



ศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด

A STUDY ON THE EFFICIENCY OF BUDDHIST STUDIES SUBJECT
TAUGHT BY THE DHAMMA TEACHERS IN
WERUWANWITTAYA SCHOOL, NONGPHAI SUB-DISTRICT,
THAWATBURI DISTRICT, ROI-ET PROVINCE

พระครูวัชรอินทวงศ์ (สกล / อินทวิไล)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕



ศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังนบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด



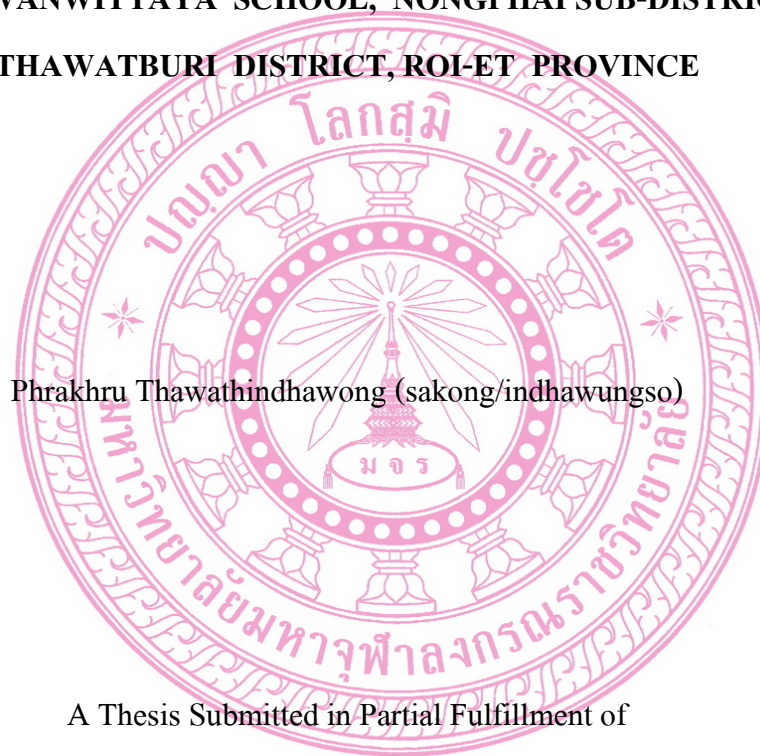
พระครูวิชอินทวงศ์ (สถล / อินทวิโส)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)



**A STUDY ON THE EFFICIENCY OF BUDDHIST STUDIES SUBJECT
TAUGHT BY THE DHAMMA TEACHERS IN
WERUWANWITTAYA SCHOOL, NONGPHAI SUB-DISTRICT,
THAWATBURI DISTRICT, ROI-ET PROVINCE**



Phrakhru Thawathindhawong (sakong/indhawungso)

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of

Master of Arts
(Buddhist Studies)

Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand

C.E. 2012

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)



บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัย
เรื่อง "ศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดร้อยเอ็ด" เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

(พระสุธีธรรมานวตฺร, ผศ.ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ

(พระครูวินัยธรสมุทฺธ อารธมฺโม, ผศ.ดร.)

กรรมการ

(พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ,ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น)

กรรมการ

(ดร.ไพฑูรย์ สวนมะไฟ)

กรรมการ

(รศ.ดร.ประจิตร มหาทิง)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

พระมหาดาวสยาม วชิรปญฺโญ,ดร. ประธานกรรมการ

ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น กรรมการ

ดร.ไพฑูรย์ สวนมะไฟ กรรมการ

ชื่อผู้ขอ

(พระครูวิชิตอินทวงศ์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : ศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ผู้วิจัย : พระครูวัชรอินทวงศ์ (สกล อินทวิโส/ตรีกุล)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาดาวสยาม วชิรปญโญ, ดร. ป.ธ. ๖, พธ.บ., M.A.(สันตกฤต), Ph.D.(พุทธศาสนา)

: ผศ.ดร.สุวิน ทอ่งปิ่น, พธ.บ.(ปรัชญา), M.A.(Phil.), Ph.D.(Phil.)

: ดร.ไพฑูรย์ สอนมะไฟ, ป.ธ.๔, ศน.บ. (ปรัชญา), M.A.(Buddhist), Ph.D. (Buddhist)

วันที่สำเร็จการศึกษา ๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการคือ ๑) เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ๒) เพื่อศึกษาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ๓) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษา กรรมการสถานศึกษา และพระวิทยากร รวมทั้งสิ้น จำนวน ๘ คน/รูป ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๘๔ คน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๘๗ โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีของ Krejcie and Morgan โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๗๐ คน โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

ความเป็นมา และสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา เป็นหนึ่งในโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้นำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและเพื่อ

เป็นการป้องกันปัญหาต่างๆที่จะเกิดแก่เยาวชนเช่นปัญหาอาชญากรรมปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร โรงเรียนวิถีพุทธเป็น โรงเรียนที่เน้นการบริหารศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมในด้านต่างๆ มีโครงสร้างการบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งทุกกิจกรรมจะเน้นที่ครูผู้สอน และนักเรียนเป็นสำคัญ ตลอดจนมุ่งประเมินผลสัมฤทธิ์แก่นักเรียนในการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นให้นักเรียนคิดเป็นทำเป็น หรือเป็นคนเก่งดี นอกจากนี้ครูผู้สอนก็ต้องเตรียมตัวให้พร้อมในการสอน มีแผนการสอนที่รัดกุมรู้จักการใช้สื่อการเรียนการสอน เช่นการใช้สื่อการสอนวิชาพุทธประวัติอาจจะใช้เป็นภาพสื่อทางวีดิทัศน์แผ่นพับพระพุทธรูปศาสนสถานเป็นต้น เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอนาขามูร์ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ในระดับมากอยู่ ๔ ด้าน และระดับปานกลาง อยู่ ๑ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี และด้านการวัดและประเมินผล และ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา พบว่า ผลการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาผลของการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนผลการเรียนรู้สู่การปฏิบัติ และผลของกิจกรรมการทำบุญในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ ทำให้นักเรียนได้พัฒนาตนตามหลักพุทธธรรมต่างๆ อย่างใกล้ชิด ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีประสิทธิภาพในการเรียนการสอนดียิ่งขึ้นรู้จักการปรับตัวเข้ากับสังคม และกลุ่มเพื่อนได้ดี รู้จักยับยั้งอารมณ์ฝ่ายอกุศลที่แสดงออกทางกายวาจา เช่น ไม่ฆ่าสัตว์ ไม่ทำความเดือดร้อนแก่ผู้ปกครอง และชุมชน รู้จักกตัญญูกตเวทีต่อผู้ปกครอง และสถานศึกษา ประพฤติตนเป็นคนอ่อนน้อมถ่อมตนมีจิตใจร่าเริงแจ่มใสไม่หดหู่ มีความเมตตาต่อเพื่อนๆ และคนอื่น รู้จักมารยาทเรียบร้อยดีงามทางสังคมไทย แต่งกายเรียบร้อยมีวาจาสุภาพให้ความเคารพบูชาผู้มีพระคุณรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายตรงต่อเวลาลดละสิ่งเสพติดให้โทษซึ่งเป็นเหตุให้เสียทรัพย์สินเสียสุขภาพ

Thesis Title : A Study On the Efficiency Of Buddhist Studies Subject Taught By the Dhamma Teachers in Weruwanwittaya School, Nongphai Sub-district, Thawatburi District, Roi-Et Province

Researcher : Phrakhru Thawathindhawong (Sakong/ Indavavso)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee

: Phramaha Daosayam Vajirapanyo, Pali VI, B.A. (Thai), M.A., Ph.D. (Pali & Theravada Buddhism)

: Assist.Prof.Dr.Suwin Thongpan B.A.(Phil.), M.A.(Phil.),Ph.D.(Phil.)

: Dr. Phaitoon Suanmafai, Pali IV, B.A. (Ed.), M.A. (Bud.), Ph.D. (Bud.)

Data of Graduation : 31 March 2013

ABSTRACT

There were 3 main objectives of this thesis: 1) to study the historical background of teaching and learning Buddhist studies subject of the Dhamma teachers in Weruwanwittaya School, 2) to study the process of teaching and learning Buddhist studies subject of the Dhamma teachers in Weruwanwittaya School, 3) to study the efficiency of Buddhist studies subjects of the Dhamma teachers in Weruwanwittaya School. However, this thesis was conducted based on mixed research methodology: qualitative and quantitative. The target populations in this study were school administrator, teachers, the committee of the Weruwanwittaya School, and Dhamma-teachers, 8 in total (both monastic member and lay people). The populations in this study were 84 of the elementary education grade 4-6 students, and had reliability at 0.87. This study sampling the sample by means of Krejcie and Morgans' method in which it had 70 samples. Furthermore, the statistics used in this study were: Mean and Standard Deviation (S.D.).

The result of the study found that

Historically, Weruwanwittaya School was one of the leading Buddhist ideological schools that applied the Buddhist principles in running educational activities for the total quality of both educational achievement and that of ethical value of the students. The Buddhist

ideological schools were the schools that organized learning activities and teaching processes in various forms, and not only aimed at total quality of the educational achievement but also the well-being and happiness of the students. Therefore, those teachers who taught in Buddhist ideological schools needed to apply various teaching techniques and attractive teaching material.

For the teaching of Buddhist Studies subjects of the Weruwanwittaya School in Weruwanwittaya School, Nongphai Sub-district, Thawatburi District, Roi-Et Province, the study found that ,at the whole picture and in each aspects, the engaged approach resulted in high scale. While, examining in each aspect found that 4 aspects resulted in high scale and 2 aspects results in the middle scale, which categorizing from the lowest to the highest as following: in organizing learning activities, in teaching, in preparing the teaching materials, educational evaluation, and additional activities that supported to the curriculum.

Last but not at the least, this study found that the efficiency of Buddhist studies subjects of the Dhamma teachers in Weruwanwittaya School was very successful especially the activities that supported to the learning progress, the activities held on the Buddhist auspicious days. All those activities paved the right path to the students in living; therefore, they behaved in desirable characteristic such as study hard, not doing harm to the other fellows, be patient and compassionate, and be grateful to their parents and the education institution. Furthermore, they didn't engage in things that led to ruin; on the contrary, spoke nice words, respected to the parents and be responsible to the given task.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดีเพราะความเมตตาจาก พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร. ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศศ.ดร.สุวิน ทองปั้น ดร.ไพฑูรย์ สวนมะไฟ กรรมการควบคุม วิทยานิพนธ์ และ รศ.ดร.ประจิดกร มหาหิง กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ให้ความอนุเคราะห์ในการให้ คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ให้สำเร็จเสร็จสิ้นด้วยดี

ขอขอบคุณพระมหามิตร จิตปัญญา,ดร. ศศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ ดร.ประยูร แสงใส ที่ กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ทุกท่านของศูนย์บัณฑิตศึกษาที่ได้เมตตาในการตรวจรูปแบบ วิทยานิพนธ์และแนะนำเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นพร้อมด้วยเจ้าหน้าที่และบุคลากรหอสมุดเทคโนโลยี สารสนเทศวิทยาเขตขอนแก่นที่ได้เอื้อเฟื้อคำปรึกษาวิทยานิพนธ์หนังสือและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่ง ได้อนุเคราะห์ด้วยดีมาตลอดในการค้นคว้าข้อมูล

ขออนุโมทนาขอบคุณผู้อำนวยการ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา คณะครูพระสอนศีลธรรมและ ผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนเวฬุวันวิทยาที่ได้กรุณาให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ข้อมูล ประกอบการวิจัย

ขอขอบคุณพระครูเวฬุวนาภิบาลเจ้าอาวาสวัดบ้านหนองไผ่ ผู้ให้ความเมตตาสงเคราะห์ ด้านปัจจัย ๔ ในการอยู่จำพรรษาจนกระทั่งผู้วิจัยได้ศึกษาต่อตั้งแต่ระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาโท

ขอขอบคุณอนุโมทนาบุญขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านได้แก่ พระครูธิปไตยญาณ เจ้าคณะตำบลห้วยโพธิ์ นายสังเวียร ศรีมันตะ อาจารย์ประจำห้องเรียนจังหวัดร้อยเอ็ด ที่อำนวยความสะดวกด้านตำราและให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์ด้วยดีโดยตลอดมา

ความดีทุกประการในวิทยานิพนธ์นี้ขอน้อมถวายเป็นพุทธบูชาธรรมบูชาสังฆบูชาและ บูชาคุณบิดามารดาครูอุปัชฌาย์อาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบันขอให้ท่านเหล่านั้นจงประสบแต่ ความสุขความเจริญกันทุกท่านด้วยเทอญ

พระครูวัชรอินทวงศ์ (ตรีกุล)

๓๑ มีนาคม ๒๕๕๖

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเกิดขึ้นโดยข้อตกลงความร่วมมือระหว่างกระทรวงวัฒนธรรมกับกระทรวงศึกษาธิการในการสนับสนุนให้พระภิกษุเข้าไปสอนในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ซึ่งระยะแรกรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้กรมการศาสนากระทรวงวัฒนธรรมเพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระภิกษุที่เข้าไปสอนในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยมีวัตถุประสงค์แรกเริ่มคือ ๑) เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านปริยัติ และปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา ๒) เพื่อให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่สำคัญของพระพุทธศาสนา และ ๓) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนนักศึกษา มีความรู้ คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้ และคุณธรรม ไปบูรณาการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสม และมีความสุขปัจจุบัน การเรียนรู้เรื่องของพระพุทธศาสนานับเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับคนไทย เนื่องจากคนไทยส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา และวิถีชีวิตผูกพันประสานกลมกลืนกับหลักความเชื่อ และหลักปฏิบัติในทางพระพุทธศาสนา^๑

วัดจัดว่าเป็นศูนย์กลางการศึกษาของสังคมไทยเป็นแหล่งคำสั่งสอน และการฝึกอบรมกิจกรรมที่สำคัญของรัฐ หรือ ชุมชนจะมีพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาประกอบด้วยเสมอ ทั้งนี้เพื่อเป็นการเน้นย้ำความสำคัญ และเสริมคุณค่าทางจิตใจ^๒ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ที่กล่าวไว้ในหนังสือความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติว่า “พระพุทธศาสนากับชนชาติไทยมีความสัมพันธ์แนบแน่นเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั้งในประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชนชาติไทย และวัฒนธรรมไทย” นอกจากนี้หลักธรรมคำสอนใน

^๑ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น, คู่มือปฏิบัติงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์แอนนาออฟเซต ขอนแก่น, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

^๒ กรมวิชาการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ครุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

พระพุทธศาสนามีลักษณะที่เหมาะสมกับกาลสมัย และสามารถนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่ กล่าวคือ การปฏิบัติตนตามหลักของศาสนาพุทธมีความกลมกลืนไปกับธรรมชาติและช่วยให้การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมมีความสงบสุข

ด้วยความสำคัญของพระพุทธศาสนาดังกล่าวแล้วการศึกษาของไทยจึงกำหนดให้บรรจุนิเวศนาพระพุทธศาสนาไว้ในหลักสูตรทุกระดับการศึกษาโดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาระดับพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๔๔ ซึ่งระบุจุดหมายข้อแรกไว้ว่า “ต้องการให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือมีคุณธรรมจริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์” จากจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงปรากฏสาระการเรียนรู้ในกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ๕ สาระ และเรื่องของศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จัดเป็นสาระที่ ๑ และเป็นสาระหลักที่ต้องเรียนรู้ทุกช่วงชั้น (ป.๑ - ป.๖) ซึ่งประกอบด้วยเนื้อหา ๖ เรื่อง^๓ ๑) ประวัติและความสำคัญของพระพุทธศาสนา ๒) หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ๓) ประวัติพุทธสาวก พุทธสาวิกา ๔) หน้าที่ชาวพุทธ ๕) การบริหารจัดการ ๖) วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา”

ผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้หนึ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนา และเป็นการสนองงานของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ที่เป็นผู้ริเริ่มโครงการให้พระภิกษุสามเณรไปช่วยสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามโรงเรียนต่างๆ ที่ทางมหาวิทยาลัยต้องการเห็นพระภิกษุสามเณรเป็นผู้มีความรู้ และความสามารถในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของพระพุทธศาสนาแสดงบทบาทของความเป็นศาสนิกชนที่ดีได้ตามความเหมาะสมด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นของปัญหาการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเพราะพระภิกษุที่ทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมีประสบการณ์วุฒิทางการศึกษาต่างกัน เช่น ถึงบางรูปสำเร็จการศึกษา ระดับปริญญาตรี แต่บางรูปก็ยังไม่สำเร็จการศึกษา และไม่มีวุฒิการศึกษาสายครู เช่น ครุศาสตร์ศึกษาศาสตร์ และ ประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู อาจส่งผลให้การเรียนการสอนไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์การเรียนการสอนโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ซึ่งเป็นโรงเรียนวิถีพุทธตั้งอยู่ในเขตตำบลหนองไผ่ อำเภอน้ำขุ่นบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และมีพระสอนศีลธรรมที่มีวุฒิทางการศึกษาไม่เหมือนกันด้วยเหตุดังกล่าว จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาประวัติความเป็นมา และโครงสร้างของโรงเรียนวิถีพุทธ การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยาดำบลหนองไผ่ อำเภอน้ำขุ่นบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด และผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ว่าบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างไร

^๓ กรมวิชาการ, การจัดการเรียนรู้อุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร : ครุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕ - ๒๗.

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาความเป็นมา และสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๑.๒.๓ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๑.๓ ขอบเขตของการวิจัย

๑.๓.๑ การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ

๑.๓.๑.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา มุ่งศึกษาวิจัยถึงประเด็นดังต่อไปนี้

๑) ความเป็นมาและสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๒) การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๓) ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๑.๓.๑.๒ ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ จำนวน ๘๔ คน จำแนกเป็น

- | | |
|---------------------------------------|-------------|
| ๑. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ | จำนวน ๔๓ คน |
| ๒. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ | จำนวน ๑๕ คน |
| ๓. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ | จำนวน ๒๖ คน |

๑.๓.๑.๓ ขอบเขตด้านกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน ๘๐ คน จำแนกเป็น

- | | |
|---------------------------------------|-------------|
| ๑. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ | จำนวน ๓๖ คน |
| ๒. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ | จำนวน ๑๖ คน |
| ๓. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ | จำนวน ๑๘ คน |

๑.๓.๑.๔ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาคือ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๓.๑.๕ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑. กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยการเจาะจงดังนี้

- | | |
|------------------------|-------------|
| ๑.๑ ครูผู้สอน | จำนวน ๕ คน |
| ๑.๒ ผู้บริหารสถานศึกษา | จำนวน ๑ คน |
| ๑.๓ กรรมการสถานศึกษา | จำนวน ๑ คน |
| ๑.๔ พระวิทยากร | จำนวน ๑ รูป |

๑.๔ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

๑.๔.๑ วิชาพระพุทธศาสนา หมายถึง การสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ป. ๔ - ๖)

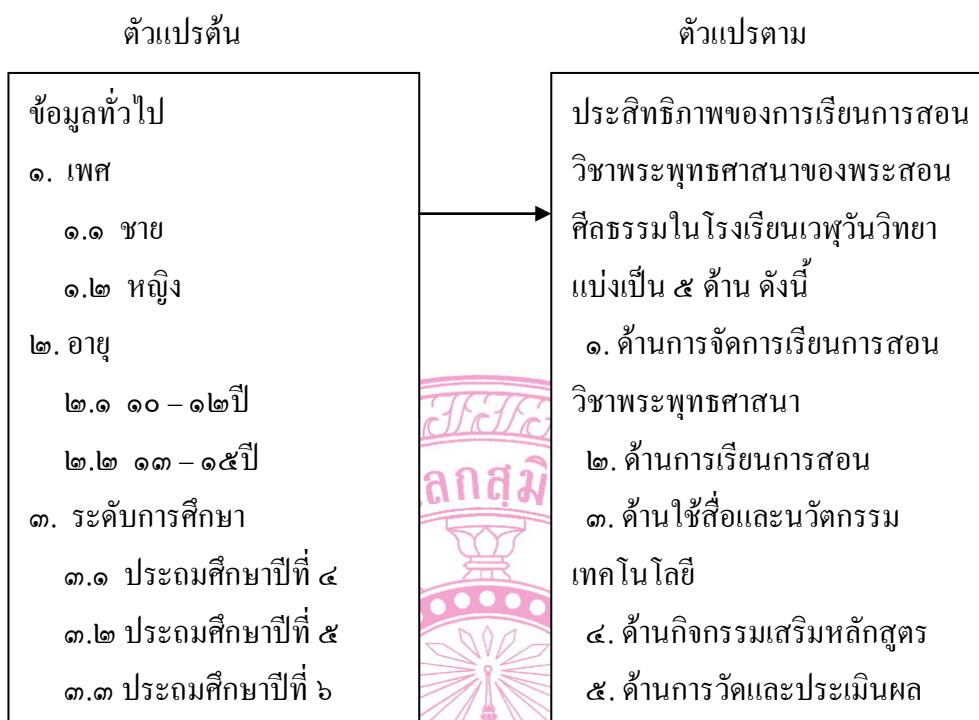
๑.๔.๒ พระสอนศีลธรรม หมายถึง พระภิกษุที่เข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๔.๓ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา หมายถึง โรงเรียนที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน

๑.๔.๔ นักเรียน หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ประจำปีการศึกษา ๒๕๕๕ สังกัดโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

๑.๕ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเกี่ยวกับศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้สรุปเป็นกรอบแนวคิดดังนี้



ภาพประกอบที่ ๑.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ เพื่อให้ทราบความเป็นมา และสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๑.๖.๒ เพื่อให้ทราบการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๑.๖.๓ เพื่อให้ทราบประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

บทที่ ๒

ประวัติความเป็นมาและสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนเวฬุวันวิทยา

บทนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเวฬุวันวิทยากับโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ โครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนเวฬุวันวิทยาและแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนวิถิปุทธ สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามแนวทางของโรงเรียนวิถิปุทธ ดังจะได้นำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

๒.๑ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนเวฬุวันวิทยากับโครงการโรงเรียนวิถิปุทธ

เพื่อให้การศึกษาสภาพทางกายภาพของโรงเรียนเวฬุวันวิทยาครอบคลุมทุกด้านผู้วิจัยจึงแบ่งประเด็นศึกษาไว้ดังนี้

๒.๑.๑ สภาพทั่วไปของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

โรงเรียนเวฬุวันวิทยาจัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๖๕ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาประเภทนายอำเภอจัดตั้งและอุปการะ มีชื่อครั้งแรกว่าโรงเรียนตำบลหนองไผ่ โดยอาศัยศาลาวัดบ้านหนองไผ่ เป็นสถานที่เล่าเรียน พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้เปลี่ยนชื่อ โรงเรียนใหม่ว่าโรงเรียนประชาบาลตำบลหนองไผ่ (วัดบ้านหนองไผ่) พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รับเงินสมทบทุนปลูกสร้างอาคารเรียนจากกระทรวงศึกษาจำนวน 10,000 บาท จึงได้สร้างเป็นอาคารเอกเทศถาวรขึ้นในบริเวณที่ดินซึ่ง ขุน เวฬุวันวาปี กำนันตำบลหนองไผ่อุทิศให้ การปลูกสร้างทำตามแบบ ป.๑ ขนาด ๓ ห้องเรียนแต่ยังไม่เสร็จเรียบร้อย ยังขาดประตูหน้าต่างและเพดาน พ.ศ. ๒๔๘๔ ได้รับเงินสมทบทุนจากกระทรวงศึกษาธิการอีกจำนวน ๓๕๐ บาท ได้ซื้อวัสดุก่อสร้างที่ยังขาดอยู่มาสร้างต่อเติมจนจนเสร็จเรียบร้อย และเปิดเป็นสถานที่เล่าเรียนได้เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๘๕ และได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า โรงเรียนประชาบาลตำบลหนองไผ่ (เวฬุวันวิทยา) พ.ศ. ๒๔๘๕ ได้เปลี่ยนชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนเวฬุวันวิทยา”

โดยมีผู้บริหารจากอดีตถึงปัจจุบัน จำนวน ๑๑ คน ดำรงตำแหน่งปัจจุบัน คือ นาย จำริญ วาระสิทธิ์ โดยมีข้อมูลทั่วไปของสถานศึกษาทั่วไป ดังนี้

๑) **ปรัชญาของโรงเรียน** “ปัญญา สพพบุรุษิ เถทติ ปัญญาย่อมขจัดความมืดทั้งปวง”

๒) **คำขวัญโรงเรียน** “สร้างคุณธรรม นำวิชาการ ประสานสุขภาพ”

๓) **วิสัยทัศน์ (vision)** โรงเรียนเวฬุวันวิทยา จะมุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการและมีคุณธรรมจริยธรรม ด้วยการทำงานเป็นทีมยึดหลักธรรมาภิบาล มีการยอมรับตนเองและผู้อื่น เปิดกว้างให้เกิดการเรียนรู้หลากหลายอย่างมีสติสัมปชัญญะและน้อมนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่วิถีชีวิตโดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของบ้าน วัด โรงเรียน

๔) **พันธกิจ (Mission)**

(๑) พัฒนาประชากรวัยรุ่นทุกคนในโรงเรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

(๒) พัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูปการเรียนรู้ให้มีคุณภาพควบคู่ภูมิปัญญาไทย เน้นคุณธรรมนำความรู้ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

(๓) ประสานส่งเสริมสนับสนุนแสวงหาความร่วมมือกับทุกภาคส่วนเพื่อให้สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพควบคู่ภูมิปัญญาไทย

๕) **เป้าประสงค์**

(๑) นักเรียนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันจนจบชั้นสูงสุดอย่างมีคุณภาพและลักษณะอันพึงประสงค์

(๒) นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาตามศักยภาพทั้งทางด้านร่างกายสติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจ

(๓) ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนมีศักยภาพคุณภาพและประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูป มีจรรยาบรรณทางวิชาชีพ มีความพร้อมในการปฏิบัติงานและผ่านการประเมินตามเกณฑ์มาตรฐาน

(๔) สถานศึกษามีความเข้มแข็งและได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

๖) **ตัวชี้วัดสภาพความสำเร็จ**

จำนวนครั้งของบุคลากรได้มีการส่งเสริมด้านคุณธรรมจริยธรรม

(๑) ร้อยละของบุคลากรในโรงเรียนนำเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

(๒) ร้อยละของนักเรียนในโรงเรียนได้รับการส่งเสริมและช่วยเหลืออย่างหลากหลายเป็นระบบและมีประสิทธิภาพโรงเรียนได้นำเนินการประกันคุณภาพภายในเพื่อรองรับการประกันคุณภาพจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง

(๓) ร้อยละของครูสามารถจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญร้อยละของนักเรียนได้รับการเรียนจากแหล่งการเรียนรู้โดยการปฏิบัติจริง

(๔) ร้อยละของโรงเรียนมีสื่อที่ทันสมัยเพียงพอในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมสะอาด น่าดู น่าอยู่ น่าเรียนปลอดภัย

(๕) ร้อยละของนักเรียนมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย

(๖) ร้อยละของโรงเรียนให้ความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๗) กลยุทธ์การพัฒนาการศึกษาโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

(๑) กลยุทธ์ที่ ๑ คุณธรรมนำความรู้ ส่งเสริมและพัฒนาการนำเศรษฐกิจพอเพียงสู่การเรียนการสอน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของโรงเรียน

(๒) กลยุทธ์ที่ ๒ การประกันโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมนักเรียนในเขตบริการของโรงเรียนได้เข้าเรียนร้อยละ ๑๐๐ ส่งเสริมให้นักเรียนได้รับประทานอาหารกลางวันร้อยละ ๑๐๐ ส่งเสริมให้นักเรียนยากจนขาดแคลน ได้รับการช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์ ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึงทุกคน ส่งเสริมให้นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนทุกประเภทได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างทั่วถึงทุกคน ป้องกันออกคั่นของนักเรียนและส่งเสริมให้นักเรียนที่จบ ป.๖ ได้เรียนต่อ ม.๑ ทุกคน

(๓) กลยุทธ์ที่ ๓ พัฒนาการประกันคุณภาพภายใน ประกอบด้วย

ก. การประกันคุณภาพการบริหาร พัฒนาศามารถในการบริหารส่งเสริมการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาล พัฒนาระบบการบริหารงานให้มีระบบและครบวงจร

ข. การประกันคุณภาพครู ส่งเสริมครูได้รับการอบรมอย่างน้อยปีละ ๒๐ ชั่วโมง ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการทำวิจัยในชั้นเรียน ส่งเสริมและพัฒนาให้มีความสามารถทางด้าน ICT ทุกคน ส่งเสริมและพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ส่งเสริมและพัฒนาให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนตามแนวปฏิรูป การเรียนรู้ เน้นคุณธรรมนำความรู้ตามเศรษฐกิจพอเพียง

ค. การประกันคุณภาพนักเรียน เร่งรัดการอ่านออกเขียน ได้คิดเลขเป็นและให้นักเรียนมีความรู้เหมาะกับชั้นเรียน เร่งรัดและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น ให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของชาติ ส่งเสริมให้รักการอ่านและทักษะในการแสวงหาความรู้จากห้องสมุดและแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมให้พัฒนาศักยภาพในการแข่งขัน ส่งเสริมให้พัฒนาให้มีความสามารถในการแสวงหาความรู้และสืบค้นข้อมูลอินเทอร์เน็ต ส่งเสริมให้มีคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่โรงเรียนกำหนด ส่งเสริมและพัฒนาให้มีสุขภาพกายที่ดี มีน้ำหนัผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และส่งเสริมพัฒนาให้มีสุขภาพจิตที่ดี

(๔) กลยุทธ์ที่ ๔ การปฏิรูปการเรียน ประกอบด้วย ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนที่เน้นการทำวิจัยในชั้นเรียนและโครงการ ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนจากการปฏิบัติจริง และส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ควบคู่ไปกับภูมิปัญญาท้องถิ่น

(๕) กลยุทธ์ที่ ๕ มุ่งสู่โรงเรียนสมบูรณ์แบบ ประกอบด้วย ส่งเสริมให้มีการใช้และพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ต และห้องปฏิบัติการต่างๆ ส่งเสริมและพัฒนาระบบการจัดการ โรงเรียนให้มีความสะอาด พัฒนาและปรับปรุงด้านอาคาร สถานที่ให้มีความปลอดภัยและใช้อย่างคุ้มค่า ส่งเสริมให้โรงเรียนปลอดจาก อบายมุข ปลอดภัยเสพติดทุกประเภทและปลอดจากเหตุทะเลาะวิวาท ส่งเสริมและป้องกันให้โรงเรียนปราศจากอุบัติเหตุและอุบัติภัยทุกประเภท

(๖) กลยุทธ์ที่ ๖ การประสานความร่วมมือ ประกอบด้วย พัฒนาและส่งเสริมระบบสถานักเรียน พัฒนาและส่งเสริมการประสานงาน การให้ความร่วมมือกับกรรมการสถานศึกษา /ชุมชน /ผู้ปกครอง /ศิษย์เก่า องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) /องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) / สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑ (สพท.ร.๑) /มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ดและอื่นๆ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารของกรรมการสถานศึกษาและ เครือข่ายผู้ปกครองนักเรียน^๑

๒.๑.๒ แนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

ผู้บริหารยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม ครูทุกคนมีส่วนร่วมคิดร่วมทำเทคนิคการบริหารแบบ PDCA คือ วางแผนแล้วลงมือปฏิบัติ^๒ เมื่อดำเนินการไปตามระยะเวลาหนึ่งจะมีการประเมินผลงานแล้วปรับปรุงพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยกำหนดการพัฒนาคุณภาพการศึกษานักเรียนตาม ปรัชญา วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมายผลผลิตหลัก /มาตรฐานระดับสถานศึกษา โรงเรียนเวฬุวันวิทยาได้กำหนดยุทธศาสตร์และจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาปีการศึกษา ๒๕๕๕ โดยมีกิจกรรม/งาน/โครงการ และตัวชี้วัดความสำเร็จตามโครงการ ดังรายละเอียด^๓

^๑ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แผนปฏิบัติการ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา, หน้า ๗ – ๘.

^๒ PDCA มาจากคำภาษาอังกฤษ ๔ คำ ได้แก่ Plan (วางแผน) Do (ปฏิบัติ) Check (ตรวจสอบ) Act (ดำเนินการให้เหมาะสม)อ้างใน http://eduserv.ku.ac.th/km/index.php?option=com_contentS&task.

[๑๓/มี.ค.๕๖]

^๓ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แผนปฏิบัติการ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา, (ร้อยเอ็ด : โรงเรียนเวฬุวันวิทยา, ๒๕๕๕), หน้า ๖-๗.

๒.๑.๓ สถิติข้อมูลนักเรียน

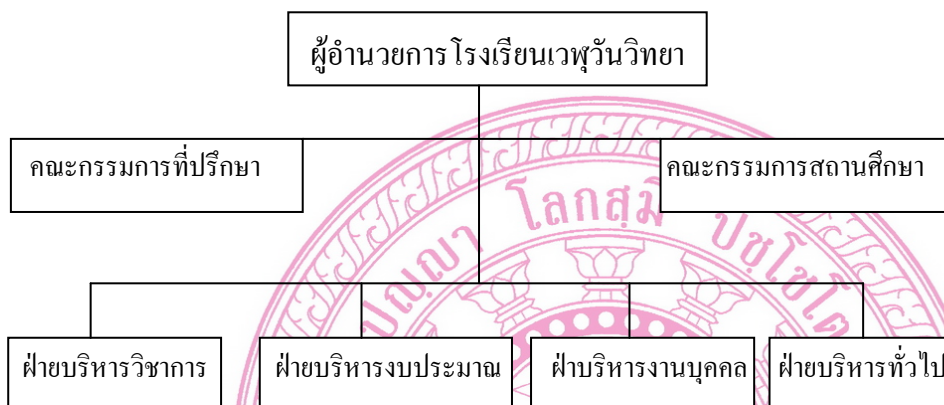
ปัจจุบันโรงเรียนมีจำนวนนักเรียนในเขตพื้นที่บริการทั้งหมด ๒๗๖ คน และจำแนกตามระดับชั้นเปิดสอน โดยแบ่งตามชั้นเรียน ดังนี้

แสดงสถิติจำนวนนักเรียนโรงเรียนเวฬุวันวิทยา พ.ศ. ๒๕๕๕

ชั้น	จำนวนนักเรียน		รวม
	ชาย	หญิง	
อนุบาลชั้นปีที่ ๑	๗	๑๐	๑๗
อนุบาลชั้นปีที่ ๒	๕	๔	๙
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑	๘	๗	๑๕
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒	๖	๓	๙
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๓	๑๒	๑๐	๒๒
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔	๒๔	๑๙	๔๓
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕	๑๐	๕	๑๕
ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖	๑๐	๑๒	๒๒
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑	๑๒	๑๒	๒๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑/๒	๑๒	๑๒	๒๔
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒	๑๒	๗	๑๙
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒/๑	๑๒	๗	๑๙
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓	๑๑	๖	๑๗
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓/๑	๑๑	๖	๑๗
รวมทั้งสิ้น	๑๕๒	๑๒๔	๒๗๖

๒.๒ โครงสร้างและการบริหารของโรงเรียนวิถีพุทธเวฬุวันวิทยา

โรงเรียนเวฬุวันวิทยา มีโครงสร้างและการบริหารงาน โครงสร้างและการบริหารงาน แบ่งออกเป็น ๔ ฝ่าย/ส่วน ดังภาพประกอบต่อไปนี้



ภาพประกอบที่ ๒.๑ โครงสร้างและการบริหารงานของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

จากการศึกษา สรุปได้ว่า โรงเรียนวิถีพุทธ เป็นโรงเรียนที่ก่อตั้งขึ้นมาโดยมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ ต้องการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ๓ ประการ คือ “เก่ง ดี มีสุข” ฉะนั้น จึงได้เริ่มดำเนินการในปี พ.ศ.๒๕๔๕ และมีโรงเรียนเข้าร่วมโครงการหนึ่งหมื่นโรงโดยมีหลักสูตรสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา พุทธศักราช ๒๕๔๔ และหลักสูตรแกนกลางสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ตามหลักไตรสิกขา คือ ให้เป็นคนดีมีศีลธรรม มีความมุ่งมั่นตั้งใจ และมีปัญหาในการแก้ไขปัญหาชีวิตประจำวันของตนเองและสังคมได้ กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ ๔-๖ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา เป็นหนึ่งในโรงเรียนวิถีพุทธที่ได้นำหลักพุทธธรรมทางพระพุทธศาสนาไปปรับใช้ในกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้เยาวชนหรือนักเรียนในสถานศึกษามีคุณภาพที่ดียิ่งขึ้นและเพื่อเป็นการป้องปรามปัญหาต่างๆ ที่จะเกิดแก่เยาวชน เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร ปัญหาการเรียน เป็นต้น ส่วนสภาพปัญหาด้านการจัดการเรียนสอนของพระสอนศีลธรรม เช่น ปัญหา ด้านหลักสูตร ปัญหาด้านการจัดกิจกรรม ปัญหาด้านเวลาในการสอน เป็นต้น ที่ทำให้ไม่สามารถทำการสอนให้สัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ได้เท่าที่ควร

๒.๓ การสอนในโรงเรียนวิถีพุทธของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

การจัดกระบวนการเรียนรู้ ในสถานการณ์ทั่วไป มีผู้เกี่ยวข้องโดยตรง ๒ กลุ่ม คือ ผู้สอนและผู้เรียน สิ่งที่จะต้องคำนึงถึง คือ ผู้สอนจะต้องทำการศึกษาหลักสูตรวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น กำหนดแผนการเรียนรู้ เนื้อหาสาระ ที่จะนำไปสอน เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างชัดเจน และนำไปกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ หรือวิธีการเรียนรู้และลักษณะรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน บทบาทที่สำคัญของครู จึงต้องนำจิตวิทยาการเรียนการสอน ที่จะนำไปสู่การเรียนรู้ที่เกิดผลมากที่สุด สำหรับการจัดออกแบบกิจกรรมที่จะใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ครูผู้สอน จึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อผู้เรียน ด้วยเหตุนี้ ครูจะต้องมีบทบาทในด้านต่างๆ เช่น การสำรวจพื้นฐานของผู้เรียนว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด การบูรณาการสอน วิธีการถ่ายโอนความรู้ การจัดการเรียนรู้เหมาะสมแก่ความต้องการของผู้เรียน ให้ความสะดวกในการเรียนรู้ บุคลิกภาพที่ดีของความเป็นครู รู้จักเด็กเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม ให้ความรักความเมตตา เข้าใจธรรมชาติในรายวิชา การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมแก่เด็กให้เข้าใจง่าย^๔ สรุบบทบาทของพระอาสาในฐานะที่เป็นครูที่จะต้องเตรียมการในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

๑) วิธีการเสริมสร้างความศรัทธาแก่ผู้เรียน

การเสริมสร้างศรัทธาเป็นเรื่องสำคัญมาก ผู้เรียนระดับประถมวัยประมาณไม่เกิน ๖ ปี และ (เรียนระดับประถมศึกษา อายุประมาณ ๖-๑๐ ปี เป็นช่วงสำคัญที่ผู้เรียนกำลังหล่อหลอมความเข้มแข็งในเชิงจริยธรรม ครูผู้สอนควรปลูกฝังด้วยโอวาท ๑ ให้เข้าถึงหัวใจของพระพุทธศาสนา คือ ทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำจิตใจให้บริสุทธิ์ มุ่งให้เกิดภาพการเรียนรู้ที่ตัวผู้เรียน คือเป็นคนอ่อนโยน ว่านอนสอนง่าย เคารพและเชื่อฟังพ่อแม่ผู้ปกครองและฝึกปฏิบัติตนตามหลักธรรม และมีศรัทธาในพระรัตนตรัย ส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ ๑๑ ปีถึง ๑๗ ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางร่างกายจิตใจ บุคลิกภาพ มีความเห็นใจตนเอง เหตุการณ์บุคคลสิ่งแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงของสังคม กิจกรรมเพื่อการเรียนรู้พระพุทธศาสนาอย่างจริงจังจะต้องเลือกให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะความสนใจ เอื้อให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธาต่อพระศาสนา^๕

จากการศึกษา จะเห็นว่า การสอนวิชาพระพุทธศาสนาแก่นักเรียนวัยรุ่นนั้น จะดำเนินกิจกรรมได้ราบรื่นถ้าเริ่มต้นการเรียนการสอนด้วยวิธีสร้างศรัทธา นักเรียนเคยรู้สึกศาสนาเป็นเรื่องของการควบคุมพฤติกรรม เป็นกรอบที่คับแคบ เป็นกระบวนการที่ผู้ใหญ่คอยห้ามปรามและตำหนิติเตียน ความรู้สึกเช่นนี้ จึงทำให้การเรียนเรื่องพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย เป็นเรื่องผู้ใหญ่ โกลดตัว ไม่อยากเรียน ครูจึงจำเป็นต้องสร้างความรู้สึกลื่อมใสและเชื่อมั่นให้เกิดขึ้น

^๔ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดการเรียนรู้อะไรพระพุทธศาสนา, หน้า ๒๑๘-๒๒๐.

^๕ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๑-๑๘๘.

เสียก่อน ทั้งนี้ ความเชื่อมั่นที่เกิดจากการเรียนวิชาพระพุทธศาสนามี ๓ ประการ คือ เชื่อมั่นว่าหลักพระพุทธศาสนาเป็นความจริง ความดีจริงและความงามที่แท้จริงพระธรรมคำสั่งสอนล้วนเป็นสิ่งปฏิบัติได้ เชื่อมั่นว่าการปฏิบัติตนตามหลักของพระพุทธศาสนาย่อมเกิดผลที่มีคุณค่าที่แท้จริงแก่ชีวิต และเชื่อมั่นว่าการศึกษาพระพุทธศาสนาเป็นการเรียนสาระความรู้ที่มีเหตุผลสามารถใช้ปัญญาพิสูจน์ให้เห็นจริงได้^๖

๒) วิธีการด้านบุคลิกภาพของความเป็นครู

แต่เดิมมาถ้าจะมีการแสดงประเภทใดก็ตาม ผู้ที่แสดงเป็นครูต้องเลือกคนที่หน้าตาเคร่งขรึม อึม막 แต่งกายล้าสมัย อายุมาก พูดจาเสียงดัง ท่าทางดู เจ้าระเบียบปัจจุบันนี้ ความคิดดังกล่าวได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว ครูสมัยใหม่มีใจครูที่คร่ำครึ เป็นกันเองสามารถใช้ภาษาสื่อความหมายกับเด็กวัยรุ่นได้ และเข้าใจความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนว่าเขากำลังสนใจในเรื่องอะไร ครูที่มีบุคลิกภาพดีไม่จำเป็นต้องเป็นหนุ่มหล่อ สาวสวย ครูคือ ธรรมดาดี แต่ได้ฝึกหัดกริยาจาดีแล้ววางตนได้เหมาะสมกับสภาพของครูตามประเพณีไทย ครูเป็นผู้ที่มีความรู้ละมีประสบการณ์ชีวิตมากกว่าศิษย์ ครูจึงสามารถเป็นกัลยาณมิตรที่คอยชี้แนะและช่วยเหลือศิษย์อยู่เสมอ ครูนั้นนอกจากจะมีกริยาจาดีแล้วจิตใจของครูต้องดีด้วย มีความบริสุทธิ์ใจ ตั้งใจสั่งสอนศิษย์ด้วยจิตเมตตา ทำตนเป็นตัวอย่างให้ศิษย์ได้เลียนแบบการดำเนินชีวิตที่ดีงาม^๗ เมื่อครูมีจิตใจที่รักศิษย์ความเมตตาจะฉายออกมาจากใจเป็นกริยาที่สุภาพ อ่อนโยน อุ่มอ้อมแจ่มใส นักเรียนได้เรียนกับครูแล้วเกิดความรู้สึกสบายใจ เลื่อมใสอยากเรียนด้วย ขอให้เรามาช่วยกันสร้างบุคลิกภาพของครูเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างศรัทธา

จากการศึกษา จะเห็นว่า บุคลิกภาพที่ดีของครู คือ บุคลิกภาพทางกาย มีความสะอาดแจ่มใส สงบ และสำรวม เป็นผู้มีสุขภาพจิตใจอิสระ ไม่ตกเป็นทาสของตัณหาและอามิส เพราะผู้ที่มีจิตใจอิสระ ปลอดโปร่งจากปัญหาเท่านั้นที่จะชี้แนะและช่วยเหลือผู้อื่นได้ และมีความมั่นใจในตนเอง เนื่องจากเป็นผู้ที่รู้จริงและปฏิบัติจริงในสิ่งที่สอนผู้อื่นครูที่ดีจึงเป็นผู้ที่มีความเรียบง่ายไม่มีปมเค้นหรือปมด้อยในการที่ต้องมาสอนพระพุทธศาสนา^๘

๓) วิธีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับศิษย์และระหว่างเพื่อนนักเรียน

ดังที่กล่าวแล้วว่า มนุษย์มีใจเป็นใหญ่ หากครูมีใจรักการสอน รักและเข้าใจศิษย์ย่อมทำให้ครูและศิษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันความสัมพันธ์ที่ดี หมายถึง การที่ทั้งสองฝ่ายเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แสดงความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รับฟังการวิพากษ์วิจารณ์

^๖ สัมภาษณ์ พระมหาสมบุรณ์ สีลวิโส, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวิถิพุทธเวฬุวันวิทยา.

^๗ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม, หน้า ๒๓๗-๒๓๘.

^๘ สัมภาษณ์ พระกิตติศักดิ์ กิตติสทุโท, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวิถิพุทธเวฬุวันวิทยา.

อย่างมีเหตุผล ทำงานร่วมกันได้ เรียนรู้และช่วยกันแก้ปัญหาได้ ทั้งครูและศิษย์ต่างมีเจตคติที่ดีต่อกัน ความสัมพันธ์ที่ดีจะเกิดขึ้นไม่ได้ ถ้าครูใช้วิธีเดินเข้าห้องเรียนให้นักเรียนอ่านหนังสือแล้วครูยืนอธิบายไปจนจบชั่วโมงก็ออกจากห้องไป การสอนแบบนี้ไม่ต่างอะไรกับการสอนโดยใช้โทรทัศน์หรือเทปบันทึกเสียง เป็นการส่งความรู้ทางเดียวโดยไม่เกิดปฏิกิริยาโต้ตอบนักเรียนน่าจะเกิดความรู้สึกอึดอัด เมื่อครูเดินเข้าห้องเรียนด้วยสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเริ่มต้นบทเรียนด้วยการทักทายนักเรียน คุยกันถึงเหตุการณ์ ข่าว หรือเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทเรียน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เล่า ได้บอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ทุกข์ร้อนหรือตื่นเต้นดีใจ ครูแสดงความสนใจ รับฟังและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ผลัดเปลี่ยนกันพูดในเวลาและวาระต่างๆ กัน การปฏิบัติดังกล่าวนี้ย่อมทำให้ครูรู้จักศิษย์และศิษย์ก็เกิดความไว้วางใจครู มีความมั่นใจว่าครูเป็นมิตร ความสัมพันธ์ที่ดีได้เริ่มต้นขึ้นแล้วการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการหลากหลาย เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วม ครูใช้สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่นักเรียนได้สนทนา ถกเถียงขัดแย้งกันอย่างมีเหตุผลย่อมทำให้นักเรียนต่างได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ครูคอยจัดแนวทางให้นักเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ช่วยกันแก้ปัญหา ความสัมพันธ์ที่ดีในหมู่เพื่อนจึงเกิดขึ้น นักเรียนไม่ใช่หุ่นที่นั่งเรียนแถวหนึ่งๆ อยู่ อีกต่อไป แต่เป็นมนุษย์ที่เคลื่อนไหว มีชีวิตชีวา^๕

แสดงตารางเปรียบเทียบบุคลิกภาพของครูที่นักเรียนพึงพอใจ

การปฏิบัติของครูที่นักเรียนไม่พึงพอใจ	การปฏิบัติของครูที่นักเรียนพึงพอใจ
<ul style="list-style-type: none"> -ไม่ทักทาย หน้าตาบึ้งตึง -ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เล่า ได้บอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ทุกข์ร้อนหรือตื่นเต้นดีใจ ครูแสดงความไม่สนใจ และไม่รับฟังและไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ผลัดเปลี่ยนกันพูดในเวลาและวาระต่างๆ กัน -นักเรียนจะเห็นว่าครูไม่เป็นกัลยาณมิตร -เดินเข้าห้องเรียนแล้วสั่งให้นักเรียนอ่านหนังสือให้ฟัง สอนเสร็จก็เดินออกจากห้อง 	<ul style="list-style-type: none"> -ยิ้มแย้มแจ่มใส หน้าตาสดใสเป็นกันเอง -ทักทายนักเรียน เมื่อเข้าห้องเรียน -นำเข้าสู่บทเรียนอย่างชาญฉลาด เช่น ยกข่าวประจำวัน หรือนิทาน หรือเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับบทเรียน -นักเรียนจะเห็นว่าครูมีความเป็นกัลยาณมิตร -เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เล่า ได้บอก ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่ทุกข์ร้อนหรือตื่นเต้นดีใจ ครูแสดงความสนใจ รับฟังและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ผลัดเปลี่ยนกันพูดในเวลาและวาระต่างๆ กัน

^๕ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, หน้า ๑๘๒.

๔) วิธีการเสนอสิ่งเร้าและจุดใจ

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่านักเรียนมีเจตคติต่อวิชาพระพุทธศาสนาว่าเป็นเรื่องของอุดมคติ สูงส่ง ไกลตัว บางครั้งเป็นเรื่องของอิทธิปาฏิหาริย์ เรื่องของอดีตอันยาวนาน เรื่องของกฎเกณฑ์ที่ คอยควบคุมมิให้ทำสิ่งใดได้ดังใจตน ดังนั้น การที่จะสร้างศรัทธาให้นักเรียนเกิดความรู้สึกตระหนัก ในความสำคัญของการนับถือศาสนาจึงต้องใช้สิ่งเร้าเชื่อมโยงให้เห็นว่าพระพุทธพระธรรม พระสงฆ์ มีความสัมพันธ์กับชีวิตประจำวันของเขา และช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิตอย่าง แท้จริงนักเรียนแต่ละคนมีวิถีชีวิต มีภูมิหลัง มีความสามารถความสนใจที่แตกต่างกันครอบครัวของ นักเรียนมีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกันนักเรียนจึงมีความรู้สึกนึกคิดและวิธีการ เรียนรู้ที่แตกต่างกันด้วย^{๑๑}

จากการศึกษา จะเห็นว่า วิธีการเสนอสิ่งเร้าและจุดใจธรรมชาติและปรากฏการณ์ ธรรมชาติที่นักเรียนได้พบเห็นอยู่ทุกวัน และมีได้พิจารณา เช่น ใบไม้ผลิอ่อน ใบไม้ที่เขียวชอุ่ม ใบไม้แก่ที่เหลืองจัด ใบไม้ที่ร่วงหล่นทับถมอยู่บนพื้นดิน ตัวหนอนที่เกาะอยู่บนก้านกุหลาบสีเขียว น้ำที่นองขังจนเน่าและน้ำที่ใสไหลเย็น ผักตบชวาที่ลอยไหลไปตามสายน้ำลมที่พัดเย็นและพายุที่ พัดกระหน่ำทำลายทุกอย่างที่ขวางหน้า ฯลฯ การใช้ธรรมชาติเป็นสื่อสิ่งเร้านี้ พระบรมศาสดาได้ ทรงใช้อยู่เสมอในสมัยพุทธกาล และยังคงเป็นสื่อที่ดีที่ครูควรนำมาใช้สอนอยู่เสมอ นอกจากนั้น ข้าวและเหตุการณ์เป็นสิ่งเร้าและจุดใจให้นักเรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ ช่วยให้ผู้สามารถจัดเป็น กิจกรรมเสริมสร้างศรัทธา กิจกรรมสอนสาระของบทเรียนและกิจกรรมสรุปได้ทุกขั้นตอน การใช้ ข้าวและเหตุการณ์นำสู่การสอนหลักธรรมต่างๆ หรือนำมาสอนตามเทศกาลวันสำคัญของ พระพุทธศาสนา ย่อมทำให้เป็นตัวอย่างให้นักเรียนคิดวินิจฉัยสิ่งผิดชอบชั่วดีได้ด้วยตนเอง การใช้ สื่อและวิธีการจัดเสนอสื่อต่างๆ เพื่อเร้าความสนใจ เช่น การจัดป้ายนิเทศจัดนิทรรศการ การใช้เพลง ดนตรี เกมนิทาน กรณีปัญหา กรณีตัวอย่างสถานการณ์จำลอง เสนอเป็นวีดิทัศน์ ภาพเคลื่อนไหว คอมพิวเตอร์ เทปบันทึกเสียงย่อมช่วยให้นักเรียนเรียนได้ดี การจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ตรวจสอบ ความรู้ ความคิดของตนเอง และได้ทราบผลทันที ช่วยเสริมแรงและจุดใจให้นักเรียนต้องการ ปรับปรุงตน หรือปรับปรุงผลงานให้ดีขึ้น ดังนั้น คำวิจารณ์อย่างมีเหตุผลคำชมเชย การให้รางวัล การประกาศเกียรติคุณ จึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเสริมแรงและจุดใจนักเรียนต่อการเรียน พระพุทธศาสนา^{๑๒}

^{๑๑} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, หน้า ๑๘๑-๑๘๔.

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระมหาสมบุญ สิลวิโส, พระสอนศีลธรรมโรงเรียนวิสุทธิพุทธเวฬุวันวิทยา.

๕) วิธีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม

บรรยากาศของการเรียน เป็นองค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่ทำให้การเรียนซ้ำซากจำเจ ดังนั้น การจัดชั้นเรียน การจัดที่นั่งเรียน การจัดป้ายนิเทศและสื่อการเรียนต่าง ๆ ให้มีลักษณะหลากหลาย จึงช่วยให้การเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาการที่ทันสมัย นึกันคว้าแสวงหาคำตอบ เกิดการเรียนรู้ที่ดีต่อไป

จากการศึกษา จะเห็นว่า พระอาสาสอนศีลธรรมได้ใช้กลยุทธ์หรือวิธีการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมแก่นักเรียน เพื่อให้มีบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากชั้นอนุบาลและประถมศึกษา สภาพของชั้นเรียนไม่จำเป็นต้องตกแต่งสีสันสะดุดตา หากแต่มีความเรียบง่ายสะอาดปลอดโปร่ง ถูกสุขลักษณะก็เพียงพอแล้ว ชั้นมัธยมตอนต้น เด็กยังชอบแสดงออกทางการเล่น และศิลปะดนตรีอยู่ ดังนั้น การจัดบรรยากาศอย่างสนุกสนานก็น่าจะทำได้ ส่วนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น บรรยากาศการเรียนที่มีลักษณะเชิงวิชาการก็น่าจะเหมาะสม ครูที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา จึงควรเลือกจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมของระดับของนักเรียน เหมาะกับวัย และความสนใจใคร่รู้ของผู้เรียน เหมาะกับบทเรียนที่สอนและเหมาะกับวิธีการ ส่วนกิจกรรมการเรียนการสอนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม จึงเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนพระพุทธศาสนาบรรลุตามเจตนารมณ์๑๕ การเปลี่ยนบรรยากาศอาจทำได้ดังต่อไปนี้

(๑) จัดโต๊ะเรียนใหม่ แทนที่จะนั่งเรียนแถว ก็เปลี่ยนเป็นนั่งรูป U บ้างจัดทำเป็นครึ่งวงกลมบ้าง หรืออาจถอยโต๊ะรันไปชิดผนังหลักห้อง แล้วเหลือที่ว่างไว้ครึ่งห้อง เพื่อให้ครูและนักเรียนได้นั่งและฝึกหัด

(๒) ถ้าโรงเรียนมีห้องประชุม ห้องจริยศึกษา ครูอาจพานักไปเรียนยังห้องที่ว่างนั้น เพื่อความสะดวกในการใช้สื่อและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการให้นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหรือมีส่วนร่วมในการเรียน

(๓) ถ้าสถานที่อำนวย ครูอาจเปลี่ยนบรรยากาศโดยพานักเรียนไปนั่งเรียนที่สนามได้ร่มไม้ท่ามกลางธรรมชาติที่ความสงบเพียงพอ

(๔) ถ้าโรงเรียนอยู่ใกล้วัดและมีโบสถ์วิหารที่กว้างขวางพอ ครูควรพานักเรียนไปเรียนที่โบสถ์ วิหาร หรือศาลาการเปรียญเป็นบางครั้ง เพราะวัดและพระสงฆ์เป็นแหล่งวิชาการที่ดีในการเรียนรู้พระพุทธศาสนามีผู้กล่าวว่า บรรยากาศในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ควรมีลักษณะแจ่มใสสว่าง แต่ไม่ถึงกับต้องเล่นเกม ร้องเพลงหรือกระโดดโลดเต้น เพราะนักเรียนเริ่มเข้าวัยรุ่นแล้วควรฝึกให้รู้จักสงบและคิดใคร่ครวญอย่างผู้ใหญ่

๖) วิธีการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม

รูปแบบการเรียนรู้เป็นโครงสร้างที่ใช้เป็นแนวในการสร้างกิจกรรมการเรียนการสอน และจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ลักษณะเด่นของรูปแบบการเรียนการสอน มีดังต่อไปนี้ ระบุเป้าหมายหรือจุดมุ่งหมายของเนื้อหาที่จะสอน มีหลักการหรือสมมติฐานเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้ มีแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการเรียนแต่ละช่วง มีรูปแบบที่แน่นอนและชัดเจนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีการวิจัยหรือประเมินประสิทธิภาพรูปแบบนั้นๆ สามารถสรุปได้ ในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องสำคัญยิ่งของประเทศชาติ ที่จะต้องใช้สิ่งที่มีคุณค่ายิ่งของสังคมไทยเป็นเครื่องมือในการปฏิรูปการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ศิลธรรม และจริยธรรม หลักสูตรได้ออกแบบให้สอนเน้นความคิดรวบยอดคือ ความศรัทธาต่อพระรัตนตรัย โดยการสร้างศรัทธาด้วยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความศรัทธาต่อ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ เพื่อเป้าหมายในการสร้างศรัทธาของผู้เรียนที่มีต่อพระรัตนตรัย การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา จึงควร โยงสาระการเรียนรู้ของพระพุทธศาสนา

จากการศึกษา จะเห็นว่า พระสอนศีลธรรมได้ใช้วิธีการจัดรูปแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสม ดังนี้

๑) ครูควรใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ความคิดระดับสูง (High Level Thinking) โดยเราให้เด็กนำข้อมูลความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ พยายามเพิ่มศักยภาพการคิด นำความรู้ไปใช้และพัฒนาแนวใหม่อย่างต่อเนื่อง ประเมินความเหมาะสมเผชิญสถานการณ์และต้องแก้ปัญหาหรือพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

๒) คำถามหรือแบบฝึกเมื่อครูสอนพระพุทธศาสนาควรเป็นคำถามปลายเปิดเพื่อให้ นักเรียนคิดได้กว้างขวาง และหลากหลาย ไม่ควรเป็นเรื่องที่มีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว

๓) ส่งเสริมกรณีศึกษาให้สามารถค้นพบวิธีแก้ปัญหา กรณีพบทางออกของชีวิตด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการคิดแบบขลุ่ย คือ โยนิโสมนสิการ

๔) ฝึกการใช้กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มากโดยศึกษามาจากสภาพแวดล้อมที่กว้างขวางด้วยบริบทที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางสังคม และวัฒนธรรม การศึกษาพระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจ ถึงหัวใจพระพุทธศาสนา ควรส่งเสริมการเรียนรู้โดยใช้วัดเป็นแหล่งการเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นหนทางในการหล่อหลอมความเป็นไทย

๕) ส่งเสริมให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกเรื่องที่ต้องการศึกษาค้นคว้า เช่นเลือกศึกษาเรื่องจากชาดก และเรื่องน่ารู้ การให้โอกาสนักเรียนเลือกจะช่วยสร้าง นิสัยรักอิสระและเป็นคนมีความคิดสร้างสรรค์

๖) จัดระยะเวลาเรียนให้พอเหมาะและมีความหลากหลายของวิธีการ ครูควรสร้างกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของเด็ก คาดคะเนเวลาอย่างเหมาะสม และเข้าใจหลักการของการบูรณาการเชื่อมโยงหัวข้อความรู้ไปสู่ความคิดรวบยอดที่เป็นองค์รวม

๗) วิธีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เสนอแนะ

วิธีการเรียนรู้ที่ใช้กระบวนการเผชิญสถานการณ์และตัดสินใจแก้ปัญหาการศึกษาที่แท้ ย่อมสัมพันธ์สอดคล้องกับการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตมนุษย์ ย่อมมีการเปลี่ยนแปลง การขัดแย้ง มีทุกข์ มีความสมหวัง ผิดหวังเป็นธรรมดา นักเรียนควรมีโอกาสได้เรียนรู้วิถีทางของชีวิตที่สัมพันธ์กับวิธีการศึกษา เมื่อนำขั้นตอนดังกล่าวมาจัดเป็นแผนการสอน จัดเป็นขั้นตอนการสอน ได้แก่

๑) **ขั้นสร้างศรัทธาแก่ผู้เรียน** ประกอบด้วย (๑) ครูใช้ช่วงเวลาหนึ่งก่อนทดลองสอน ในการเตรียมตัวครู เพื่อสร้างสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน ครูแสดงความรักและความเมตตาต่อนักเรียนอย่างจริงใจ (๒) ก่อนเริ่มบทเรียนแต่ละครั้ง ครูจัดสิ่งแวดล้อมและบรรยากาศในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาของบทเรียน และเร้าใจให้นักเรียนให้ความสำคัญของบทเรียน (๓) ครูเสนอสถานการณ์ ปัญหา หรือกรณีตัวอย่าง พร้อมทั้งแนะนำหลักการปฏิบัติโดยใช้หลักธรรมเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเลือกและแก้ปัญหาหลายๆทาง

๒) **ขั้นสอน** ครูหรือนักเรียนนำสถานการณ์ ปัญหา หรือกรณีตัวอย่าง และหลักการปฏิบัติตนโดยใช้หลักธรรมเป็นพื้นฐานนำไปสู่การเลือกและการแก้ปัญหาหลายๆทาง คือ ฝึกทักษะการแสวงหาและรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้และหลักการ นักเรียนฝึกสรุปประเด็นสำคัญเพื่อประเมินค่า แนวทางแก้ปัญหาว่าทางใดดีที่สุด โดยใช้วิธีคิดหลายๆ วิธี (โยนิโสมนสิการ) ๑๘

จากการศึกษา จะเห็นว่า พระอัสสาสนศีลธรรมได้ใช้วิธีการจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๑) การเผชิญ ชีวิตเมื่ออุบัติขึ้นและเจริญเติบโตย่อมต้องได้ผ่านพบผู้คนสิ่งแวดล้อมและสาเหตุการณ์มากมายหลายแบบ คนทุกวัยต้องเผชิญกับความสับสน ความเปลี่ยนแปลง และเรียนรู้ที่จะเข้าใจภาวะที่ต้องเผชิญนั้น

๒) การผจญ ความสับสนและซับซ้อนของประสบการณ์ที่บุคคลได้ผ่านพบทำให้เกิดเงื่อนงำและปัญหา เขาต้องเรียนรู้วิธีการต่อสู้ แก้ไขปัญหาด้วยความพร้อมทุกด้านมีวิธีการผจญสถานการณ์ที่ถูกต้องทำนองคลองธรรม และมีหลักการ

๓) การผสมผสาน ชีวิตและสังคมอันมีองค์ประกอบที่ละเอียดอ่อน และหลากหลายย่อมต้องการความสัมพันธ์ที่ผสมกลมกลืนกันสนิทได้สัดส่วนพอเหมาะ มีเหตุผลและ

นำไปสู่ ความวัฒนา เพราะเมื่อใดกลไกและองค์ประกอบของชีวิตไม่กินเกลียวกัน เกิดความขัดแย้งอย่างยากที่จะแก้ไขเมื่อนั้นชีวิตจักต้องวิบัติลง

๔) การเผด็จ มนุษย์ต้องเรียนรู้ฝึกฝนความคิดความสามารถและวิธีการที่จะสามารถเอาชนะปัญหาสืบเนื่องต่อไป เมื่อการศึกษาสามารถช่วยให้มนุษย์เอาชนะปัญหาได้ การศึกษา จึงเป็นประโยชน์แก่ชีวิตโดยแท้กระบวนการสอนเพื่อเผชิญสถานการณ์๑๕ทั้งนี้ หลักพุทธธรรมมาจัดเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้อย่างเป็นที่น่าสนใจและบรรลุวัตถุประสงค์ กระบวนการของกิจกรรมการสอนนี้มี ๔ ขั้นตอน ได้แก่ (๑) การรวบรวมข้อมูลข่าวสาร ข้อเท็จจริง ความรู้ และหลักการ (๒) การประเมินค่าเพื่อหาคุณค่าแท้และคุณค่าเทียม (๓) การเลือกและการตัดสินใจ (๔) การฝึกปฏิบัติ

จากการศึกษา สรุปความได้ว่า หลักสูตรสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา พุทธศักราช ๒๕๔๔ และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ มีจุดมุ่งหมายที่เหมือนกัน คือ ให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างมีระบบตามหลักไตรสิกขาด้วยการสอดแทรกกิจกรรมต่างๆ ลงไปในเนื้อหาของการเรียนการสอน ตลอดจนพุทธธรรมที่เป็นหลักสำคัญในพระพุทธศาสนา เช่น อิทธิบาท ๔ เป็นต้น นอกจากนั้น ยังมีกิจกรรมที่เสริมหลักสูตรอื่นๆ อีก เช่น การจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนามีวันมาฆบูชา การสวดสรภัญญะ การไหว้พระรับศีล การช่วยเหลือคนอื่นเป็นสาธารณะสังคมหรือบำเพ็ญประโยชน์ตนและประโยชน์ส่วนรวม โดยครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จะเป็นผู้ที่มีบทบาทในการดำเนินการทั้งหมดแก่ผู้เรียน ฉะนั้น เมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติตนตามหลักพุทธธรรมต่างๆ แล้วย่อมเป็นการขัดเกลาด้านพฤติกรรมอันไม่เหมาะสมทางกาย วาจาและความรู้สึกลึกซึ้งคิดให้เป็นไปในทิศทางที่สังคมปรารถนา คือ เขวachsenเป็นเด็กดี เด็กเก่ง และรู้จักคุณค่าของชีวิตตนและคนอื่น รู้จักใช้ชีวิตอยู่อย่างปกติสุขร่วมกับสังคมได้อย่างไม่มีปัญหาทางศีลธรรมและทำผิดกฎหมาย จนกระทั่งนำความเดือดร้อนมาสู่ตนและสถานศึกษา

๒.๔ สภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมนอกโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนเวฬุวันวิทยามีข้อสังเกตคือ ผลจากการประเมินของ สมศ. พบว่า (๑) จุดเด่นของสถานศึกษา คือ ผู้บริหารมีภาวะผู้นำสูง น่าเชื่อถือแก่ครูและผู้เกี่ยวข้อง ครูมีความรู้ความสามารถในการเรียนการสอนนักเรียนมีจำนวนไม่มากทำให้จัดการเรียนการสอนได้ง่าย สถานศึกษามีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และบุคลากรมีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษหลายท่าน (๒) จุดควรพัฒนา คือบุคลากรไม่ครบชั้นเรียน มีงบประมาณที่จำกัดเนื่องจากเป็น โรงเรียนขนาดเล็ก การรายวิชาซ้ำกันกับวิชาที่ครูสอน และนักเรียนขาดการคิด

วิเคราะห์ สังเคราะห์ (๓) โอกาส คือ ปัจจัยภายนอกเกื้อหนุนต่อการเรียนการสอน ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี มีแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัยและหลากหลาย (๔) อุปสรรค คือ ชุมชนมีรายได้ไม่มากนักนักเรียนอยู่ตามลำพังกับตายาย ชุมชนใกล้แหล่งอบายมุข เด็กย้ายเรียนบ่อย

วิเคราะห์โรงเรียนเวฬุวันวิทยาจากผลการประเมิน ๓๖

จุดเด่น (Strength)	จุดควรพัฒนา (weakness)
<ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษา มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูง มีบุคลิกน่าศรัทธา วางตนได้เหมาะสมเป็นที่รักของบุคลากรในโรงเรียนและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถระดมทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างกว้างขวาง - บุคลากร มีความรู้ ความสามารถในการใช้สื่อเทคโนโลยี คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ตสามารถพัฒนาสื่อไอที เป็นครูแกนนำร้อยละ ๘๐ ส่งผลให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ - ผู้เรียน มีจำนวนไม่มากต่อห้อง เป็นโอกาสให้ครูสามารถดูแลได้ทั่วถึง มีสื่อเพียงพอจัดกิจกรรมได้ทั่วถึง - สถานศึกษา ตั้งอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทางคณาจารย์ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ สื่อวัสดุอุปกรณ์ และเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี - บุคลากร มีวิถีสานะชำนาญการพิเศษหลายคน สามารถนำ ความรู้และพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพได้ 	<ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษา มีข้อจำกัดเรื่องบุคลากรไม่ครบชั้นรวมชั้นสอน เป็นอุปสรรคในการพัฒนาผู้เรียนให้ต่อเนื่องและครอบคลุมในทุกกิจกรรม - ปัจจัยเรื่องโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณและการระดมทรัพยากรในการจัดการศึกษา ทำให้ขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและการจัดกิจกรรมที่บูรณาการได้ทุกสาระการเรียนรู้ - การจัดกระบวนการเรียนรู้ ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระบูรณาการภายในวิชาและข้ามวิชาที่สอดคล้องกับหลักสูตรและความต้องการของท้องถิ่น - ครู จัดกระบวนการเรียนรู้เชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง โดยการใช้กระบวนการกลุ่มฝึกให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

โอกาส (Opportunities)	อุปสรรค (Threats)
<p>- ด้วยการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพส่งเสริมให้โรงเรียนได้รับความไว้วางใจจากปัจจัยภายนอกสถานศึกษา เช่น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ขอนแก่น เขต ๑ เป็นโรงเรียนแกนนำระบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียนแกนนำศูนย์คอมพิวเตอร์</p> <p>- ชุมชน มีความสัมพันธ์ที่ดีกับสถานศึกษาเป็นปัจจัยให้สถานศึกษาได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในการพัฒนาผู้เรียน เช่น ภูมิปัญญาและวิทยาการท้องถิ่น</p> <p>- สถานศึกษา ตั้งอยู่ในแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น ทางคณาจารย์ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ เช่น วัสดุอุปกรณ์ และเชิญชวนเข้าร่วมกิจกรรมที่ทางมหาวิทยาลัยจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี แหล่งเรียนรู้ทางวัฒนธรรม สถาบันการศึกษาอื่น ๆ อีกหลายแห่ง</p>	<p>- ชุมชน มีรายได้อาจจำกัด ไม่เอื้อต่อการสนับสนุนพัฒนาคุณภาพการศึกษาผู้ปกครองร้อยละ ๔๐ ไปทำงานต่างพื้นที่ทำให้ผู้เรียนอาศัยอยู่กับตา ยายที่สูงอายุ ขาดความอบอุ่นและดูแลไม่ทั่วถึง</p> <p>- ชุมชนและเยาวชน บางส่วนเล่นเกม และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ อาจชักจูงผู้เรียนให้หลงผิดได้</p> <p>- สถานศึกษา ตั้งอยู่ในชุมชนเมือง การย้ายที่เรียนของเด็กมีตลอดเวลา ตลอดจนการศึกษาในบริเวณเดียวกันทั้งเอกชน และสถานศึกษาของรัฐมีเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็กในเรื่องการเรียน</p> <p>- ความสัมพันธ์กับชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนกระจายอยู่ทั่วไป บางโอกาสการประสานงานก็ไม่ทั่วถึง มีข้อจำกัด</p>

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากสภาพปัญหาในการดำเนินงานโรงเรียนเวฬุวันวิทยาในด้านการจัดการเรียนการสอนโดยการประเมินของ สมศ. สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑) สภาพปัญหาด้านครูสอน

ครูผู้สอน ควรได้รับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระ โดยเฉพาะกลุ่มคณิตศาสตร์ กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ ด้วยวิธีการพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ใช้สื่อที่เหมาะสมและจัดประสบการณ์ตรง จัดหาแหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในทุกโอกาส โดยเฉพาะการเรียนรู้ผ่านไอที ที่ทางโรงเรียนมีความพร้อมอยู่แล้ว แหล่งเรียนทางวัฒนธรรม วัด สถานศึกษาอื่น โรงพยาบาลเป็นต้น นอกจากนั้น ควรจัดเวทีกิจกรรมเป็นเครื่องมือในการพัฒนา ความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีม เช่น กิจกรรมเสียดตามสาย กิจกรรมประชาธิปไตยกิจกรรมวันสำคัญต่างๆ เน้น

การปฏิบัติจริง โดยการใช้กระบวนการกลุ่ม ฝึกให้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น

๒) สภาพปัญหาด้านผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษา ควรวางแผนการนิเทศให้เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญ ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ มีการจัดระบบข้อมูลและสารสนเทศของสถานศึกษาให้ถูกต้อง ครบถ้วนและสามารถเรียกใช้ข้อมูลทันกับความต้องการ โดยใช้ระบบฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์เป็น ข้อมูลจัดเก็บรักษา และควรมีการนำผลข้อมูลและการประเมินผล ไปใช้ในการตัดสินใจและปรับปรุงงานในปีต่อไป นอกจากนี้ ผู้บริหารควรระดมทรัพยากรการศึกษาจากแหล่งต่างๆ ทั้งในชุมชนและนอกชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความรู้ความสามารถที่หลากหลาย จัดระบบดูแลนักเรียนให้มีความเข้มแข็งโดยร่วมมือกับชุมชน องค์กรบริหารส่วนตำบล (อบต.) ผู้ปกครอง เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่อาศัยอยู่กับญาติผู้สูงอายุ หรืออาศัยอยู่ตามลำพัง ควรสร้างระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในให้เข้มแข็งและมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

๓) สภาพปัญหาด้านผู้เรียน

พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศให้มีความก้าวหน้ายิ่งขึ้น โดยใช้สื่อเทคโนโลยี และกระบวนการสอนที่บูรณาการในทุกกลุ่มสาระที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมและมีความเป็นอิสระในการแสดงออกภายในกรอบกติกา หรือทำงานอย่างมีอิสระ ไม่กำหนดรูปแบบ เช่น กลุ่มสาระศิลปะ กลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษา หรือบูรณาการในทุกกลุ่มสาระ นำผู้เรียนไปเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ในและนอกสถานศึกษา หรือโดยเชิญวิทยากรท้องถิ่นมาช่วยเสริมประสบการณ์และมุ่งอนุรักษ์ทั้งวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของชุมชน

สรุปสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนวิถิพุทธในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา จากการสัมภาษณ์พระอาสาสอนศีลธรรม สรุปได้ดังนี้

๑) สภาพปัญหาด้านจุดประสงค์การเรียนการสอน เนื้อหามากเกินไปทำให้สอนไม่ทัน เนื้อหาลึกซึ้งยังไม่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน เนื้อหาลึกซึ้งกว้างเกินไปจึงเป็นปัญหาต่อการเตรียมการสอน ผู้สอนกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่สัมพันธ์กับความต้องการของผู้เรียน จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่คำนึงถึงความพร้อมด้านวัสดุ/อุปกรณ์/อาคารสถานที่/แหล่งการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ยังไม่เหมาะสมกับสภาพที่แท้จริงของนักเรียนและท้องถิ่น ขาดสื่อการสอนที่เหมาะสม

๒) **สภาพปัญหาในการทำแผนการสอนของครูผู้สอน** การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรและคำอธิบายรายวิชาเพื่อทำแผนการสอนยังไม่ชัดเจน คู่มือที่ใช้ในการประกอบการทำแผนการสอนมีน้อย แผนการสอนที่กำหนดเอาไว้ยังไม่ครอบคลุมเนื้อหาเท่าที่ควร การวิเคราะห์ความมุ่งหมายของหลักสูตรยังไม่สอดคล้องกับคำอธิบายรายวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อทำแผนการสอน แผนการสอนยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรแผนการสอนและคู่มือครูมีไม่เพียงพอ แผนการสอนส่วนใหญ่เน้นความจำมากกว่าทักษะจึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ชัดเจน

๓) **สภาพปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน** การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนามีน้อย การนำเข้าสู่บทเรียนยังไม่ดีพอ มีเวลาในการศึกษาให้รู้จริงและปฏิบัติจริงในแผนการสอนน้อยและการเรียนการสอนน้อยเกินไป มีการไปสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนจากการไปเยี่ยมที่บ้านน้อย ขาดการจัดกิจกรรมเสริมเนื่องในวันสำคัญทางพุทธศาสนา

๔) **สภาพปัญหาในด้านวัดผลประเมินผลของพระอาสาสอนศีลธรรม** มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในขณะที่ฝึกและหลังฝึกสมาธิมีน้อย มีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนน้อย และมีเวลาในการสัมภาษณ์พูดคุยกันอย่างใกล้ชิดกับผู้เรียนน้อย

สรุปได้ว่า โรงเรียนวิถิปุทธเน้นการบริหารจัดการอย่างเป็นรูปธรรมประกอบด้วยด้านต่าง ๆ คือ โครงสร้างการบริหาร หลักสูตร การเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอน นักเรียน ซึ่งทุกกิจกรรมจะเน้นที่ ครูผู้สอนและนักเรียน และเล็งผลสัมฤทธิ์ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นให้นักเรียนเป็นคนเก่ง ดีและมีสุข ส่วนรายละเอียดอื่น ๆ เช่น แผนการสอน สื่อการเรียนการสอน ห้องเรียน เป็นต้น ก็ใช้เฉพาะทาง เช่น สื่อการสอนวิชาพุทธประวัติจากวีดิทัศน์ (VCD) เพื่อให้นักเรียนเข้าใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา จะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม คือ เป็นผู้รู้หลักพุทธธรรมและสามารถที่จะถ่ายทอดไปยังนักเรียนให้เข้าใจได้ ฉะนั้นโรงเรียนวิถิปุทธ จึงเน้นครูสอนที่เรียกว่าครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

๒.๕ ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนวิถิปุทธ

ด้วยปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น และหาทางออกได้ยากกว่าในอดีตที่ผ่านมา เพราะในปัจจุบัน การศึกษามุ่งผลิตให้คนเก่ง แต่ขาดความดีหรือคุณธรรมจริยธรรม จึงมีผลทำให้คนในสังคมไม่มีความสุขตามแบบวิถิปุทธ คือ ความสุขที่ไม่ต้องเบียดเบียนเพื่อนมนุษย์ด้วยกันและรู้จักแบ่งปันทรัพยากรที่มีอยู่แก่คนอื่นและสังคม รู้จักเสียสละ ไม่เห็นแก่ตัว คุณธรรมต่างๆ เหล่านี้ จะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากการศึกษาที่ยังมุ่งผลิตบัณฑิตหรือบุคลากรที่มีเพียงความเก่งเพียงอย่างเดียว ตรงข้าม หากการศึกษาส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติ เข้าใจหลักธรรม

ทางพระพุทธศาสนาและรู้จักการนำไปใช้ให้เหมาะสมแก่สถานภาพของตน เพื่อเป็นการพัฒนาคน เริ่มตั้งแต่เยาว์วัย และเยาวชนก็จะเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคต ดังนั้น โรงเรียนวิถิปุทธ จึงเป็นคำตอบหรือทางออกในการแก้ปัญหาต่างๆ ได้อีกทางหนึ่ง สืบเนื่องจากที่กระทรวงศึกษาธิการ จัดประชุม เรื่อง “หลักสูตรใหม่ เด็กไทยพัฒนา” ณ สถาบันราชภัฏสวนดุสิต เมื่อวันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๕ เพื่อนำพาเด็กและเยาวชนไทยก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างไร้ขีดจำกัด โรงเรียนวิถิปุทธเป็นหนึ่งในโรงเรียนรูปแบบใหม่ ที่จะช่วยผลักดันให้เด็กและเยาวชนไทยสามารถพัฒนาตามศักยภาพเป็นคนดี คนเก่งของสังคม และสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข กระทรวงศึกษาธิการนำความเห็นของที่ประชุมมาหารือต่ออีกหลายครั้ง และได้กราบขอคำแนะนำ เรื่องการจัดโรงเรียนวิถิปุทธ จากพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต) ณ วัดญาณเวศกวัน เมื่อวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ นอกจากนั้น ยังมีข้าราชการระดับสูงได้ไปกราบ ขอคำแนะนำในเรื่องเดียวกันนี้ จาก พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต) อธิการบดีมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รวมทั้งนิมนต์ท่านมาให้ข้อคิดในการประชุมระดมความคิดเห็นครั้งแรก วันที่ ๒๖ - ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เป็นการประชุมหารือเรื่องโรงเรียนวิถิปุทธ เป็นครั้งแรก มีพระภิกษุและฆราวาส ผู้ทรงคุณวุฒิ มาร่วมประชุมประมาณ ๓๐ รูป/คน ได้ข้อสรุปเบื้องต้นถึงหลักสำคัญของการจัดโรงเรียนวิถิปุทธ วันที่ ๑๔ เมษายน ๒๕๕๖ เป็นการประชุมหารือ ครั้งที่ ๒ มีพระภิกษุและฆราวาส รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ มาร่วมกำหนดแนวการดำเนินการต่อจากหลักการที่ได้ข้อสรุปไว้ โรงเรียนวิถิปุทธ^{๑๒} คือ โรงเรียนระบบปกติทั่วไป ที่นำหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาใช้ และการพัฒนาผู้เรียนโดยรวมของสถานศึกษา เน้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาอย่างบูรณาการ ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้พัฒนาการกิน อยู่ ดู ฟัง ให้เป็น^{๑๓} โดยผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม แสวงปัญญา และมีวัฒนธรรมเมตตา เป็นฐานการดำเนินชีวิตวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชาวไทยได้รับการกล่อมเกลา จากคำสอนของพระพุทธศาสนาตั้งแต่ยุคแรกของประเทศชาติไทย จนกล่าวได้ว่าวิถิปุทธ คือ วิถีวัฒนธรรมของชาวไทยส่วนใหญ่ จนมีความเป็นเอกลักษณ์ที่ทั่วโลกตระหนัก และให้การยอมรับพุทธธรรมหรือพุทธศาสตร์เป็นองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้ศึกษาเข้าใจธรรมชาติของโลกและชีวิตที่แท้จริง และฝึกให้ผู้ศึกษา สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ตั้งแต่

^{๑๒} กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถิปุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์, ๒๕๕๖), หน้า ๒๖.

^{๑๓} เต็มใจ ศรีนวล, “โรงเรียนวิถิปุทธ โรงเรียนแห่งความหวังของสังคมไทย”, วารสารวิทยากรย์, ปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๐๔ (มกราคม-มีนาคม) : ๑๕.

ระดับการดำเนินชีวิตประจำวันของคนทั่วไป คือ การกิน อยู่ คู่ พัง จนถึงระดับการดำเนินชีวิตของนักบวชผู้มั่งมีชีวิตที่บริสุทธิ์^{๑๔}

การสอนในสถานศึกษาปัจจุบัน เพื่อพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติกำหนด ที่มีคุณสมบัติของการเป็นคนที่ดี เก่ง มีความสุขอย่างแท้จริง อันเป็นเป้าหมายแท้ของพุทธธรรมอยู่แล้วให้มีความชัดเจนขึ้น โดยผ่านการดำเนินงานของ “โรงเรียนวิถีพุทธ” อันจะเป็นตัวอย่างที่จะขยายผลสู่การพัฒนาในโรงเรียน

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเมื่อวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๔๔ ในหลักสูตรนี้มีเรื่องเกี่ยวกับมาตรฐานวิชาพระพุทธศาสนา เพียงไม่กี่บรรทัด ดังต่อไปนี้

“มาตรฐาน ส.๑.๑ เข้าใจประวัติ ความสำคัญ หลักธรรมของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ และสามารถนำหลักธรรมของศาสนามาเป็นหลักปฏิบัติในการอยู่ร่วมกัน

มาตรฐาน ส.๑.๒ ยึดมั่นในศีลธรรม การกระทำความดี มีความนิยมที่ดีงาม และศรัทธาในพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ

มาตรฐาน ส.๑.๓ ประพฤติ ปฏิบัติตนตามหลักธรรม และศาสนพิธีของพระพุทธศาสนา หรือศาสนาที่ตนนับถือ ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม สังเกตล้อมเพื่อการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข”^{๑๕}

ส่วนผลจากการประชุมชี้แจง ครั้งนี้ สรุปเป็น ๓ ประการ ดังนี้

๑) นายกรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบต่อรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และชื่นชมฝังมโนทัศน์ของสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาพร้อมกับเสนอแนะให้สาระการเรียนรู้อื่นทำฝังมโนทัศน์เช่นเดียวกับสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา

๒) นายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้สาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนามี ๑ หน่วยกิต (ในระดับมัธยมศึกษา คำว่า ๑ หน่วยกิต มีค่าเท่ากับ ๒ ชั่วโมงต่อสัปดาห์)

๓) ให้มีโรงเรียนวิถีพุทธนำร่องจังหวัดละ ๒ โรงเรียน ในปี ๒๕๔๖ เหตุที่ทำให้มีการพูดถึงโรงเรียนวิถีพุทธก็เพราะว่านายกรัฐมนตรีได้ถามความเห็นของที่ประชุมว่า รายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร ผู้เข้าประชุมได้อภิปรายสนับสนุนรายละเอียดสาระการ

^{๑๔} พระเทพเวที (ประยูร ญาคูโต), *ธรรมกับการศึกษาของไทย เอกสารทางวิชาการ*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑), หน้า ๑๕.

^{๑๕} กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, *การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร: กรมวิชาการ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๑-๑๕.

เรียนรู้พระพุทธศาสนาตามที่นำเสนอขึ้น อย่างไรก็ตาม การสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้ได้ผล จะต้องนำไปบูรณาการเข้ากับชีวิตจริง เพื่ออบรมคุณธรรมจริยธรรมให้กับเด็กที่สำคัญ คือ ต้องนิมนต์พระสงฆ์มาช่วยสอนในโรงเรียน เหมือนกับโรงเรียนที่จัดโดยบางศาสนาก็ไม่สอนเฉพาะวิชาการ แต่เน้นเรื่องกริยามรรยาทและอบรมคุณธรรมจริยธรรมด้วย โรงเรียนเหล่านั้น ประสบความสำเร็จในการอบรมคุณธรรมจริยธรรม เพราะมีบาทหลวงและแม่ชีทั้งหลายมาเป็นแบบอย่างอบรมดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด ดังนั้นจึงควรมีโรงเรียนที่สอนเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมตามหลักพระพุทธศาสนา โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสอนในโรงเรียนเพื่อให้เป็นแบบอย่างทางศีลธรรมแก่เด็กและเยาวชนด้วยการ สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น โดยในเบื้องต้นมีโรงเรียนสมัครเข้าร่วมโครงการในรุ่นที่ ๑ ปี ๒๕๔๖ จำนวน ๘๘ โรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการจัดประชุมปฐมนิเทศโรงเรียนวิถีพุทธรุ่นที่ ๑ ณ พุทธมณฑล เมื่อวันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๔๖ โดยสมเด็จพระพุทธาจารย์ วัดสระเกษ เป็นประธานเปิดการประชุม พระเทพโสภณเป็นวิทยากรบรรยาย จากนั้นกระทรวงศึกษาธิการได้เปิดรับสมัครโรงเรียนเข้าร่วมในโครงการเรื่อยมา จนถึงวันนี้ (๕ ธันวาคม ๒๕๔๗) มีโรงเรียนวิถีพุทธทั่วประเทศกว่า ๑๕,๐๐๐ โรงเรียน^{๑๖} ทั้งนี้ เพื่อให้มองเห็นภาพของโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้วิจัย จึงได้สรุปเป็นประเด็นดังนี้

๒.๕.๑ รูปแบบโรงเรียนวิถีพุทธ

ลักษณะจุดเน้นในโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นสถานศึกษาในระบบปกติที่นำหลักพุทธธรรมหรือองค์ความรู้ที่เป็นคำสอนในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษานั้น โดยมีจุดเน้นที่สำคัญ ดังนี้

๑) การนำหลักธรรมมาใช้ในระบบการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการเรียนการสอนในภาพรวมของหลักสูตรสถานศึกษา หรือการจัดเป็นระบบวิถีชีวิตในสถานศึกษาของผู้เรียนส่วนใหญ่ โดยนำไปสู่จุดเน้นของการพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถ กิน อยู่ ดู ฟัง เป็น คือ ใช้ ปัญญาและเกิดประโยชน์แท้จริงต่อชีวิต

๒) การจัดดำเนินการของสถานศึกษา จะแสดงถึงการ จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโมหะ) ที่เป็นกัลยาณมิตรเอื้อในการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา ทั้งนี้ การพัฒนาผู้เรียนดังกล่าว จัดผ่านระบบไตรสิกขา พุทธธรรมมีกรอบการพัฒนาหลักเป็นระบบการศึกษา ๓ ประการ เรียกว่าไตรสิกขา คือ อธิศีลสิกขา อธิจิตตสิกขา และอธิปัญญาสิกขา ที่เรียกสั้น ๆ ว่า ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นการฝึกหัดอบรมเพื่อพัฒนากาย ความประพฤติ จิตใจ

^{๑๖} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๒๖ – ๒๘.

และปัญญา ไตรสิกขานี้^{๑๑} กล่าวคือ ศีลหรือพฤติกรรมหรือวินัยในการดำเนินชีวิตที่งดงามสำหรับตน และสังคม สมานี หรือด้านการพัฒนาจิตใจที่มีคุณภาพ มีสมรรถภาพมีจิตใจที่ตั้งมั่น เข้มแข็งและสงบสุข และปัญญาที่มีความรู้ที่ถูกต้องมีศักยภาพในการคิด การแก้ปัญหาที่แยบคาย (โยนิโสมนสิการ) โดยครูและผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกัลยาณมิตรสำคัญ ที่รักและปรารถนาดีที่จะพัฒนาผู้เรียนอย่างดีที่สุดด้วยความเพียรพยายาม ระบบพัฒนาผู้เรียนด้วยไตรสิกขานี้ จึงเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกับสิ่งที่เรียนจริงแล้ว พิจารณาให้เห็นประโยชน์ คุณ โทษ ตามความเป็นจริงด้วยตนเอง แล้วนำความรู้ที่นำมาเป็นหลักในการปฏิบัติได้จริงในชีวิตประจำวัน^{๑๒}

๒.๕.๒ สภาพของสถานศึกษาโรงเรียนวิถีพุทธ

สภาพของสถานศึกษาในทุกๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามพุทธธรรมอย่างบูรณาการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชีวิตให้สามารถกิน อยู่ ดู ฟัง เป็น มีวัฒนธรรมแสวงปัญญา ส่งเสริมให้เกิดลักษณะของปัญญาวัชระ ๔ ประการ คือ (๑) สัมปรีตสังเสวะ หมายถึง การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูลมีสื่อที่ดี (๒) สัทธัมมัสสวนะ หมายถึง เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี (๓) โยนิโสมนสิการ หมายถึง มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี (๔) ชัมมานุชัมมปฏิบัติ หมายถึง ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องเหมาะสม จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาตามหลักไตรสิกขาได้อย่างชัดเจน ซึ่งปัญญาวัชระทั้ง ๔ ประการนี้ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาตามหลักไตรสิกขาได้อย่างชัดเจน แบ่งออกเป็น ๕ ด้าน ดังนี้

๑) ด้านกายภาพ สถานศึกษาจะจัดอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม เป็นต้น ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต เช่น กิจกรรมประจำวัน กิจกรรมวันสำคัญ กิจกรรมนักเรียนต่างๆ ด้านการเรียนการสอน เริ่มตั้งแต่การกำหนดหลักสูตรสถานศึกษา การจัดหน่วยการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ จนถึงกระบวนการเรียนการสอนด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ ในการปฏิบัติต่อกันระหว่างครูกับนักเรียน นักเรียนกับนักเรียน หรือครูกับครู เป็นต้น และด้านการบริหารจัดการ ตั้งแต่การกำหนดวิสัยทัศน์ จุดเน้น การกำหนดแผนปฏิบัติการ การสนับสนุนติดตาม ประเมินผลและพัฒนาต่อเนื่อง ซึ่งการจัดสภาพในแต่ละด้านจะมุ่งเพื่อให้การ

^{๑๑} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), *สู่การศึกษาแนวพุทธ*, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์, ๒๕๔๗), หน้า ๑๓-๒๐.

^{๑๒} สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ, ๒๐ *วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมค่านิยม ,การจัดการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง*, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์ภาพพิมพ์ ,๒๕๔๖), หน้า ๒๒๖.

พัฒนานักเรียนตามระบบไตรสิกขา ดำเนินได้อย่างชัดเจน^{๑๕} มีประสิทธิภาพ ดังเช่น ด้านการจัด
กายภาพ ควรเป็นธรรมชาติ สภาพแวดล้อมที่ชวนให้มีจิตใจสงบ ส่งเสริมปัญญา กระตุ้นการพัฒนา
ศรัทธา และศีลธรรม เป็นต้น

๒) **ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต** สถานศึกษาจัดกิจกรรมวิถีชีวิตประจำวันประจำ
สัปดาห์ หรือโอกาสต่างๆ เป็นภาพรวมทั้งสถานศึกษาที่เป็นการปฏิบัติบูรณาการทั้งศีล สมาธิ และ
ปัญญาโดยเน้นการมีวิถีชีวิตหรือวัฒนธรรมของการกิน อยู่ ดู ฟัง ดำเนินด้วยสติสัมปชัญญะเป็นไป
ตามคุณค่าแท้ของการดำเนินชีวิต

๓) **ด้านการเรียนการสอน** สถานศึกษาจัดหลักสูตรสถานศึกษาหรือการจัดการเรียน
การสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียน ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อ
เป็นการพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ กระบวนการเรียนรู้ควรมีลักษณะ
“สอนให้รู้ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น” โดยนักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย ด้านความ
ประพฤติ ด้านจิตใจและด้านปัญญา เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนและสังคม โดยไม่
เบียดเบียนผู้ใด ละเกื้อกูลในการพัฒนา วัฒนธรรมแสวงปัญญาและวัฒนธรรมเมตตา เช่น การกิน
อยู่เป็น เพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่อยู่ได้เหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้ หรือการดู ฟังเป็น เพื่อ
เน้นประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรว่าควรร่างหลักสูตรที่สอดคล้อง
กับโครงสร้างสังคมไทย ให้เยาวชนไทยได้รักษาและรักในภูมิปัญญาท้องถิ่น สิ่งที่ต้องสร้างต่อมา
คือ ครู เพราะครู คือแบบอย่างชีวิตของนักเรียน เนื่องจากว่า ครู ถือเป็นบุคคลสำคัญที่สุดที่จะต้อง
ทุ่มเทแรงกายแรงใจมุ่งมั่นที่จะสั่งสอนให้เด็กเป็นคนดีมีคุณภาพ ด้วยเมตตาและปรารถนาดีต่อเด็ก
อย่างเต็มที่^{๑๖} และต้องดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดีที่ถูกที่ควรแก่เด็ก และควรต้องมีการประเมินที่
หลากหลาย เช่น การประเมินระหว่างเรียน การประเมินลักษณะนี้สำคัญมาก เพราะครูจะได้ข้อมูลที่เป็น
จริงเกี่ยวกับตัวเด็ก จากความสามารถจริงในการเรียนการสอนและการประเมินแบบสรุปรวบ
ยอด เป็นการประเมินการเรียนรู้ เมื่อสิ้นกระบวนการเรียนการสอน^{๑๗}

๔) **ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์** สถานศึกษาส่งเสริมบรรยากาศของการใฝ่เรียนรู้
และพัฒนาไตรสิกขา หรือส่งเสริมการมีวัฒนธรรมแสวงปัญญา และมีปฏิสัมพันธ์ที่เป็นกัลยาณมิตร
ต่อกัน มีบรรยากาศของการเคารพอ่อนน้อม ยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเมตตา กรุณาต่อกัน ทั้งครูต่อ

^{๑๕} อ.จ. จตุกก.(บาลี) ๒๑/๒๔๘/๓๓๒.

^{๑๖} กาญจนา นาคสกุล, “ปฏิรูปการศึกษาแก้ปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย”, วารสารวิชาการ, ปีที่ ๖
ฉบับที่ ๑ (กรกฎาคม ๒๕๕๖) : ๕.

^{๑๗} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม,
(กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๔), หน้า ๒-๕.

นักเรียน นักเรียนต่อครู นักเรียนต่อนักเรียน และครูต่อครูด้วยกัน และสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เช่น การลด ละเลิกอบายมุข การเสียสละประโยชน์ตนเพื่อส่วนรวม เป็นต้น^{๒๒}

๕) **ด้านการบริหารจัดการ** สถานศึกษาโดยบุคลากรในสถานศึกษา ร่วมกับผู้ปกครอง และชุมชน สร้างความตระหนักและศรัทธา รวมทั้งเสริมสร้างปัญญา ความเข้าใจในหลักการและวิธีดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธร่วมกัน ทั้งนี้ ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูและผู้บริหารสถานศึกษาพยายามสนับสนุนโดยลักษณะต่างๆ และการปฏิบัติตนเอง ที่จะสนับสนุนและเป็นตัวอย่างในการพัฒนา ผู้เรียนตามวิถีชาวพุทธ^{๒๓}

๒.๖ การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโรงเรียนวิถีพุทธ

ในการจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโรงเรียนวิถีพุทธ มีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง พึงปฏิบัติ ต่อไปนี้

๑) **การเตรียมการ** เป็นขั้นตอนความพยายามที่จะเตรียมสิ่งที่จะทำให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปได้โดยสะดวกซึ่งมีประเด็นสำคัญที่ต้องคำนึงถึงในการเตรียมการ เช่น การหาที่ปรึกษา แหล่งศึกษา และเอกสารข้อมูลต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรึกษาที่เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาวิถีพุทธนี้ ซึ่งอาจจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์ที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ปฏิบัติ ปฏิบัติชอบ มีศรัทธาและความรู้ชัดในพุทธธรรม ถ้าเป็นคฤหัสถ์ควรเป็นแบบอย่างในสังคมได้ เช่น เป็นผู้ไม่ข้องแวะในอบายมุข เป็นผู้ทรงศีล ปฏิบัติธรรม เป็นต้น ที่ปรึกษาจะมีความจำเป็นมากโดยเฉพาะในระยะเริ่มของการพัฒนา

๒) **การเตรียมบุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน** ให้มีความตระหนักในคุณประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น ให้เกิดศรัทธา และฉันทะในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธด้วยปัญญาเข้าใจทิศทางจากศรัทธาและฉันทะการพัฒนาร่วมกัน ความสำเร็จในการพัฒนาคาดหมายได้ว่าจะเกิดขึ้นได้ไม่ยาก สำหรับวิธีการเตรียมผู้เกี่ยวข้องนี้ สามารถดำเนินการได้หลากหลายตั้งแต่วิธีทั่วไป เช่น การประชุมชี้แจงการสัมมนา จนถึงการประชุมสัมพันธที่หลากหลาย การร่วมกันศึกษาดูงาน เป็นต้น

^{๒๒} วาสนา ต๊ะกอบโค, “การประเมินการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๑๒.

^{๒๓} สมุทรา อินมณี, “การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนวัดเจริญราษฎร์บำรุง ตำบลตลาดไทร อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑), บทคัดย่อ.

๓) การกำหนดเป้าหมาย จุดเน้น หรือวิสัยทัศน์ และแผนงานที่ชัดเจนทั้งระยะยาวใน ธรรมเนียมสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการรายปีก็ตาม ที่ผู้เกี่ยวข้องเห็นพ้องกันจะเป็นหลักประกัน ความชัดเจนในการดำเนินการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธได้อย่างดี อันเป็นส่วนสำคัญของการ เตรียมการที่ดี

๔) การเตรียมกิจกรรมนักเรียน ที่โรงเรียนต้องคิดและกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียน ของตนมากที่สุดซึ่งลักษณะกิจกรรมที่กำหนดมีหลากหลายทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวันประจำ สัปดาห์ หรือประจำโอกาสต่างๆ และกิจกรรมวิถีชีวิต ซึ่งถ้าโรงเรียนเลือกกำหนดและเตรียมการไว้ ล่วงหน้า จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกสะท้อนให้เห็นถึงคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาเริ่มต้น เมื่อคนกิน อยู่ ดู ฟังเป็น”

๕) การจัดสภาพกายภาพสถานศึกษา ที่หมายความครอบคลุมถึงอาคารสถานที่ ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อมอาณาบริเวณของสถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการ จัดให้ เหมาะสม และมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุด ทั้งที่ผ่านระบบการ เรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตจริงจาก “การกิน อยู่ ดู ฟังเป็น” ใน ชีวิตประจำวัน^{๒๔}

๖) การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านการเตรียมการการมอบหมายการรับผิดชอบ ของบุคลากรในการจัดกิจกรรมส่งเสริม หรือดูแลในบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกัลยาณมิตร เกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อเนื่อง โดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็น ตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้อื่น^{๒๕}

๗) การดำเนินการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา จุดเน้นการดำเนินการพัฒนา คือ นักเรียนของสถานศึกษาโดยเป็นการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่เป็นลักษณะบูรณาการ ทั้งใน กิจกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตร และกิจกรรมวิถีชีวิตต่างๆ ที่ส่งเสริม “การกิน อยู่ ดู ฟัง ให้ เป็น” เป้าหมายการพัฒนาจัดให้มีความชัดเจนที่พัฒนาทั้งองค์รวมของชีวิตที่จะนำสู่การพัฒนาชีวิต ที่สมบูรณ์ในที่สุด นอกจากการพัฒนาผู้เรียนอันเป็นภาระหลักแล้วสถานศึกษาจำเป็นต้องไม่ละเลย การพัฒนาบุคลากรของตนเองทั้งหมดด้วย เพราะบุคลากรโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ ครูผู้บริหารจะ เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนดังนั้นยังบุคลากรได้รับการพัฒนาตามระบบไตรสิกขามาก

^{๒๔} สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรมจริยธรรม, (ม.ป.ท. : ม.ป.ป.), หน้า ๖.

^{๒๕} จรัญ นิมพาลี, “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนวัดธรรมศาลา (หลวงพ่อน้อย อุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต ๑”, การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิต วิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒.

เท่าไร จะยิ่งส่งผลดีต่อการช่วยให้นักเรียนได้รับการพัฒนามากขึ้นเท่านั้น แนวทางการพัฒนาบุคลากรและลักษณะบุคลากรที่เหมาะสมในโรงเรียนวิถีพุทธจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป การดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขานี้จะดำเนินการได้ดีหากในขั้นเตรียมการขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบและขั้นตอนสนับสนุนใกล้ชิดดำเนินการได้อย่างดี

เพราะต่างเป็นเหตุปัจจัยที่สำคัญในการดำเนินการพัฒนาผู้เรียน^{๒๖}

๘) การดูแลสนับสนุน เป็นขั้นตอนสำคัญในการเป็นปัจจัยส่งเสริมให้การดำเนินการพัฒนาเป็นไปอย่างราบรื่นมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ลักษณะของการดูแลสนับสนุนที่เหมาะสมควรมีลักษณะของความเป็นกัลยาณมิตรที่ปรารถนาดีต่อกัน ปรารถนาดีต่อการพัฒนาผู้เรียนหรือต่อภารกิจที่สำคัญของขั้นนี้ คือ การนิเทศ ติดตาม ที่จะดูแลการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ การให้คำปรึกษาและชี้แนะผู้ปฏิบัติ การให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ ฯลฯ การสนับสนุนทั้งทรัพยากร ข้อมูลและเครื่องมือต่างๆ ในการช่วยดำเนินการให้เป็นไปได้อย่างราบรื่น การรวบรวมข้อมูลการประเมินผลระหว่างดำเนินการอันจะเป็นฐานของการปรับปรุงต่อเนื่องต่อไป หรือแม้เป็นข้อมูลในการพิจารณาจัดการดูแลสนับสนุนได้อย่างเหมาะสม^{๒๗}

๙) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนของระบบบริหารจัดการที่กำหนดเพื่อนำการพัฒนาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยนำข้อมูลในขั้นตอนต้น ๆ มาพิจารณาแล้วกำหนดปรับปรุงหรือพัฒนางานที่กำลังดำเนินการอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ทั้งนี้ องค์ธรรมที่สนับสนุนการปรับปรุงและพัฒนางานให้เป็นไปอย่างชัดเจนต่อเนื่อง คือ การมีอิทธิบาท ๔ ถันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา และอุปปัญญาธรรม ๒ คือ ความไม่สั่นโดยในกุศลธรรม และความไม่ระย่อในการพากเพียร

๑๐) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนที่สะท้อนให้ทราบถึงผลการดำเนินงานในช่วงเวลาหนึ่งๆ อาจเป็น ๑ ปี หรือ ๓ ปี หรือเมื่อเสร็จสิ้นกิจกรรมเป็นต้น และในการประเมินจะเน้นข้อมูลที่เป็นเชิงประจักษ์ เชื่อถือได้ ให้ข้อมูลที่ชัดเจน ที่สามารถนำสู่การเผยแพร่หรือรายงานผู้เกี่ยวข้องให้ทราบผลการดำเนินงานนั้น ๆ และนำเป็นข้อมูลในการวางแผน

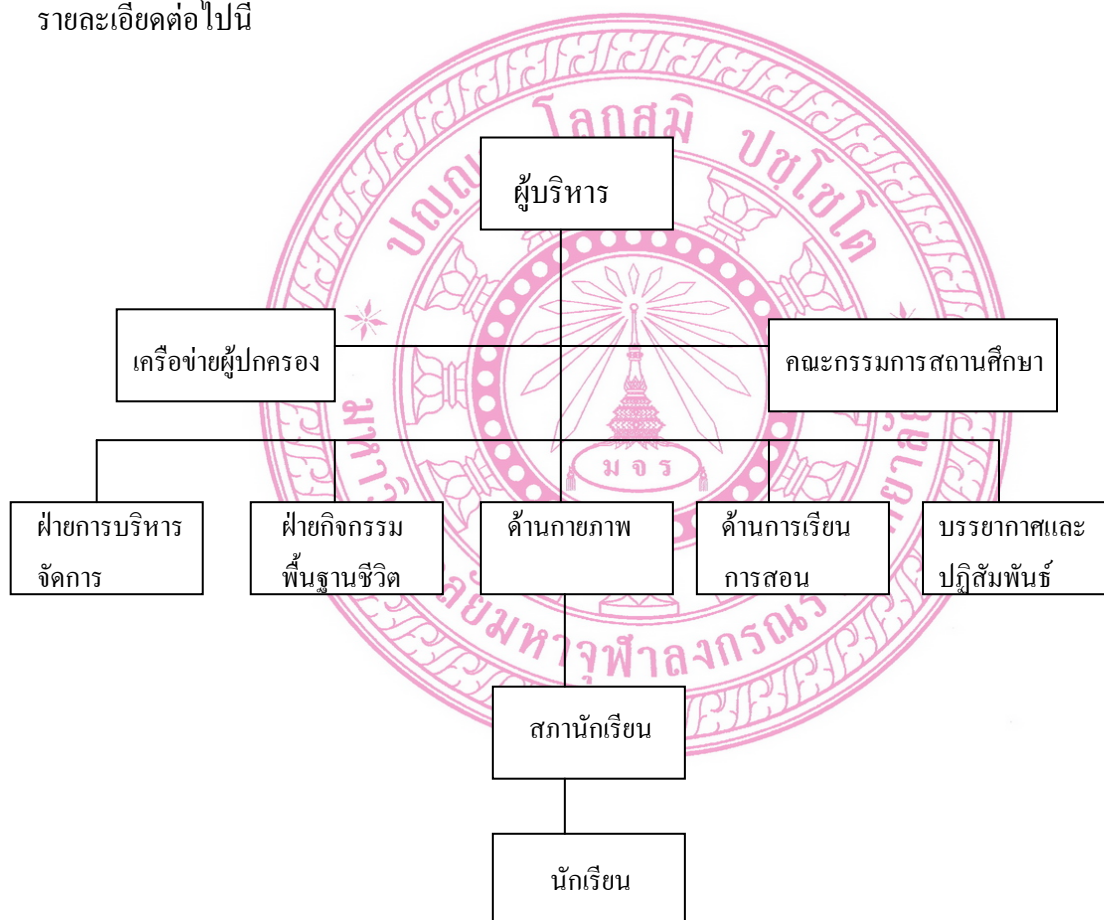
^{๒๖} สมุทรา อินมณี, “การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดเจริญราษฎร์บำรุง ตำบลตลาดไทร อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑), หน้า ๑-๒.

^{๒๗} ชารี มณีศรี, หลักการนิเทศการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ ๔, (กรุงเทพมหานคร: อมรรการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๔๒.

ดำเนินการอื่นๆ ต่อไป และในระบบประกันคุณภาพขั้นตอนนี้มีความสำคัญไม่น้อยต่อการเสนอให้ผู้เกี่ยวข้องยอมรับในการดำเนินการและบริหารจัดการ^{๒๘}

๒.๖.๑ ด้านโครงสร้าง

นอกจากนั้น การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางของโรงเรียนวิถีพุทธ มีลักษณะทางแผนภูมิการบริหารจัดการในด้านต่างๆ ประกอบด้วย ด้านโครงสร้าง ด้านการบริหาร ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านครูผู้สอน และด้านนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้



ผู้บริหาร หน้าที่บทบาท คือ จัดประชุมวางแผนการดำเนินงาน สร้างความรู้ ความเข้าใจแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เอื้ออำนวยบริการแก้ปัญหาอุปสรรค สนับสนุนงบประมาณสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ในการดำเนินงาน ควบคุม นิเทศ กำกับติดตาม ให้การดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมาย

คณะกรรมการสถานศึกษา มีหน้าที่บทบาท คือ เสนอแนะ ให้ความคิดเห็นในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ร่วมประชุมวางแผนการดำเนินงาน ร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ในรูปแบบ

^{๒๘} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถีพุทธ, หน้า ๘๗.

ต่าง ๆ เช่น จัดหางบประมาณ สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ และประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสาร ให้ความรู้ความเข้าใจต่อสาธารณชน

เครือข่ายผู้ปกครอง มีหน้าที่บทบาท คือ ร่วมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุตามเป้าหมาย ร่วมแสดงความคิดเห็นให้ข้อเสนอแนะในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ และประชาสัมพันธ์ ให้ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณชนในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ ยังแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจน ออกเป็น ๔ ส่วน ดังนี้

๑. ด้านการบริหารจัดการ

มีหน้าที่บทบาทและแนวทางการดำเนินงาน คือ จัดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษา เครือข่ายผู้ปกครอง สถานักเรียน กำหนดโครงสร้างการบริหาร หน้าที่บทบาทผู้รับผิดชอบของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย กำหนดรูปแบบและแนวทางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ประสานงาน อำนวยความสะดวก ให้บริการฝ่ายต่าง ๆ ให้ดำเนินงานอย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ จัดซื้อจัดหา สนับสนุนงบประมาณ สื่อวัสดุอุปกรณ์ ควบคุม นิเทศ กำกับติดตามการดำเนินงาน วัดผลประเมินผลโครงการ และสรุปรายงานผล เสนอแนะแนวทางแก้ไขปรับปรุง

๒. ฝ่ายกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต

มีหน้าที่และการดำเนินงาน คือ กำหนด ออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาผู้เรียน โดยมีการดำเนินกิจกรรม ดังนี้

(๑) คณะครู นักเรียนร่วมกันออกกฎ ระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติ การควบคุม กำกับพฤติกรรมนักเรียน เพื่อฝึกปฏิบัติให้นักเรียนรู้กฎระเบียบกติกาของสังคม

(๒) กิจกรรมกราบพระ ไหว้พระ สวดสวดตอนเช้า เมื่อนักเรียนมาถึงโรงเรียนจะกราบพระที่ศาลาพระ หรือที่เสาธงชาติ น้อมสวดสวดที่ สวดสวดคุณครู เพื่อปลูกฝังความรักความสามัคคี ความอ่อนน้อมถ่อมตน รวมทั้งพัฒนาสติ สมาธิแก่นักเรียน

(๓) กิจกรรมเขตรับผิดชอบ โดยแบ่งเขตรับผิดชอบบริเวณและห้องต่าง ๆ ให้นักเรียนทำความสะอาด เก็บขยะ กวาดใบไม้ ถาก ถอนหญ้า จัดให้มีหัวหน้าประเมินผลการปฏิบัติงานและรายงานผลการปฏิบัติงานหลังเข้าแถวเคารพธงชาติ

(๔) กิจกรรมเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ ร้องเพลงสวดคุณธรรมราชาเพื่อฝึกสติ สมาธิแก่นักเรียน

(๕) กิจกรรมอบรมนักเรียน ช่วงเช้าแถวเคารพธงชาติ ช่วงพักกลางวัน โดยผู้บริหาร ครู เหว หัวหน้านักเรียนอบรม ชี้แนะ แก้ไขพฤติกรรมนักเรียน รวมทั้งนำข้อมูลข่าวสาร ความรู้ มา นำเสนอให้กับนักเรียนเพื่อสร้างจิตสำนึก ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน

(๖) กิจกรรมพิจารณาอาหารก่อนรับประทานอาหารกลางวัน โดยให้นั่งสมาธิหรือเพื่อน ที่ยังตักอาหารไม่เสร็จ เมื่อพร้อมแล้วกล่าววทพฐาคุณของข้าวพร้อมๆ กัน เพื่อให้กินเป็น กินอย่างมี สติ มีปัญญารู้เข้าใจ

(๗) กิจกรรมเข้าแถวสวดมนต์ นั่งสมาธิ แผ่เมตตาช่วงพักกลางวัน โดยให้นักเรียน กราบพระ สวดมนต์ นั่งสมาธิ แผ่เมตตา เสร็จแล้วนักเรียนเล่านิทานคุณธรรมจากการแต่งเอง หรือ จากการอ่านจากห้องสมุด กิจกรรมเชิดหุ่น กิจกรรมอ่านหนังสือ ประมาณ ๑๕ นาที โดยสลับ สับเปลี่ยนหมุนเวียนแต่ละกิจกรรมในแต่ละวัน เพื่อปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรม และเสริมสร้าง ปัญญาแก่นักเรียน

(๘) กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะทุกเย็นวันศุกร์สุดสัปดาห์ โดยครูผู้รับผิดชอบ โครงการจะควบคุมดูแล รวมทั้งอบรมนักเรียน และให้ข้อคิดต่าง ๆ เพื่อพัฒนาศีล สมาธิ ปัญญา

(๙) กิจกรรมวันสำคัญทางพุทธศาสนาและพระมหากษัตริย์ โดยนำนักเรียนไปทำ กิจกรรมที่วัดตามพิธีกรรมทางศาสนา ร่วมทำบุญ ร่วมพัฒนาและช่วยงานวัดตาม โอกาสอันสมควร ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันแม่แห่งชาติ วันพ่อแห่งชาติ เป็นต้น^{๒๕}

(๑๐) จัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน บ้าน วัด โรงเรียน ได้แก่กิจกรรม พัฒนาศึกษาสัมพันธ์เครือข่ายผู้ปกครอง กิจกรรมวันเด็กแห่งชาติ กิจกรรมช่วยเหลืองานพิธีต่างๆ ในชุมชน เช่น งานอุปสมบท งานฉาบฉวยงานกฐินผ้าป่า กิจกรรมปลูกป่า ปล่อยปลา เป็นต้น

(๑๑) กิจกรรมจิตสาธารณะ ได้แก่ เก็บขยะในชุมชน วัด อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

(๑๒) กิจกรรมฝากเงินกับครูประจำชั้น^{๒๖}

๓. ด้านการเรียนการสอน

มีหน้าที่และการดำเนินงาน คือ (๑) พัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษา โดยบูรณา การปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กำหนดคุณลักษณะอันพึง ประสงค์ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังที่สะท้อนหลัก ไตรสิกขา ซึ่งประกอบด้วย ศีลสมาธิ ปัญญา ใน

^{๒๕} กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ, หน้า ๒๘-๓๐.

^{๒๖} ประไพ ขว้างไชย, รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตาม แนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียน นายางวิทยาอำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง, (ลำปาง : โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนนายางวิทยา, ๒๕๕๐), หน้า ๑-๓.

กระบวนการเรียนรู้ (๒) จัดให้มีพระสงฆ์สอนวิชาพระพุทธศาสนาในทุกวันอังคาร ตลอดปี การศึกษา (๓) ร่วมจัดกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและพระมหากษัตริย์ เช่นวันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันเฉลิมพระชนมพรรษาโดยประสานความร่วมมือกับทางวัด^{๑๑}

สรุปรายงานผลการดำเนินงาน ด้านกายภาพ มีหน้าที่และการดำเนิน ดังนี้

(๑) จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้สะอาดร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย ปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ด้านหน้า ด้านหลังอาคารเรียน และบริเวณ จัดสร้างเรือนเพาะชำ ปลูกกล้วยไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศให้ดูสดชื่น งดงามตา นำพาให้จิตใจสงบเย็น

(๒) จัดทำป้ายพุทธสุภาษิต ป้ายคำขวัญ คติ ข้อเตือนใจต่างๆ ติดตามอาคารเรียนอาคารประกอบ และบริเวณ เพื่อพัฒนาศีล สมานธิและปัญญา

(๓) ปรับปรุงศาลาพระพุทธรูปเทพื้น โดยรอบ เพื่อสะดวกต่อการกราบไหว้สร้างเสาชงชาติใหม่ โดยด้านขวาประดิษฐานพระพุทธรูป ด้านซ้ายตั้งพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และประดับธงศาสนา และธงพระมหากษัตริย์ไว้ด้านหลังพระพุทธรูป และพระบรมฉายาลักษณ์ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อสร้างจิตสำนึกต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

(๔) จัดให้มีห้องจริยศึกษา ตั้งโต๊ะหมู่บูชา จัดบรรยากาศให้สะอาดเรียบร้อยเพื่อจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

(๕) จัดสร้างห้องสุขาและห้องอาบน้ำ ด้วยงบบริจาค จากคณะครู ผู้ปกครองชุมชน และผู้มีจิตศรัทธา

(๖) ปรับปรุงสนามเด็กเล่น

(๗) จัดทำบันได และเทพื้นทางเท้ากว้าง โดยรอบอาคาร เพื่อป้องกันดินพังและน้ำไหลเข้าอาคาร

(๘) จัดตกแต่งห้องพิเศษต่าง ๆ ให้สะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อย เอื้อต่อการใช้ประโยชน์

(๙) สรุปรายงานผลการดำเนินงาน^{๑๒}

^{๑๑} พระสวรรค์ ขมลีดา, “ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการ บ้าน วัด โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดำรงชีวิตแบบพุทธของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ในโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๘), หน้า ๒๐-๒๔.

^{๑๒} สมุทฺธ อินมณี, “การพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนวัดเจริญราษฎร์บำรุง ตำบลตลาดไทร อำเภอชุมพวง จังหวัดนครราชสีมา”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๑), หน้า ๓๐-๔๒.

๔. ฝ่ายบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์

มีหน้าที่และการดำเนินงานต่างๆ โดยจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน เพื่อพัฒนาปลูกฝังนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน และทักษะกระบวนการคิดของนักเรียน และเสริมสร้างจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรม แก่นักเรียน โดยจัดกิจกรรมในช่วง เวลา ๑๒.๒๐ – ๑๓.๓๐ ทุกวันหมุนเวียนกันไป และมอบหมายงานที่เสร็จไม่ทัน และการฝึกฝนเพิ่มเติมให้เป็นการบ้าน^{๓๓} ดังนี้

(๑) กิจกรรมคำพังเพย มีการดำเนินกิจกรรม คือ ให้นักเรียนค้นคว้าหาคำพังเพยท้องถิ่นคำพังเพย ประกวดแข่งขันท่องคำพังเพย และมอบรางวัลผู้ชนะเลิศแต่ละระดับ

(๒) กิจกรรมวางทูกงานอ่านทุกคน มีการดำเนินกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเข้าห้องสมุดอ่านหนังสือ แล้วสรุปย่อความลงในแบบบันทึกการอ่าน และนำเสนอผลการอ่านหน้าชั้น (หน้าอาคารเรียนที่จัดกิจกรรม) จนครบทุกคน นักเรียนซักถามข้อสงสัย ครูแนะนำเพิ่มเติม

(๓) กิจกรรมนิทานคุณธรรม มีการดำเนินกิจกรรม คือ ให้นักเรียนอ่านหนังสือนิทานคุณธรรม แล้วเล่าให้เพื่อนฟังจนครบทุกคน แล้วให้นักเรียนแต่งนิทานด้วยความคิดสร้างสรรค์ของตนเองโดยใช้ชื่อเรื่องจากคำพังเพย และนำเสนอผลงาน

(๔) กิจกรรมเรียงความ มีการดำเนินกิจกรรม คือ ให้นักเรียนเรียงความโดยครูกำหนดหัวข้อให้ เช่นเรื่อง แม่ ภาวะโลกร้อน คุณครูของฉัน เป็นต้น นักเรียนนำเสนอ ครูตรวจผลงานแนะนำข้อบกพร่อง

(๕) กิจกรรมทำหนังสือเล่มเล็ก มีการดำเนินกิจกรรม คือ ให้นักเรียนจัดทำหนังสือเล่มเล็ก โดยนำนิทานที่แต่งในกิจกรรมแต่งนิทานมาทำหนังสือเล่มเล็ก แล้วนำเสนอผลงาน จัดกิจกรรมประกวดหนังสือเล่มเล็ก และมอบรางวัลผู้ชนะ

(๖) กิจกรรมเชิดหุ่น มีการดำเนินกิจกรรม คือ นักเรียนนำตัวละครจากนิทานที่อ่านจากห้องสมุด หรือที่แต่งเอง มาทำตัวหุ่นเชิด แล้วจัดกิจกรรมเชิดหุ่น จัดกิจกรรมประกวดมารยาท การกราบ การไหว้ตามแบบแผนวัฒนธรรมไทย อบรมสั่งสอนให้นักเรียนสวัสดีกันตอนเช้า พิธีไหว้น้องสวัสดีครู ผู้ปกครอง

๕. **สถานักเรียน** มีหน้าที่บทบาทและการดำเนินงาน คือ ร่วมปฏิบัติกิจกรรมและร่วมแก้ไขปัญหา อุปสรรคต่าง ๆ ให้ข้อเสนอแนะในการวางแผนการดำเนินงาน^{๓๔}

^{๓๓} อังคณา ราชสีห์, การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีเฉพาะโรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๕๘), หน้า ๑๕.

^{๓๔} วาสนา ติงกาโย, “การประเมินการดำเนินงานโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลำพูน เขต ๑”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘), หน้า ๓๓-๓๕.

สรุปได้ว่า โครงสร้างการบริหาร แบ่งระดับการบริหารงานออกเป็นแต่ละฝ่าย คือฝ่ายผู้บริหาร เครือข่ายผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ฝ่ายการบริหารจัดการ ฝ่ายกิจกรรมพื้นฐานชีวิต ด้านกายภาพ ฝ่ายการเรียนการสอน บรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ สภานักเรียนและนักเรียน เพื่อให้การบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ จึงแบ่งโครงสร้างด้านบริหารดังกล่าวมาแล้วนี้

๒.๖.๒ ด้านการบริหาร

การพัฒนาสู่โรงเรียนวิถีพุทธที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องพิจารณาองค์ประกอบและลำดับขั้นตอนที่เป็นระบบ และลำดับขั้นตอนขององค์ประกอบต่อไปนี้เป็นข้อเสนอเชิงตัวอย่างหนึ่งที่สถานศึกษาสามารถนำไปพิจารณาปรับใช้ตามความเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

๑) ขั้นเตรียมการ ที่จะให้การจัด โรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไปโดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ

๒) ขั้นดำเนินการจัดสภาพและองค์ประกอบ ที่จะป็นปัจจัยเป็นกิจกรรมเป็นเครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาคุณธรรม

๓) ขั้นดำเนินการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการดำเนินการ โรงเรียนวิถีพุทธซึ่งดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

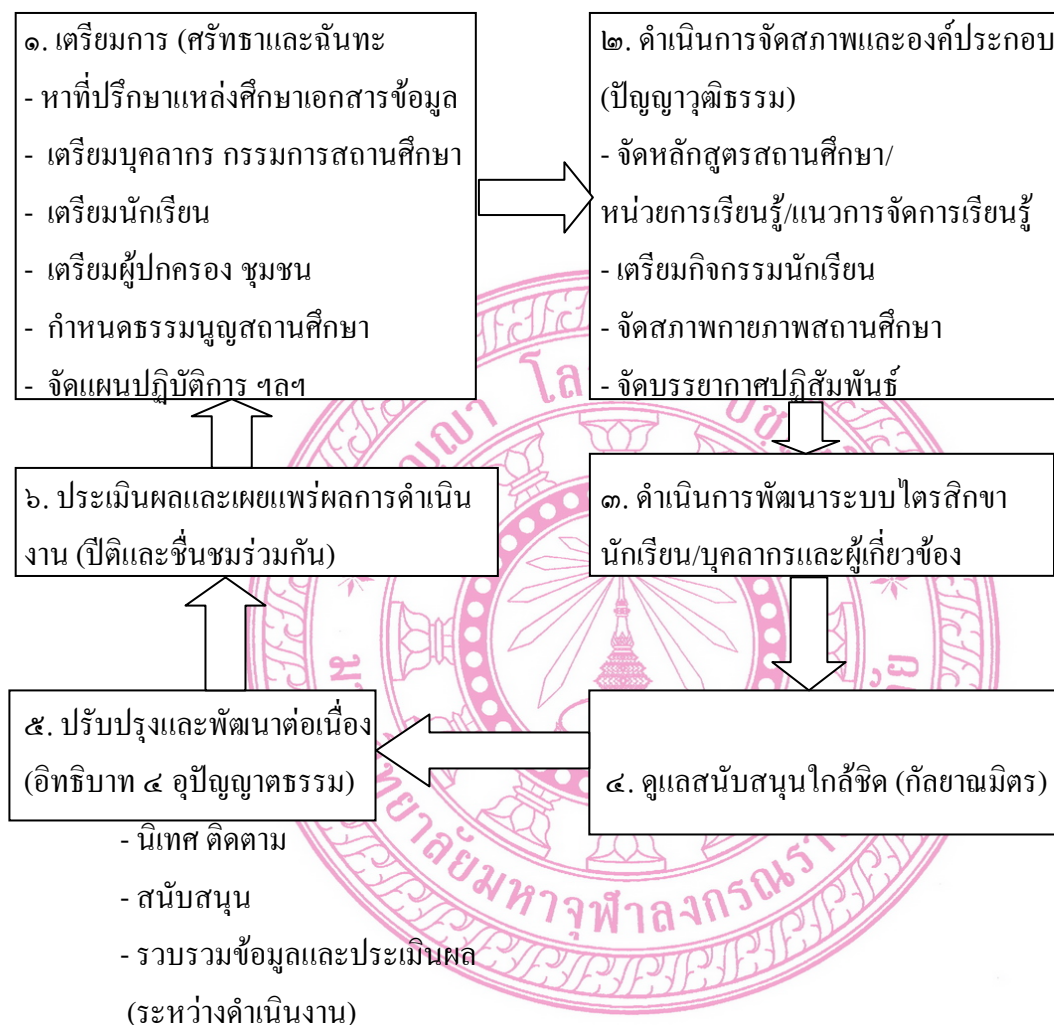
๔) ขั้นดูแลสนับสนุนใกล้ชิด ที่จะช่วยให้การดำเนินการทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยทำที่ความเป็นกัลยาณมิตร

๕) ขั้นปรับปรุง พัฒนาต่อเนื่อง ที่จะเน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมีมากขึ้น ๆ ด้วยหลักอิทธิบาท ๔ และอุปัฏฐาธรรม

๖) ขั้นประเมินผล และเผยแพร่ผลดำเนินการ ที่จะนำข้อมูลผลการดำเนินงานสู่การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบต่อไป เช่น ในปีต่อไป หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ^{๓๕}

^{๓๕} สนิท สายธนู, “การพัฒนารูปแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้านจริยธรรมศึกษาแก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตาม โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ”, การศึกษาค้นคว้าอิสระ, (การศึกษามหาบัณฑิต), (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย : มหาสารคาม, ๒๕๔๕), หน้า ๔.

ขั้นตอนการบริหารจัดการแบบบูรณาการด้วยหลักพุทธธรรม



๒.๖.๓ ด้านหลักสูตร

หลักสูตรสถานศึกษา หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการเรียนการสอนที่โรงเรียนวิถิพุทธควรคำนึงถึงอย่างยิ่ง แนวคิดหนึ่งของการจัด ก็คือการบูรณาการหลักธรรมทั้งที่เป็นความรู้ ศรัทธา ค่านิยม คุณธรรมและการฝึกปฏิบัติหลักธรรม ใน การเรียนการสอนโดยอาจกำหนดในระดับจุดเน้นหลักสูตรสถานศึกษาที่แทรกในทุกองค์ประกอบ หลักสูตรสถานศึกษา หรือกำหนดในระดับหน่วยการเรียนรู้ หรือแผนการจัดการเรียนรู้ ที่ครูจะนำสู่ การจัดการเรียนรู้ต่อไป^{๓๖} โดยครูจะต้องมีการเตรียมสิ่งต่าง ๆ ได้แก่

^{๓๖} สมิต สัจฉกร, การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถิพุทธ, (กรุงเทพมหานคร: ไทย วัฒนาพานิช, ๒๕๔๓), หน้า ๓๔-๓๘.

๑) การเตรียมนักเรียน ที่โรงเรียนต้องคิดและกำหนดให้เหมาะสมกับผู้เรียนของตนมากที่สุด ซึ่งลักษณะกิจกรรมที่กำหนดมีหลากหลาย ทั้งที่เป็นกิจกรรมประจำวัน ประจำสัปดาห์ หรือประจำโอกาสต่างๆ และกิจกรรมวิถีชีวิต ซึ่งถ้าโรงเรียนเลือกกำหนดและเตรียมการไว้ล่วงหน้า จะช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอีก สะท้อนให้เห็นถึงคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาเริ่มต้นเมื่อคนกิน อยู่ คู่ ฟัง เป็น”

๒) การจัดสภาพกายภาพสถานศึกษา ที่หมายครอบคลุมถึงอาคารสถานที่ห้องเรียน แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม อาณาบริเวณของสถานศึกษาซึ่งสถานศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงการจัดให้เหมาะสม และมุ่งเน้นที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไตรสิกขาให้มากที่สุดทั้งที่ผ่านระบบการเรียนรู้ตามหลักสูตรสถานศึกษาและผ่านการเรียนรู้วิถีชีวิตจริงจาก “การกิน อยู่ คู่ ฟัง เป็น” ในชีวิตประจำวัน

๓) การจัดบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ โดยผ่านการเตรียมการ การมอบหมายการรับผิดชอบของบุคลากรในการจัดกิจกรรมส่งเสริม หรือดูแลให้บรรยากาศปฏิสัมพันธ์ที่ดีเป็นกัลยาณมิตรเกิดขึ้นอย่างจริงจังต่อเนื่อง โดยจัดผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การกระตุ้นทุกคนให้ทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี การยกย่องผู้ทำดี การปลูกศรัทธา ค่านิยมปฏิบัติดีปฏิบัติชอบต่อผู้อื่น เป็นต้น^{๓๗}

๒.๖.๔ ด้านการเรียนการสอน

สถานศึกษามีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาหรือจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการพุทธธรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนผ่านกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างชัดเจน เพื่อเป็นการพัฒนาผู้เรียนด้วยหลักพุทธธรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น หลักสูตรสถานศึกษามีการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ที่สะท้อนการพัฒนาไตรสิกขาไปพร้อม ๆ กัน หรือการจัดหน่วยการเรียนรู้ทุกชั้นให้มีการบูรณาการพุทธธรรมในการเรียนรู้และปฏิบัติ หรือการจัดการเรียนรู้แต่ละครั้งนำพุทธธรรมมาเป็นฐานในการคิด หรือเป็นเกณฑ์ตรวจสอบการเรียนรู้การปฏิบัติ หรือเชื่อมโยงการเรียนรู้สู่หลักธรรมในการพัฒนาตนและผู้อื่น ประสานร่วมมือกับวัด / คณะสงฆ์ในการจัดการเรียนรู้ ทั้งสาระพระพุทธศาสนาและกลุ่มสาระหรือกิจกรรมอื่นๆ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาในบริบทต่างๆ ทั้งนี้กระบวนการจัดการเรียนรู้ควรมีลักษณะ “สอนให้รู้ ทำให้คู่ อยู่ให้เห็น” โดยนักเรียนมีกระบวนการเรียนรู้การพัฒนาทั้งด้านกาย (กายภาวนา) ด้านความประพฤติ (ศีลภาวนา) ด้านจิตใจ (จิตตภาวนา) และด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) โดยมุ่งให้นักเรียนมีคุณลักษณะ “กิน อยู่ คู่ ฟัง เป็น” เพื่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาตนและสังคมโดยไม่เบียดเบียน

^{๓๗} สำ นักนวัตกรรมการจัดการศึกษา สำ นักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้า และพัสดุภัณฑ์, ๒๕๔๘), หน้า ๔๐ - ๔๓.

ผู้ใดและถือคุณในการพัฒนาวัฒนธรรมแสวงปัญญาและวัฒนธรรมเมตตา เช่น “การกิน อยู่ เป็น” เพื่อยังประโยชน์ในการดำรงชีวิตที่อยู่ได้เหมาะสมเป็นไปตามคุณค่าแท้หรือ “การดู ฟัง เป็น” เพื่อเน้นประโยชน์ในการเรียนรู้เพิ่มพูนปัญญา^{๓๘}

๒.๖.๕ ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

กิจกรรมการเรียนการสอนในโรงเรียนวิถีพุทธ มีดังนี้

๑) **หลักการ** กระบวนการพัฒนาผู้เรียนคือการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดมีการฝึกปฏิบัติเสมอๆ ทั้งด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้ง ๓ ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน

๒) **หลักคิด** การศึกษาตามแนวพุทธปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนวิถีพุทธ คือ กระบวนการพัฒนา การเรียนรู้ทั้งในด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อความเจริญงอกงามในทุกขั้นตอนของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกิน อยู่ ดู ฟัง ในชีวิตประจำวันที่มีสติสัมปชัญญะคอยกำกับ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมให้เจริญสืบต่อไป และเนื่องจากพุทธศาสนามีหลักการพัฒนาว่ามนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะฝึกฝนและพัฒนาได้ ประกอบกับวิเคราะห์ผู้เรียนว่ามีสติปัญญา อุปนิสัย ความพร้อม และภูมิหลังที่แตกต่างกัน การพัฒนาจึงเน้นที่ตัวผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ^{๓๙}

๓) **หลักทำ** ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถีพุทธนั้นครูและผู้บริหารสามารถจัดพัฒนาได้ตามหลักการหลักคิดข้างต้นโดยให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในที่นี้ขอเสนอแนะการจัดกิจกรรมไว้ เป็นแนวทาง ๔ ลักษณะ^{๔๐} คือ กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร กิจกรรมประจำวัน/ ประจำสัปดาห์ กิจกรรมเนื่องในโอกาสวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมพิเศษ อื่น ๆ

ก. **กิจกรรมเสริมเนื้อหาสาระตามหลักสูตร** ได้แก่ พิธีแสดงตนเป็นพุทธมามกะ ประกวดมารยาทชาวพุทธ กิจกรรมค่ายพุทธบุตร (ตามสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา) กิจกรรมบริหารจิตเจริญปัญญา เรียนธรรมศึกษา / สอบธรรมศึกษา บรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน

ข. **กิจกรรมประจำวัน/ ประจำสัปดาห์** เช่น กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมที่กระทำเพื่อรำลึกถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (ก่อนเคารพธงชาติ) กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์ แผ่เมตตา และสงบนิ่ง (สมาธิ) กิจกรรมพุทธศาสนสุภาษิตวันละบท กิจกรรมน่องไหว้พี่ (ในแถวหน้าเสาธง) กิจกรรมเดินแถวเข้าห้องเรียนอย่างมีสติ เช่น เดินพร้อมท่องคติธรรมขณะเข้าห้องเรียน

^{๓๘} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๓ – ๒๕.

^{๓๙} สมิต สัจฉกร, การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ, หน้า ๔๐-๔๒.

^{๔๐} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถีพุทธ, หน้า ๘๖.

ค. กิจกรรมทำความดีระหว่างวัน ประกอบด้วย กิจกรรมเดินอย่างมีสติก่อนเข้าโรงอาหาร กิจกรรมกล่าวคำพิจารณาอาหาร ก่อนการรับประทานอาหารกิจกรรมรับประทานอาหารอย่างมีสติ เช่น มีกติกากว่า 'ไม่ดั่ง ไม่โกหก ไม่เหลือ' กิจกรรมขอบคุณหลังรับประทานอาหาร กิจกรรมนั่งสมาธิ ๑ นาที ก่อนเรียน (อาจให้นักเรียนทำพร้อมกันหน้าห้องเรียน^{๔๑})

ง. กิจกรรมก่อนเลิกเรียน ประกอบด้วย กิจกรรมไหว้พระสวดมนต์กิจกรรมรำลึกพระคุณของผู้มีพระคุณ กิจกรรมท่องอาขยานสร้างสมาธิ

จ. กิจกรรมประจำสัปดาห์ ประกอบด้วย กิจกรรมสวดมนต์สรภัญญะประจำสัปดาห์ กิจกรรมทำบุญตักบาตรประจำสัปดาห์ (อาจทำในวันพระหรือวันที่สถานศึกษากำหนด)

ฉ. กิจกรรมเนื่องในโอกาส วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา โรงเรียนวิถียุทธควรจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา คือ วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา วันเข้าพรรษา วันอัฐมีบูชา โดยมีรายละเอียด^{๔๒} ดังนี้

(๑) กิจกรรมวันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันมาฆบูชา และวันเข้าพรรษา สถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชนร่วมกิจกรรม เช่น ทำบุญ ตักบาตรบริเวณสนามของสถานศึกษา ฟังพระเทศนา (โดยนักเรียนเป็นผู้ดำเนินพิธีกรรม) เวียนเทียนที่วัด หรือในสถานศึกษา

(๒) หล่อเทียนพรรษา และร่วมกับชุมชนในการหล่อเทียนแท้เทียนพรรษา

(๓) สถานศึกษาจัดบรรยายภาควันสำคัญทางศาสนาโดยระดับชั้นทิวสีเหลือง เขียว ชมธรรมจักร ธงฉัพพรรณรังสี และเปิดเพลงธรรมะทางวิทยุของสถานศึกษา (เสียงตามสาย)

ช. กิจกรรมพิเศษอื่นๆ เช่น กิจกรรมไขปัญหาธรรม กิจกรรมวันสำคัญของชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ กิจกรรมยกย่องเชิดชูเกียรติผู้ทำความดี กิจกรรมอาสาพิเศษ(มีผู้สังเกตพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติธรรม) กิจกรรมบันทึกความดีของผู้ปฏิบัติธรรม กิจกรรมต้นไม้พูดได้ (เน้นคติธรรม) กิจกรรมจัดนิทรรศการผลงานทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมการกำหนดพักยะและความรู้ทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมสมทานศีลในวันพระกิจกรรมสร้างสรรค์สังคม เช่น ทำความสะอาดห้องน้ำ กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ เช่น ครูต้อนรับทักทายนักเรียนด้วยกิริยาวาจาอ่อนหวาน และ

^{๔๑} อติสร จันทรสุข, การปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถียุทธ, (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๕๕), หน้า ๓๕-๔๐.

^{๔๒} สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, การศึกษาของคนไทยในอดีตนั้นคนไทยมีการศึกษาด้วยการใช้หลักธรรมคำสั่งสอนทางพุทธศาสนา, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา, ๒๕๕๐), หน้า ๑๐-๑๕.

สัมพัทธ์ที่ประกอบด้วยเมตตา กิจกรรมต้นไม้อธิฐาน กิจกรรมอบบมธรรมะ ๕ นาที (อาจจัดสัปดาห์ละ ๑ ครั้ง) และกิจกรรมถือศีล นอนวัด ปฏิบัติธรรมช่วงเช้าพรษา^{๓๓}

๒.๖.๖ ด้านครูผู้สอน

ผู้บริหาร ครู วิทยากร ผู้เชี่ยวชาญที่มีความสามารถชำนาญการ เป็นพี่เลี้ยงเป็นผู้ที่ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การเรียนการสอนของครูได้ประสบความสำเร็จ และการเข้าร่วมการอบรมจากวิทยากร การได้รับคำแนะนำ การรับคำปรึกษาการเผยแพร่ผลงาน การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานการสนทนาระหว่างครูด้วยกันเอง การสร้างขวัญกำลังใจ การได้รับการพิจารณาความดีความชอบ การได้รับยกย่องชมเชย การสร้างความมั่นใจให้แก่ครู และนักเรียนที่คอยเป็นตัวแปรที่สำคัญให้แก่ครูมีส่วนช่วยในการทำงานของครู และเป็นผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น^{๓๔}

๒.๖.๗ ด้านนักเรียน

ด้านตัวนักเรียน มีทักษะการดำรงชีวิตที่เหมาะสม มีความสามารถในการควบคุมตนเอง กล้าแสดงออก มีทักษะในการปฏิเสธเพื่อน มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ไม่มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ มีเจตคติที่เหมาะสม หรือไม่โน้มเอียงจะชอบเลียด/ทดลองใช้ยาและไม่ปฏิเสธคำนิยามหรือหลักศาสนาที่สังคมส่วนใหญ่ยึดถือ มีพัฒนาการทางพฤติกรรมที่เหมาะสมในวัยเด็ก เช่น การไม่ต่อต้านสังคม ไม่พูดปด ไม่ขโมย ไม่ก้าวร้าว ไม่ขาดสัมพันธภาพที่ดีกับครูและโรงเรียน^{๓๕}

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาตรวจสอบเอกสารและงานวิจัยที่มีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้มาเป็นแนวทางการศึกษาดังต่อไปนี้

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้ให้ความหมายของโรงเรียนวิถีพุทธว่าเป็นโรงเรียนระบบปกติทั่วไปที่นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้หรือประยุกต์ใช้ในการบริหารและการพัฒนาผู้เรียน โดยรวมของสถานศึกษานั้นกรอบการพัฒนาตามหลักไตรสิกขาคือศีลสมาธิปัญญาอย่างบูรณาการผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการพัฒนา“การกินอยู่คู่พึงเป็น”คือมีปัญญารู้เข้าใจในทาง

^{๓๓} มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, โรงเรียนวิถีพุทธ, หน้า ๘๗ – ๑๐๐.

^{๓๔} วิไลวรรณ เจนการช่าง, “สภาพปัญหาและแนวทางส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายเขาสวนกวาง คำม่วง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๔”, สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๔๘), หน้า ๒๕.

^{๓๕} สุรศักดิ์ บึงบาง, “ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาด้านวินัยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในสถานศึกษาของรัฐและเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต ๔”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, ๒๕๕๒), หน้า ๕.

คุณค่าที่ใช้กระบวนการทางวัฒนธรรมแสวงหาปัญญาและมีวัฒนธรรมเมตตาเป็นฐานการดำเนินชีวิต โดยมีผู้บริหารและคณะครูเป็นกัลยาณมิตรการพัฒนา^{๔๖}

กระทรวงศึกษาธิการ ในตำราหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๒๕๔๔ ได้ระบุไว้ว่าจากแนวคิดการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้คุณธรรมดังกล่าวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อความเป็นไทยความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อและกำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติ^{๔๗}

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ ในตำราหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔ ได้ระบุไว้ว่ามีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีปัญญามีความสุขมีความเป็นไทยมีศักยภาพในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีมาตรฐานการเรียนรู้เป็นข้อกำหนดคุณภาพของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ทักษะกระบวนการและคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมและได้กำหนดสาระการเรียนรู้ที่เป็นองค์ความรู้ครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐาน ๑๒ ปีและโดยการพัฒนาคนให้เป็นคนดีมีความสำคัญยิ่งตั้งนั้นมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง ๖ กลุ่มสาระการเรียนรู้จึงได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนในด้านคุณธรรมจริยธรรมค่านิยมไว้ทุกมาตรฐานซึ่งจะต้องบูรณาการไว้ในการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังได้กำหนดให้ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่ ๑ ในกลุ่มสาระการเรียนรู้กลุ่มสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม^{๔๘}

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ ได้กล่าวว่าโรงเรียนเป็นสถาบันการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่พึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพเพื่อออกไปพัฒนาสังคมในอนาคตเด็กจึงเป็นทั้งทรัพยากรและผู้ใช้ทรัพยากรตามแนวคิด ๔ ประการคือ ๑. เด็กเป็นเป้าหมายรวมของการศึกษาเล่าเรียนซึ่งมีจุดประสงค์ที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามแนวทางที่ปรารถนาถ้าปราศจากเด็กแล้วโรงเรียนก็ไม่ต้องมีหรืออยู่ไม่ได้โรงเรียนจะมีแต่ผู้บริหารครูและอาคารสถานที่ได้อย่างไรเด็กจึงเป็นทรัพยากรป้อนกระบวนการของโรงเรียน ๒)

^{๔๖} พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), โรงเรียนวิถีพุทธ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗), หน้า ๘๒.

^{๔๗} กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ, ๒๕๔๔), หน้า ๑๖.

^{๔๘} กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๔๔, (ม.ป.ท. : ๒๕๔๔), หน้า ๒.

เด็กเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม โรงเรียนต้องจำลองเวทีสังคมเพื่อให้เด็กมีโอกาสฝึกฝนลักษณะนิสัยตามแนวทางที่สังคมปรารถนา โรงเรียนที่พัฒนาทรัพยากรคือเด็กเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนมากที่สุดชุมชนหรือสังคมจะเกิดหรือตายอยู่ที่คุณภาพของเด็กที่จะเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมในอนาคต๓) เด็กในฐานะทรัพยากรมีลักษณะแตกต่างจากทรัพยากรในรูปแบบอื่นตรงที่ว่าเด็กจะเติบโตขึ้นเป็นผู้ผลิตและใช้ทรัพยากรในรูปแบบอื่น โรงเรียนจึงต้องพัฒนาเด็กให้เป็นผู้สามารถใช้ทรัพยากรอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ๔) เด็กจะเป็นทรัพยากรที่มีค่าได้ต่อเมื่อเด็กมีคุณภาพ โรงเรียนจึงมีหน้าที่พัฒนาเด็กให้มีคุณภาพทั้งความรู้เจตคติและทักษะความชำนาญ^{๔๕}

ธวัชชัย ชิวจิรฉายากุล ได้กล่าวถึงการศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทยเพื่อศึกษาลำดับความสำคัญของค่านิยมทางจริยธรรมของคนไทยเพื่อศึกษาระบบความสัมพันธ์ของค่านิยมทางจริยธรรมและเพื่อศึกษาแนวทางในการสอนและปลูกฝังค่านิยมทางจริยธรรมให้แก่นักเรียนผลการวิจัยทางจริยธรรมของคนไทยมีความสำคัญสอดคล้องตามลำดับคือการรับผิดชอบการมีวินัยในตนเองการตรงต่อเวลาการพึ่งอาศัยกันการยึดตัวบุคคล^{๔๖}

นพมาศ ชีรวินิติน ได้แสดงไว้ในหนังสือจิตวิทยาสังคมสรุปความได้ว่าสังคมไทยถือได้ว่าเป็นสังคมชาวพุทธมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติในอดีตสังคมไทยได้อาศัยคำสอนวิถีทางวัฒนธรรมหรือประเพณีที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในการหล่อหลอมและพัฒนาจิตใจให้เป็นคนดีรู้จักการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันแต่ในสมัยปัจจุบันผลจากการรับเอาอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้สิ่งต่างๆ เหล่านั้นก็เปลี่ยนไปจนก่อให้เกิดปัญหาและภาวะวิกฤติศรัทธาในพระพุทธศาสนาอันสืบเนื่องมาจากการประทุพผิตยอ่อนของพระสงฆ์และการไร้การศึกษาด้านพระพุทธศาสนาของคนในสังคมดังนั้นในสภาพของสังคมปัจจุบันชาวพุทธควรให้ความสนใจกับการศึกษาหลักพระพุทธศาสนาให้มากขึ้น โดยควรที่จะต้องหันมาศึกษาและนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมประเทศชาติไม่ควรนำศาสนาไปแขวนไว้กับบุคคลหรือกระแสสังคมเพราะเมื่อทำเช่นนั้นชาวพุทธก็จะไม่มีหลักเกณฑ์ในการคิดที่ถูกต้องทั้งนี้ก็เพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางจิตใจให้สูงขึ้นจนสามารถที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมส่วนรวมได้เพราะพัฒนาการทางศีลธรรมนั้นถือเป็นการบรรลุขั้นสุดยอดของความเป็นมนุษย์เนื่องจากการสร้างความสูงส่งทางด้านจิตใจให้มีความรับผิดชอบต่อความรู้ผิด

^{๔๕} ชัยยงค์ พรหมวงศ์, เอกสารประกอบการสอนชุดวิชา การพัฒนาเด็กพฤติกรรมเด็ก, (นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๓๗), หน้า ๑๒.

^{๔๖} ธวัชชัย ชิวจิรฉายากุล, “การศึกษาคุณสมบัติของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย”, ใน *คู่มือพัฒนาจริยศึกษาระดับมัธยมศึกษา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕), หน้า ๑๗.

รู้ชอบมีความสำนึกในเรื่องเกี่ยวกับความถูกต้องความยุติธรรมและมีความสำนึกบาปบุญคุณโทษ ตลอดจนความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง^{๕๑}

บุญชม ศรีสะอาด นิภา ศรีไพโรจน์และนุชวาทาทองทวี ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไว้สรุปได้ว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่หลักสูตรต้องการโดยให้ถูกต้องตามจุดเน้นของเนื้อหาวิชาและธรรมชาติของวิชานั้นๆ การวัดผลและการประเมินผลก็ต้องวัดให้ถูกต้องเหมาะสมและควบคู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนดังกล่าวทุกระดับตลอดเวลาการวัดผลและการประเมินผลจึงนับว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญ กระบวนการหนึ่งของการศึกษาซึ่งสามารถนำเอาผลมาใช้วางแผนปรับปรุงพัฒนาติดตามและตัดสินใจทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๕๒}

มณฑนา สังฆะกฤษณ์ ได้กล่าวถึงครูหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาสรุปความได้ว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษานับว่าเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคนระดับกลางให้เป็นผู้มีความสามารถในการพัฒนาทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคมการเมืองและวัฒนธรรมได้อย่างสมดุล สอดคล้องและเหมาะสมกับยุคโลกาภิวัตน์ โดยจะต้องมีครูผู้เป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษาในการกล่อมเกลอบรมสั่งสอนอย่างต่อเนื่องตามพัฒนาการแต่ละวัยเนื้อหาวิชาดังเช่นที่กระทำกันอยู่เป็นส่วนใหญ่ในปัจจุบันมุ่งไปสู่การสอนวิธีหาความรู้โดยครูต้องเป็นผู้ชี้แนะแนวทางในการแสวงหาความรู้รวมทั้งเป็นผู้กระตุ้นและจุดประกายความใฝ่รู้แก่ศิษย์เพราะสังคมไทยนับวันจะเป็นสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องความรู้จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเช่นทุกวินาทีในขณะที่ความรู้เดิมบางอย่างก็ล้าสมัยในเวลาอันรวดเร็วเช่นกันดังนั้นครูจึงไม่สามารถให้เนื้อหาความรู้ได้ทั้งหมดแต่นักเรียนจะต้องค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเองเขาจึงจะก้าวตามทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสิ่งแวดล้อมจึงจะทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและที่สำคัญสามารถช่วยพัฒนาชุมชนของตนเองได้^{๕๓}

สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี ได้กล่าวว่าการพัฒนาคนให้เป็นคนเก่งคนดีและมีความสุขเป็นจุดหมายของการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ดังที่บัญญัติไว้ในมาตรา๖การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้

^{๕๑} นพมาศ ชีรเวทิน, **จิตวิทยาสังคม**, (กรุงเทพมหานคร :สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๔), หน้า ๑๒.

^{๕๒} บุญชม ศรีสะอาด, นิภา ศรีไพโรจน์และนุชวาทาทองทวี, **การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา**, (มหาสารคาม : โรงพิมพ์ปริดาการพิมพ์, ๒๕๒๘), หน้า ๑.

^{๕๓} มณฑนา สังฆะกฤษณ์, “ครูหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา”, **วารสารข้าราชการ**, ฉบับที่ ๑๑ ปีที่ ๔, (เมษายน – พฤษภาคม, ๒๕๔๐) : ๕.

เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญาความรู้และคุณธรรมมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข^{๕๔}

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์ ได้กล่าวถึงปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิธ กรุงเทพมหานคร เพื่อศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔ ปีการศึกษา ๒๕๖๒ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธนักเรียนรู้พระพุทธศาสนาจากโรงเรียนมากที่สุดและคิดว่าวิชาพระพุทธศาสนานำไปใช้ในชีวิตจริงได้นักเรียนส่วนใหญ่ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาน้อยและนักเรียนไม่เคยอ่านพระไตรปิฎกครูใช้วิธีบรรยายส่วนใหญ่ นักเรียนต้องการให้ครูนำวิธีการใหม่ๆ มาใช้ในการสอนและต้องการทักษะศึกษาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา^{๕๕}

โสภา สัทธิตรวง ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา เพื่อความคิดเห็นของครูอาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับปัญหาด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้ ๑) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรการเรียนการสอน ๒) ปัญหาด้านเนื้อหา ๓) ปัญหาการใช้สื่อการสอนและแหล่งวิชาการ ๔) ปัญหาการวัดผลและการประเมินสรุปการศึกษาพบว่าปัญหาด้านหลักสูตรครูสังคัมมีความคิดเห็นว่ามีปัญหาน้อยที่มีปัญหามากคือเรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านเนื้อหาครูสังคัมมีความคิดเห็นว่าเป็นปัญหาน้อยที่มีปัญหามากคือเนื้อหาพระพุทธศาสนาซ้ำซ้อนกันกับเนื้อหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเนื้อหาวิชาเป็นนามธรรมเกินไปปัญหาด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนครูสังคัมศึกษาที่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามากและได้รับการร่วมมือกับผู้บริหารน้อยในการให้เด็กได้ปฏิบัติจริงทำได้ยากปัญหาด้านการใช้สื่อครูสังคัมศึกษาที่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามากห้องสมุดมีเอกสารประกอบการสอนไม่เพียงพอขาดสื่อทัศนศึกษาไม่มีแหล่งวิชาการอื่นปัญหาด้านการวัดผลครูสังคัมศึกษาที่มีความคิดเห็นว่ามีปัญหามากครูไม่สามารถติดตามพฤติกรรมนักเรียนได้อย่างทั่วถึงเน้นความรู้ความจำมากเกินไปกว่าการวัดการปฏิบัติการด้วยการด้วยการสังเกตทำได้ยากเพราะเวลาจำกัด^{๕๖}

^{๕๔} สำนักคณะกรรมการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี, พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒. (กรุงเทพมหานคร : บริษัทพรักหวานกราฟฟิคจำกัด, ๒๕๔๒), หน้า ๑๕.

^{๕๕} สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์, ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิธ, ใน *คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๖๕), หน้า ๖๑.

^{๕๖} โสภา สัทธิตรวง, “ความคิดเห็นของครูสังคัมศึกษา เกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในวิทยาลัยเทคนิค สังกัดกรมอาชีวศึกษา” ใน *คู่มือพัฒนาจริยศึกษา กรมศาสนา*, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๖๕), หน้า ๗๔.

ครวญ สิริประยงค์ ได้ศึกษาวิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยว่าโดยภาพรวมครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนามีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาว่ามีปัญหาพอสมควรจากการทดสอบสมมุติฐานพบว่าอายุประสบการณ์ในการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจำนวนคาบที่สอนวิชาพระพุทธศาสนาต่อสัปดาห์และการฝึกอบรมมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาข้อเสนอแนะจากกลุ่มตัวอย่างคือควรมีคู่มือให้ผู้สอนทุกคนและมีกรอบหรือสัมมนาเพื่อให้ครูผู้สอนมีการพัฒนาตัวเองให้ดีขึ้นและผู้วิจัยได้เสนอโครงการฝึกอบรมหลักสูตรการผลิตสื่อเพื่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา^{๕๗}

ดวงเดือน พันธมนาวินและเพ็ญแข ประจันปัจจนึก ได้ทำการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมของเยาวชนไทย” โดยทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตของเยาวชนในด้านจริยธรรมไทยผลวิจัยสรุปว่าลักษณะมุ่งอนาคตแปรปรวนไปตามลักษณะทางสังคมและเพศชั้นเรียนคือเพศหญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าเพศชายผู้ที่มีอายุน้อยและมีระดับการศึกษาต่ำมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ที่มีอายุมากและอยู่ในระดับการศึกษาต่ำ^{๕๘}

เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ ได้ทำวิทยานิพนธ์ที่มีลักษณะคล้ายงานวิจัยเรื่อง “การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดพระนครศรีบุรี” ว่ามูลเหตุของความประพฤติอันไม่พึงประสงค์เป็นเพราะวิธีการสอนศีลธรรมหรือการเรียนการสอนจริยศึกษาคุณธรรมและพระพุทธศาสนาในโรงเรียนยังไม่ได้ผลเท่าที่ควรและในรายงานของเพ็ญจันทร์กู้ประเสริฐชี้ให้เห็นว่าความล้มเหลวดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการสอนของครูส่วนใหญ่มุ่งในแง่ที่จะสอนให้ทันที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทั้งการวัดผลก็มักจะวัดในแง่ความจำด้านเนื้อหาซึ่งในบางครั้งมุ่งหมายและการวัดผลมีความไม่สอดคล้องกันเช่นความมุ่งหมายต้องการให้เด็กเป็นคนมีเมตตาเวลาวัดผลจะดูคะแนนสอบแต่เพียงอย่างเดียวเด็กบางคนอาจได้คะแนนสูงทั้งๆที่เป็นคนที่ชอบรังแกสัตว์ก็ได้^{๕๙}

^{๕๗} ครวญ สิริ ประยงค์, “วิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘), หน้า ๑๗.

^{๕๘} ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจันปัจจนึก, “จริยธรรมของเยาวชนไทย”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, ๒๕๒๐), บทคัดย่อ.

^{๕๙} เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ, “การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดพระนครศรีบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑), หน้า ๕๔.

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานเอกสารและวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และข้อเสนอแนะแนวทางกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ดังนั้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๒.๓ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

๓.๒.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๒.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๒.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๓ วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

๓.๓.๑ กลุ่มเป้าหมาย

๓.๓.๒ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๓ การสร้างแบบสัมภาษณ์

๓.๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม โดยการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และคุณภาพ

๓.๒ วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

๓.๒.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

มุ่งเน้นการศึกษาครั้งนี้ในความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังขุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยใช้ประชากรแยกกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ รวมทั้งสิ้น จำนวน ๘๔ คน จำแนกเป็น

๑. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๔๑ คน

๒. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๕ คน

๓. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๒๘ คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan และได้โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างรวมทั้งสิ้น จำนวน ๗๐ คน จำแนกเป็น

๑. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๓๖ คน

๒. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๖ คน

๓. นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๘ คน

๓.๒.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยได้ดำเนินการสร้างดังนี้

๑) ศึกษา เอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ

๓) สร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาให้คำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

๔) เสนอโครงร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ปรึกษาแนะนำให้

๕) นำเครื่องมือมาปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน

๑) พระมหามิตร จิตปญฺโญ ดร. อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๒) ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์ อาจารย์ประจำบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

๓) ดร.ประยูร แสงใส อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC

๖) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษา วิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔ – ป.๖) เป็นกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัย จำนวน ๑ ชุดเพื่อหาความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๗ ตามวิธีของ Cronbach๓ ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงทั้งชุดซึ่งมีค่าความสัมพันธ์ระหว่าง -๐.๓๐ ถึง -๐.๔๕ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

๗) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูล ของนักเรียนที่กำลังศึกษา วิชาพระพุทธศาสนา ช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔ – ป.๖) จำนวน ๗๐ ชุด

๓.๒.๓ การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นลักษณะแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมา โดยศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ปรึกษาอาจารย์ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ และนำไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งแบบสอบถามแบ่งเป็น ๓ ตอน ดังนี้

ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ - ๖ ต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียนเวฬุวันวิทยาดำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นสัญลักษณ์คำถามแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น ๕ ระดับ คือ

๕ ความหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

๔ ความหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

๓ ความหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

๒ ความหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

๑ ความหมาย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

๓.๒.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

๑. ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ที่จะเก็บข้อมูล

๒. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเสนอต่อผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ในการวิจัยด้วยตนเอง

๓. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

๓.๒.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติต่าง ๆ ตามขั้นตอนดังนี้

๑. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

๒. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ ๒ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอเวียงชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาเทียบกับเกณฑ์ต่อไปนี้

- ๔.๕๑ – ๕.๐๐ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มากที่สุด
- ๓.๕๑ – ๔.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ มาก
- ๒.๕๑ – ๓.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง
- ๑.๕๑ – ๒.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อย
- ๑.๐๐ – ๑.๕๐ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

๓.๒.๖ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

- ๑. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ
 - ๑.๑ ค่า IOC (Index of item objective congruence)
 - ๑.๒ ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination power)
 - ๑.๓ ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability)

๒. สถิติพื้นฐาน

๒.๑ ค่าความถี่ (Frequency)

๒.๒ ค่าร้อยละ (Percentage)

๒.๓ ค่าเฉลี่ย (Mean)

๒.๔ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๓.๓ วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research)

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

๓.๓.๑ กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย โดยการเจาะจงดังนี้

- | | |
|-----------------------|-------------|
| ๑. ครูผู้สอน | จำนวน ๕ คน |
| ๒. ผู้บริหารสถานศึกษา | จำนวน ๑ คน |
| ๓. กรรมการสถานศึกษา | จำนวน ๑ คน |
| ๔. พระวิทยากร | จำนวน ๑ รูป |

๓.๓.๒ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นแบบ สัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งประกอบไปด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง กล้องถ่ายภาพ สมุดจดบันทึก เครื่องบันทึกเสียง และกล้องถ่ายวิดีโอ

๓.๓.๓ การสร้างแบบสัมภาษณ์

การสร้างแบบสัมภาษณ์ มีขั้นตอนดังนี้

๑. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามชื่อวัตถุประสงค์ และขอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการอบรมของศูนย์งานพระธรรมวิทยากรจังหวัด วัดโพธิ์การาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

๒. ข้อมูลที่ได้มาจากขั้นตอนที่ ๑ มาเป็นประเด็นคำถามแบบสัมภาษณ์ แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะ

๓. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

๔. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน คือ พระมหามิตร จิตปญโญ ดร, ผศ.ดร.โสวิทย์ บำรุงภักดิ์, ดร.ประยูร แสงใส พิจารณาความเหมาะสมและความถูกต้องตามเนื้อหา ภาษา และความสอดคล้องเกี่ยวกับประเด็นคำถาม

๕. เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอความเห็นชอบก่อนนำไปเก็บข้อมูล

๓.๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. นำหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ถึงผู้อำนวยการของศูนย์งานพระธรรมวิทยากรจังหวัด วัดโพธิ์การาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ในการสัมภาษณ์

๒. สร้างความสัมพันธ์กับผู้ให้ข้อมูลหลัก และกลุ่มเป้าหมาย พบปะพูดคุย เพื่อสร้างความคุ้นเคย แฉงวัตถุประสงค์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๓. กำหนดนัดหมายวันเวลาที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ที่แน่นอน เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายได้เตรียมตัวและเตรียมเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเก็บรวบรวมข้อมูล

๔. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และบุคคลอื่นๆ โดยใช้วิธีการบันทึกเทป จดบันทึก และการสนทนา กับกลุ่มเป้าหมาย

๓.๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ที่ได้จากการสัมภาษณ์โดยใช้ การแปรความ การตีความ และนำเสนอข้อมูลโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis) เพื่ออธิบายการจัดการอบรมตามหลักไตรสิกขา ของศูนย์งานพระธรรมวิทยากรจังหวัด วัดโพธิ์การาม ตำบลโพนสูง อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านพฤติกรรมของนักเรียน
๒. ด้านพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย
๓. ด้านพฤติกรรมด้านการเรียน

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังต่อไปนี้

- ๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๔.๒ ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ)
- ๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- ๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๔.๑ สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

\bar{X} แทน ค่าเฉลี่ย (Mean)

S.D. แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

๔.๒ ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล (เชิงปริมาณ)

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม

๒. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน

๔.๓ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ ๑ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔-๖ รวมจำนวน ๗๐ คน ดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนและร้อยละข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
๑. เพศ		
๑.๑ ชาย	๓๐	๔๒.๘๕
๑.๒ หญิง	๔๐	๕๗.๑๕
รวม	๗๐	๑๐๐.๐๐
๒. อายุ		
๒.๑ ๑๐-๑๒ ปี	๓๖	๕๑.๔๒
๒.๒ ๑๓-๑๕ ปี	๓๔	๔๘.๕๘
รวม	๗๐	๑๐๐.๐๐
๓. ระดับการศึกษา		
๓.๑ ประถมศึกษาปีที่ ๔	๓๖	๕๑.๔๒
๓.๒ ประถมศึกษาปีที่ ๕	๑๕	๒๑.๔๒
๓.๓ ประถมศึกษาปีที่ ๖	๑๙	๒๗.๑๔
รวม	๗๐	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๕ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๕ ด้านอายุ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ ๑๐ – ๑๒ ปี จำนวน ๓๖ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๕๑.๔๒) รองลงมา คือ อายุ ๑๓ – ๑๕ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๔๘.๕๘) และระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่กำลังอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๓๖ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๕๑) รองลงมาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๙ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๒๗.๑๔) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๒๑.๔๒) ตามลำดับ

ตอนที่ ๒ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดย
ภาพรวมและรายด้าน ดังตารางที่ ๔.๒ - ๔.๓

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังขุบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ความคิดเห็นต่อการเรียนธรรมศึกษา ของนักเรียน	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
๑	ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา	๔.๑๒	๐.๔๕	มาก	๑
๒	ด้านการเรียนการสอน	๓.๕๘	๐.๔๗	มาก	๒
๓	ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี	๓.๗๕	๐.๕๕	มาก	๓
๔	ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	๓.๔๐	๐.๓๗	ปานกลาง	๕
๕	ด้านการวัดและประเมินผล	๓.๕๕	๐.๓๑	มาก	๔
	รวม	๓.๗๗	๐.๒๕	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน มี
ระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๗๗$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ในระดับมาก
อยู่ ๔ ด้าน และระดับปานกลาง อยู่ ๑ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาค่าต่ำ คือ ด้านการ
จัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ($\bar{X} = ๔.๑๒$) ด้านการเรียนการสอน ($\bar{X} = ๓.๕๘$) ด้านใช้
สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี ($\bar{X} = ๓.๗๕$) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X} = ๓.๕๕$) และ ด้าน
กิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X} = ๓.๔๐$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังชบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ ที่	ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและรายวิชา	๔.๑๔	๐.๓๕	มาก	๔
๒	มีการชี้แจงให้เข้าใจถึงแนวทางในการเรียนการ สอน	๔.๑๖	๐.๓๓	มาก	๓
๓	มีการบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะเรียนในคาบ นั้น	๔.๑๐	๐.๓๓	มาก	๖
๔	มีการทบทวนความรู้ที่สอนในคาบก่อนเรียน	๓.๘๕	๐.๓๘	มาก	๗
๕	มีการจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่เร้าความสนใจ	๔.๒๓	๐.๓๕	มาก	๑
๖	มีการใช้วิธีการสอนหลากหลาย	๔.๑๓	๐.๓๒	มาก	๕
๗	มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นใน ระหว่างเรียน	๔.๒๑	๐.๓๐	มาก	๒
	รวม	๔.๑๒	๐.๔๕	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการจัดการเรียนการ
สอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๔.๑๒$)
เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ข้อ ๕ มีการจัดกิจกรรมนำเข้าสู่
บทเรียนที่เร้าความสนใจ ($\bar{X}=๔.๒๓$) รองลงมา คือ ข้อ ๗ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง
ความคิดเห็นในระหว่างเรียน ($\bar{X}=๔.๒๑$) และ ข้อ ๒ มีการชี้แจงให้เข้าใจถึงแนวทางในการเรียน
การสอน ($\bar{X}=๔.๑๖$) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ข้อ ๔ มีการทบทวนความรู้ที่สอนใน
คาบก่อนเรียน ($\bar{X}=๓.๘๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ ที่	ด้านการเรียนการสอน	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน	๔.๓๑	๐.๖๕	มาก	๒
๒	มีการจัดเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้	๔.๑๔	๐.๗๗	มาก	๖
๓	มีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนดสัดส่วนการสอน ระหว่างภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	๔.๐๐	๐.๖๘	มาก	๘
๔	มีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้	๔.๓๑	๐.๗๗	มาก	๑
๕	ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการ พัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา	๔.๑๗	๐.๗๖	มาก	๓
๖	พระอาจารย์ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนามีความ ประพฤติกว้างและมีความสามารถเหมาะสม	๔.๑๖	๐.๗๑	มาก	๕
๗	พระอาจารย์ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนามี ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่ เหมาะสม	๔.๑๗	๐.๗๐	มาก	๔
๘	มีการจัดเนื้อหาการสอนสอดคล้องกับสถานการณ์ สังคม	๔.๐๑	๐.๗๗	มาก	๗

ตารางที่ ๔.๔ (ต่อ)

ข้อ ที่	ด้านการเรียนการสอน	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๕	มีการสอนครบถ้วนตามเนื้อหา	๓.๕๓	๐.๖๗	มาก	๑๐
๑๐	มีการให้ขวัญกำลังใจในการเรียน	๓.๕๑	๐.๗๕	มาก	๑๒
๑๑	มีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้	๓.๔๕	๐.๘๖	ปานกลาง	๑๓
๑๒	มีการสอดแทรกปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	๓.๕๓	๑.๐๓	มาก	๑๑
๑๓	มีการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในการเรียนในขณะที่เรียน	๓.๕๔	๐.๗๒	มาก	๕
	รวม	๓.๕๘	๐.๔๗	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๘$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ข้อ ๕ มีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ ($\bar{X}=๔.๓๑$) รองลงมา คือ ข้อ ๒ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\bar{X}=๔.๓๑$) และ ข้อ ๕ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ($\bar{X}=๔.๑๗$) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ข้อ ๑๑ มีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ ($\bar{X}=๓.๔๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังษบุรี
จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ ที่	ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	มีการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา	๔.๐๓	๐.๓๖	มาก	๕
๒	มีการใช้สื่อการสอนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน	๓.๓๔	๐.๘๓	ปานกลาง	๕
๓	มีเอกสารประกอบการเรียนการสอน	๓.๓๖	๐.๓๘	ปานกลาง	๘
๔	มีการใช้สื่อการสอนหลายประเภท	๓.๓๐	๐.๓๓	ปานกลาง	๑๐
๕	มีการใช้สื่อที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน	๓.๑๕	๐.๓๕	ปานกลาง	๑๑
๖	มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้ สื่อการสอน	๔.๑๓	๐.๖๖	มาก	๓
๗	มีการแนะนำแหล่งการเรียนรู้เพื่อประกอบการ เรียนการสอนเช่นหนังสืออ่านประกอบ	๔.๑๓	๐.๖๘	มาก	๒
๘	มีการใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน	๓.๖๗	๐.๕๖	มาก	๗
๙	มีการใช้สื่อที่หาง่ายเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน	๔.๑๐	๐.๖๗	มาก	๔
๑๐	มีการใช้สื่อการเรียนที่ทันสมัย	๔.๒๑	๐.๕๕	มาก	๑
๑๑	มีการใช้สื่อการเรียนที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจ ใฝ่รู้	๓.๖๕	๐.๕๔	มาก	๖
	รวม	๓.๗๖	๐.๕๕	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม
ในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังษบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านใช้สื่อและนวัตกรรม
เทคโนโลยี โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๗๖$) เมื่อพิจารณา
เป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ข้อ ๑๐ มีการใช้สื่อการเรียนที่ทันสมัย ($\bar{X}=$
 ๔.๒๑) รองลงมา คือ ข้อ ๒ มีการแนะนำแหล่งการเรียนรู้เพื่อประกอบการเรียนการสอนเช่น

หนังสืออ่านประกอบ ($\bar{X}=๔.๑๓$) และ ข้อ ๖ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน ($\bar{X}=๔.๑๓$) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ข้อ ๕ มีการใช้สื่อที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ($\bar{X}=๓.๑๕$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๖ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ ที่	ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	มีการจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับธรรมะ	๓.๐๗	๐.๖๕	ปานกลาง	๘
๒	มีการจัดป้ายนิเทศในวันสำคัญทางศาสนา	๓.๓๖	๐.๗๖	ปานกลาง	๔
๓	มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา	๓.๒๑	๐.๘๑	ปานกลาง	๗
๔	มีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา	๓.๒๔	๐.๗๓	ปานกลาง	๖
๕	มีการให้นักเรียนศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับพุทธศาสนา	๓.๑๑	๐.๘๔	ปานกลาง	๕
๖	มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนในการจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนา	๓.๗๗	๐.๘๔	มาก	๑
๗	มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมสำคัญทางศาสนา	๓.๕๐	๐.๘๖	ปานกลาง	๓
๘	มีการร่วมมือกับผู้ปกครองวัดและชุมชนผู้นำชุมชนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา	๓.๗๐	๐.๗๕	มาก	๒
	รวม	๓.๔๐	๐.๓๔	ปานกลาง	-

จากตารางที่ ๔.๖ พบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังขุบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=๓.๔๐$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ข้อ ๖ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมวางแผน

ในการจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนา ($\bar{X}=๓.๗๗$) รองลงมา คือ ข้อ ๘ มีการร่วมมือกับผู้ปกครอง วัดและชุมชนผู้นำชุมชนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบ ไตรสิกขา ($\bar{X}=๓.๗๐$) และ ข้อ ๗ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม สำคัญทางศาสนา ($\bar{X}=๓.๕๐$) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ข้อ ๑ มีการจัดกิจกรรมอบรม เกี่ยวกับธรรมะ ($\bar{X}=๓.๐๗$) ตามลำดับ

ตารางที่ ๔.๗ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอบัวชุม จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและประเมินผลโดยภาพรวมและรายข้อ

ข้อ ที่	ด้านการวัดและประเมินผล	ระดับการปฏิบัติ			
		\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับ ที่
๑	มีการบอกวิธีการวัดและประเมินผลให้ทราบ ล่วงหน้า	๓.๕๖	๐.๘๑	มาก	๗
๒	มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพจริง	๔.๐๓	๐.๕๕	มาก	๑
๓	มีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมเนื้อหา	๓.๕๕	๐.๕๕	มาก	๖
๔	มีการทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความรู้พื้นฐาน	๓.๖๑	๐.๕๗	มาก	๕
๕	มีการวัดและประเมินผลทั้งภาคปฏิบัติและ ภาคทฤษฎี	๓.๗๗	๐.๗๕	มาก	๒
๖	มีการวัดและประเมินผลโดยการตรวจการ ปฏิบัติงาน	๓.๗๐	๐.๘๐	มาก	๓
๗	มีการวัดและประเมินผลที่ตรงกับจุดประสงค์	๓.๔๖	๐.๕๐	ปานกลาง	๘
๘	มีการวัดและประเมินผลจากการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรม	๓.๒๗	๐.๔๕	ปานกลาง	๑๐
๙	มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวัด และประเมินผล	๓.๒๕	๐.๖๖	ปานกลาง	๙
๑๐	มีการชี้แจงผลการวัดและประเมินผลให้ทราบ	๓.๖๔	๐.๖๑	มาก	๔
	รวม	๓.๕๕	๐.๓๑	มาก	-

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=๓.๕๕$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ ข้อ ๒ มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพจริง ($\bar{X}=๔.๐๓$) รองลงมา คือ ข้อ ๕ มีการวัดและประเมินผลทั้งภาคปฏิบัติ และภาคทฤษฎี ($\bar{X}= ๓.๗๗$) และ ข้อ ๖ มีการวัดและประเมินผลโดยการตรวจการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=๓.๗๐$) ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ ข้อ ๘ มีการวัดและประเมินผลจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ($\bar{X}=๓.๒๗$) ตามลำดับ

๔.๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา มี ๕ ด้าน ดังนี้

๑ ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของโรงเรียนเวฬุวันวิทยาเป็นการจัดการเรียนการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เดิมที่เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบสามัญทั่วๆ ต่อมาผู้บริหารของโรงเรียนได้เริ่มแนวคิดใหม่ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยการนิมนต์พระเข้ามาสอนศีลธรรมในโรงเรียนซึ่งเรียกว่าครูพระสอนศีลธรรม ซึ่งครูเพ็ญประภา หล้าก้า กล่าวว่า “เป็นการดีที่นิมนต์พระเข้ามาสอนในหัวข้อเกี่ยวกับศีลธรรม เพราะพระเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในด้านการอบรมศีลธรรม และอีกประการหนึ่งพระท่านเป็นสัญลักษณ์ของผู้ถือศีล เมื่อนักเรียนเห็นนักเรียนก็จะให้ความเคารพและเชื่อฟังมากกว่าครูที่เป็นฆราวาส”^๑

นางสาวสนธิ ผลาพรหม ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “ตั้งแต่ที่มีพระเข้ามาสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทำให้นักเรียนเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น คือเด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เอาใจใส่ในเรื่องการเรียน และที่สังเกตเห็นได้ชัดเจนคือเด็กมีการผิดระเบียบของโรงเรียนน้อยลงอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นผลดีต่อครูฝ่ายปกครอง”^๒

^๑ สัมภาษณ์ นางเพ็ญประภา หล้าก้า ,ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา , วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^๒ สัมภาษณ์ นางสาวสนธิ ผลาพรหม ,ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม

ครูรัตติยา วิเศษโวหาร ครูประจำวิชาสังคมศึกษา กล่าวว่า “ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบ ในรายวิชาสังคมมาเป็นเวลานาน เมื่อนิมนต์พระเข้ามาสอนในหัวข้อวิชาพระพุทธศาสนานั้น ก็เห็น การเปลี่ยนแปลงของนักเรียนมากขึ้น โดยเฉพาะด้านระเบียบวินัยนักเรียนมีการเคารพและปฏิบัติ ตามระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น”^๓

ครูจระพร นิสัยนต์ เห็นด้วยกับผู้บริหารที่มีการนิมนต์พระเข้ามาสอนหัวข้อเกี่ยวกับ พระพุทธศาสนา เพราะว่าพระคุณเจ้าท่านเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ อันเป็นแบบอย่างที่ดีในกับ นักเรียน ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความเกรงกลัวพระคุณเจ้า อีกประการหนึ่งเด็กก็มี ความเชื่อในเรื่องบาปบุญคุณโทษอยู่แล้ว เมื่อเป็นเช่นนี้เมื่อพระคุณเจ้าสอนและแนะนำเด็กทำตาม เพราะกลัวว่าตัวเองจะบาป ซึ่งเป็นสิ่งหนึ่งที่ทำให้การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนามีประสิทธิ ภูมิมากขึ้น^๔

ผู้อำนวยการ โรงเรียน กล่าวว่า การเรียนการสอนตั้งแต่แรกทางโรงเรียนเราใช้ครูที่เป็น ฆราวาสสอนเกี่ยวกับศีลธรรม ซึ่งทางโรงเรียนเราก็มีปัญหาเรื่องการสอนเรื่อยมา ปัญหาประการ แรกคือไม่มีครูคนใดที่อยากสอนเกี่ยวกับศีลธรรมเพราะตนเองไม่มีความถนัดในด้านศีลธรรม เมื่อ เป็นเช่นนี้ทางโรงเรียนเราจึงแก้ปัญหาโดยการให้ครูที่เข้าวัดปฏิบัติธรรมบ่อยๆ สอนเกี่ยวกับ ศีลธรรม ประการที่สองเรื่องความเชื่อถือนักเรียนจะเคารพครูพระมากกว่าครูที่เป็นฆราวาส เมื่อเป็น เช่นนี้ปัญหาที่ตามมาก็คือเด็กไม่ค่อยเชื่อฟังครู จนในที่สุดทางโรงเรียนได้นิมนต์พระเข้ามาสอนใน หัวข้อเกี่ยวกับศีลธรรมในโรงเรียน หลังจากนั้นก็ทำให้ทางโรงเรียนเราแก้ไขปัญหาการเรียนการ สอนวิชาศีลธรรมได้ จากการสังเกต ตั้งแต่ที่นิมนต์พระเข้ามาสอนศีลธรรมทำให้เด็กมีพฤติกรรม เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น^๕

นายพรสันต์ ดวงใส กล่าวว่า “พระเป็นสัญลักษณ์แห่งความดี เป็นผู้แทนด้านศีลธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเห็นด้วยอย่างยิ่งในการสอนศีลธรรมที่นิมนต์พระเข้ามาเป็นครูสอนศีลธรรมใน หัวข้อเกี่ยวกับศีลธรรม ซึ่งเป็นเรื่องที่สมเหตุสมผล”^๖

กรรมการสถานศึกษา กล่าวว่า “ตั้งแต่ที่ผมเข้ามาเป็นกรรมการสถานศึกษาผมเห็นการ เปลี่ยนแปลงไปอีกประการหนึ่งคือเมื่อนิมนต์พระเข้ามาสอนศีลธรรมในโรงเรียนทำให้พฤติกรรม เด็กเปลี่ยนไป ซึ่งเด็กมีความรับผิดชอบมากขึ้น ด้านระเบียบวินัยเด็กมีการผิดระเบียบวินัยน้อยลง อัน

^๓ สัมภาษณ์ ครูรัตติยา วิเศษโวหาร, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^๔ สัมภาษณ์ ครูจระพร นิสัยนต์, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^๕ สัมภาษณ์ นายจำเริญ วารสิทธิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^๖ สัมภาษณ์ นายพรสันต์ ดวงใส, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

เป็นสัญลักษณ์ที่ดีต่อโรงเรียนเรา ซึ่งจะเห็นได้ว่าการที่นิมนต์พระเข้ามาสอนศีลธรรมในโรงเรียน ถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ประสิทธิภาพอย่างมากขึ้น จนทำให้ผู้บริหาร คณะครูและ ผู้ปกครองนักเรียนก็เกิดความพอใจเป็นอย่างยิ่งที่ทางโรงเรียนเราได้นิมนต์พระเข้ามาสอน”^๑

พระวิทยากร จากการศึกษาเข้ามาเป็นวิทยากรหรือครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวัน วิทยา ก็มีความยินดีเป็นอย่างยิ่งที่ได้เข้ามาสอนแล้วเด็กมีความเข้าใจเกี่ยวกับศีลธรรมและเห็น ความสำคัญของศีลธรรมที่จะนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตและแก้ไขปัญหาชีวิต เป็นที่น่ายินดีอย่างยิ่ง คือพื่อนักเรียนได้เรียนเกี่ยวกับศีลธรรมไปแล้ว นักเรียนมองเห็นความสำคัญของศีลธรรมในการ นำไปแก้ไขปัญหาชีวิต เห็นนักเรียนบางคนก็เข้าวัดโดยการไปทำบุญ^๒

สรุป ประสิทธิภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เมื่อนิมนต์พระเข้าไปสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยาทำให้เด็กมีความประพฤติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น คือเด็กมีความ รับผิดชอบต่อหน้าที่ เด็กมีการผิดระเบียบวินัยน้อยลง เด็กตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังผู้หลักผู้ใหญ่ เด็กมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อครูบาอาจารย์

๒ ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเวฬุวันวิทยาเป็นการจัดการเรียนการสอนแบบ วิถีพุทธ ซึ่งครูเพ็ญประกาย หล้าคำ กล่าวไว้ว่า “ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มากขึ้นกว่าเดิมเพราะในสมัยก่อนการจัดการเรียนการสอนโดยไม่ได้มองทางด้านศีลธรรม อันเป็น เหตุให้เด็กขาดศีลธรรม หรือมองไม่เห็นบาปบุญคุณโทษ ณ ปัจจุบันโรงเรียนเวฬุวันวิทยาได้จัดการ เรียนการสอนแบบโรงเรียนวิถีพุทธ คือ มีการนิมนต์พระเข้ามาเป็นครูสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้ เด็กมีความใกล้ชิดกับพระมากขึ้น”^๓

นางสาวสนธิ ผลาพรหม ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “การจัดการ เรียนการสอนโดยการเอาหลักพระพุทธศาสนาเข้ามาใช้ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพเพราะจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องสร้างพื้นฐานด้านศีลธรรมให้กับเยาวชนเพื่อให้เยาวชน เล่านี้เป็นคนมีศีลธรรม ”^๔

^๑ สัมภาษณ์ นางเวช วิไลศิลป์ , กรรมการสถานศึกษา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^๒ สัมภาษณ์ พระครูเวฬุวันภิบาล , พระวิทยากร โรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^๓ สัมภาษณ์ นางเพ็ญประกาย หล้าคำ , ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^๔ สัมภาษณ์ นางสาวสนธิ ผลาพรหม , ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม

ครูรัตติยา วิเศษโวหาร ครูประจำวิชาสังคมศึกษา กล่าวว่า “ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบ ในรายวิชาสังคมมาเป็นเวลานาน การจัดการเรียนการสอนโดยการนำเอาวิถีพุทธเข้ามาประยุกต์ใช้ในโรงเรียน ถือว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพราะตอนนี้สังคมไทยเราขาด ศีลธรรม โดยเฉพาะวัยรุ่น”^{๑๑}

ครูจิระพร นิสัยนต์ กล่าวว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยการนิมนต์พระเข้ามาสอน หัวข้อเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เพราะท่านพระคุณเจ้าท่านเป็นผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ อันเป็นแบบอย่างที่ดีในแก่นักเรียน”^{๑๒}

ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “การจัดการเรียนการสอน โดยการนำเอา การศึกษาตามแนววิถีพุทธถือได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่ถูกต้องและเข้ากับบริบทของสังคมไทย เพราะสังคมไทยคือสังคมพุทธ เมื่อเป็นเช่นนี้คนไทยเราจึงผูกพันอยู่กับพุทธศาสนาตั้งแต่เกิดจนตาย เมื่อเราเอาการศึกษาแนวพุทธมาจัดการศึกษาก็เข้ากับความต้องการของสังคมเพราะ ณ ปัจจุบันนี้ สังคมเราขาดศีลธรรมอย่างมาก ถ้าคนในสังคมไทยมีศีลธรรมก็จะทำให้เราอยู่ร่วมกันในสังคมอย่าง สันติสุข ในการสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคมนั้นเราต้องสร้างจากเยาวชน”^{๑๓}

นายพรสันต์ ดวงใส กล่าวว่า “การจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนเวฬุวันวิทยาถือได้ว่าเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ถือว่าเป็นไปในทิศทางที่ดีและเป็นไปตามความต้องการของสังคม เพราะว่าการจัดการเรียนการสอนตามแนวพุทธถือได้ว่าเป็นการเน้นการอบรมด้านศีลธรรมให้กับ นักเรียน ณ ปัจจุบันนี้เราต้องการให้คนในสังคมมีศีลธรรม เมื่อเป็นเช่นนี้จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่การเรียน ต้องเน้นด้านศีลธรรมให้มากๆ”^{๑๔}

กรรมการสถานศึกษา กล่าวว่า “การจัดการเรียนการสอนของ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา ที่ นิมนต์พระเข้ามาสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทำให้พฤติกรรมเด็กเปลี่ยนไป ซึ่งเด็กมีความรับผิดชอบ มากขึ้น ด้านระเบียบวินัยเด็กมีการผิดระเบียบวินัยน้อยลง ซึ่งเป็นตรงกันข้ามว่าจัดการเรียนการสอน ที่ประสิทธิภาพอย่างมากขึ้น”^{๑๕}

^{๑๑} สัมภาษณ์ ครูรัตติยา วิเศษโวหาร, ครู โรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๑๒} สัมภาษณ์ ครูจิระพร นิสัยนต์, ครู โรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๑๓} สัมภาษณ์ นายจำเริญ วารสิทธิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๑๔} สัมภาษณ์ นายพรสันต์ ดวงใส, ครู โรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๑๕} สัมภาษณ์ นางเวช วิไลศิลป์, กรรมการสถานศึกษา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

พระครูเวฬุวนาภิบาล ในฐานะที่เป็นพระวิทยากรประจำโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “เห็นดีด้วยกับผู้บริหาร โรงเรียนที่มองเห็นความสำคัญของศิลปกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการเสริมสร้างให้กับเยาวชนในวันนี้เพื่อให้เยาวชนเหล่าเติบโตขึ้นอย่างเป็นคนมีศิลปกรรมประจำตน”^{๑๖}

สรุป การจัดการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพนั้นคือการจัดการเรียนการสอนที่นำเอาหลักพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๓ ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี

ประสิทธิภาพในการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี ของครูพระสอนศิลปกรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยานั้น ครูเพ็ญประกาย หล้าคำ กล่าวว่า “พระคุณเจ้าเวลาท่านมาสอนท่านมีสื่อที่ทันสมัยในการประกอบการสอนอันเป็นสิ่งที่ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในการเรียนเรื่องศิลปกรรมจากเรื่องที่น่าเบื่อกลายเป็นเรื่องที่น่าสนใจและสนุกสนานในการเรียน และพระคุณเจ้าท่านยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการผลิตสื่อในการประกอบการสอนด้านศิลปกรรมอย่างมาก”^{๑๗}

นางสาวสนธิ์ ผลาพรม ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “องค์ประกอบของการเรียนการสอนที่สำคัญประการหนึ่งคือสื่อเทคโนโลยีในการสอนเพราะสื่อจะเป็นสิ่งหนึ่งที่จะนำทางหรือชี้จุดในคนเข้าใจง่ายขึ้นและทำให้เกิดความไม่เบื่อหน่ายหรือจำเจต่อการเรียนถ้าใครสามารถนำเอาสื่อมาประกอบการเรียนการสอนได้ถือถือว่ามีความสำเร็จไปแล้ว ครั้งหนึ่งพระคุณเจ้าที่มาโรงเรียนท่านจะเป็นผู้ชำนาญด้านการใช้สื่อเป็นอย่างมาก”^{๑๘}

ครูรัตติยา วิเศษโวหาร ครูประจำวิชาสังคมศึกษา กล่าวว่า “ในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบในรายวิชาสังคมมาเป็นเวลานาน เมื่อพระคุณเจ้าท่านเข้ามาสอนจึงเป็นผู้ที่ให้ความสะดวกต่อการสอนของพระคุณเจ้า ทำให้ได้เห็นการใช้สื่อและเทคโนโลยีของพระแล้วถือว่าพระเป็นผู้ที่มีสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายและมีสื่อที่ทันสมัย”^{๑๙}

ครูจิระพร นิสัยนต์ กล่าวว่า “การใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะวิชาที่น่าเบื่อเช่นวิชาศิลปกรรม ถือว่าเป็นวิชาที่น่าเบื่อสำหรับนักเรียนวิชาหนึ่ง แต่พระท่านก็มีสื่อในการประกอบการสอนทำให้นักเรียนเกิดความ

^{๑๖} สัมภาษณ์ ครูรัตติยา วิเศษโวหาร , ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา , วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๑๗} สัมภาษณ์ นางเพ็ญประกาย หล้าคำ , ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา , วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๑๘} สัมภาษณ์ นางสาวสนธิ์ ผลาพรม , ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม

๒๕๕๖

^{๑๙} สัมภาษณ์ ครูรัตติยา วิเศษโวหาร , ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา , วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

ไม่เบื่อต่อการเรียน พระท่านเป็นผู้ที่มีประสิทธิในการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก”^{๒๐}

ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “การเรียนการสอน โดยการนำเอาการใช้สื่อ และนวัตกรรมเทคโนโลยีเข้ามาประกอบการสอน ถือได้ว่าเป็นไปตามหลักการสอนที่มี ประสิทธิภาพประการหนึ่งเพราะการเรียนการสอนไม่ว่ายุคใดสมัยก็จำเป็นจะต้องมี และพระท่านก็มี สื่อในการสอนทุกครั้ง”^{๒๑}

นายพรสันต์ ดวงใส กล่าวว่า “สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี เป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึง ประสิทธิภาพของการของครู และในเรื่องนี้พระท่านเป็นผู้ที่มีความสามารถในการใช้สื่อเป็น อย่างมาก ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียนวิชาศีลธรรม”^{๒๒}

กรรมการสถานศึกษา กล่าวว่า “พระที่มาเป็นวิทยากรในการสอนวิชาศีลธรรมใน โรงเรียนเวฬุวันวิทยา ถือว่าท่านเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการใช้สื่อเป็นอย่างมาก มีทั้งสื่อที่ เป็นการสอนและสื่อที่ทำให้นักเรียนขบขันเฮฮา จากวิชาที่น่าเบื่อจนกลายเป็นวิชาที่น่าเรียนและ น่าสนใจ จนทำให้นักเรียนหลายคนอย่างจะเรียนกับครูที่เป็นพระเพราะสนุก”^{๒๓}

พระครูเวฬุวนาภิบาล ในฐานะที่เป็นพระวิทยากรประจำโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “พระจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเก่งเรื่องการใช้สื่อในการประกอบการสอน การบรรยาย และการอบรม เพราะตามธรรมชาติของคนแล้วถ้าวิชาใดเป็นวิชาที่หนักหรือเป็นวิชาที่น่าเบื่อแล้วจะทำให้ผู้เรียนไม่ ค่อยสนใจ อันเป็นเหตุนำไปสู่ความไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนการ ดังนั้นวิชาที่น่าเบื่อ จึง จำเป็นที่จะต้องใช้สื่อการสอนเพื่อดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้หันมาสนใจเรียน”^{๒๔}

สรุป ประสิทธิภาพการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีในการสอนของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา คือ พระเป็นผู้ที่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย และ พระท่านเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการผลิตสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

^{๒๐} สัมภาษณ์ ครูจิระพร นิสันต์, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๒๑} สัมภาษณ์ นายจำเริญ วารสิทธิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๒๒} สัมภาษณ์ นายพรสันต์ ดวงใส, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๒๓} สัมภาษณ์ นางเวช วิไลศิลป์, กรรมการสถานศึกษา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๒๔} สัมภาษณ์ พระครูเวฬุวนาภิบาล, พระวิทยากรโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

๔. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตร ครูเพ็ญประกาย หล้าก้า กล่าวว่า “ตั้งแต่พระเข้ามาสอน ศิลธรรมในโรงเรียนทำให้โรงเรียนมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่หลากหลาย โดยเฉพาะกิจกรรมด้าน พระพุทธศาสนา ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาพระคุณเจ้าทำก็เป็นผู้นำในการจัดกิจกรรมเสริม หลักสูตรให้กับนักเรียนเพื่อให้นักเรียนทราบซึ่งในพระพุทธศาสนา ซึ่งสิ่งเหล่านี้พระคุณเจ้าท่านมี ความชำนาญในการจัดกิจกรรม เช่นกิจกรรมค่ายพุทธธรรม กิจกรรมมันแม่เป็นต้น”^{๒๕}

นางสาวสนธิ ผลาพรม ครูฝ่ายปกครองของ โรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “พระที่มาสอน ศิลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา เป็นพระที่เก่งด้านการจัดกิจกรรม สังเกตได้ว่าเมื่อท่านเข้ามา เป็นครูสอน ท่านก็พาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียน โดยที่ท่านเป็นผู้นำในการทำ กิจกรรมเองไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาหรือกิจกรรมเสริม”^{๒๖}

ครูรัตติยา วิเศษโวหาร ครูประจำวิชาสังคมศึกษา กล่าวว่า “การเรียนการสอนที่มี กิจกรรมประกอบหรือมีกิจกรรมเสริมถือว่าการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ที่เห็นได้ชัดเจน คือ การจัดให้นักเรียนเข้าค่ายคุณธรรม เมื่อนักเรียนได้ผ่านค่ายนี้แล้วทำให้นักเรียนเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมที่ดีขึ้นอย่างเห็น ได้ชัดเจน คือมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีการแต่งกายเป็นระเบียบ เรียบร้อย”^{๒๗}

ครูจระพร นิสัยนต์ กล่าวว่า “กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่พระคุณเจ้าจัดขึ้นล้วนแล้วแต่ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างยิ่ง และพระท่านก็จัดกิจกรรมอย่าง สม่าเสมอ เช่น กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา กิจกรรมมอบนักเรียนใหม่ กิจกรรมตอบธรรม เป็นต้น”^{๒๘}

ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา กล่าวว่า “กิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นสิ่งที่บ่งบอกถึง ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนประการหนึ่ง อย่างที่พระเข้ามาเป็นครูสอนศิลปธรรมใน โรงเรียน พระท่านก็พาคณะครูจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้กับนักเรียนอย่างหลากหลาย และพระ ท่านยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดกิจกรรมให้แก่คณะครูในโรงเรียนเวฬุวันวิทยาอีกด้วย”^{๒๙}

^{๒๕} สัมภาษณ์ นางเพ็ญประกาย หล้าก้า, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๒๖} สัมภาษณ์ นางสาวสนธิ ผลาพรม, ครูฝ่ายปกครองของโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม

๒๕๕๖

^{๒๗} สัมภาษณ์ ครูรัตติยา วิเศษโวหาร, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๒๘} สัมภาษณ์ ครูจระพร นิสัยนต์, ครูโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๒๙} สัมภาษณ์ นายจำเริญ วารสิทธิ์, ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา, วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

สรุป กิจกรรมเสริมหลักสูตร ถือได้ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงการจัดการเรียนการสอน ที่มีคุณภาพ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา เป็นพระที่เก่งในการจัดกิจกรรม เป็นผู้นำพา คณะครูจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและพระยังเป็น แบบอย่างที่ดีสำหรับครูอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

๕. ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลประเมินผลในการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้รับพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวัน ซึ่งครูเพ็ญประกาย หล้าก้า กล่าวว่า “นอกจากการวัดผลประเมินผลใน ห้องเรียนแล้ว พระที่เข้ามาสอนวิชาศีลธรรมท่านมีวิธีการจัดผลที่หลากหลาย เช่นการวัดผลผลจาก การแสดงออก การเข้าร่วมกิจกรรม ความประพฤติ เป็นต้น” ^{๓๐}

ครูรัตติยา วิเศษ โวหาร ครูประจำวิชาสังคมศึกษา กล่าวว่า “จากการที่ได้อยู่ใกล้ชิดกับ พระที่มาสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียนและได้เห็นการวัดผลประเมินผลของพระแล้วถือได้ว่าเป็น การวัดผลประเมินผลที่ครบวงจรเป็นการวัดผลที่มีประสิทธิภาพอย่างมาก” ^{๓๑}

สรุปการวัดผลประเมินผลของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ถือว่ามีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ครบวงจร และเป็นการวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สูง

^{๓๐} สัมภาษณ์ นางเพ็ญประกาย หล้าก้า , ครู โรงเรียนเวฬุวันวิทยา , วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

^{๓๑} สัมภาษณ์ ครูรัตติยา วิเศษ โวหาร , ครู โรงเรียนเวฬุวันวิทยา , วันที่ ๕ เดือนมกราคม ๒๕๕๖

บทที่ ๕

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังบูร จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นงานวิจัยแบบผสม (Mixed' methods research) โดยมีวัตถุประสงค์ในการวิจัย ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาความเป็นมาและสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา
๒. เพื่อศึกษาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา
๓. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

แนวคิดทฤษฎีบทบาทของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนา การวางแผนการสอน กระบวนการสอน วิธีการสอน การประเมินผลการสอน โดยสรุปเป็นภาพรวม ครูมีบทบาทในการสอนวิชาพระพุทธศาสนา นั้น จะต้องเป็นครูที่ดีมีทั้งวิชาและจรณะ เช่น วิชา คือความรู้ดีจรณะ คือความประพฤติดีดังนั้นบทบาทของครูมีอีกอย่างหนึ่งคือก็มีความสำคัญ สามอย่าง แนะนำให้ทำให้อยู่ให้เห็น ครูผู้สอนนั้นจะต้องมีการวางแผนการสอน เพื่อเป็นการกำหนดในขั้นตอนการสอนหรือเป็นการเตรียมตัวพร้อมที่จะสอน กระบวนการเรียนรู้เป็นกระบวนการความรู้ความเข้าใจของครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการเรียนรู้ใหม่และแนวคิดใหม่วิธีการสอน เป็นวิธีการสอนที่มีหลากหลาย และรูปแบบ ขึ้นอยู่กับผู้สอนที่จะเข้าสู่เนื้อหาของจุดประสงค์ของการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความสนใจมากยิ่งขึ้น และการประเมินผลการสอน คือ เป็นความสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้การประเมินที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการหาวิธีการแก้ไขของตัวผู้เรียนว่าจะเรียนรู้อย่างไร การประเมินผลการสอนเป็นการชี้แนวทางของผู้เรียนเกิดรู้มาน้อยเพียงใด

ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่กำลังศึกษาวิชาพระพุทธศาสนาในช่วงชั้นที่ ๒ (ป.๔-ป.๖) จำนวน ๗๐ ชุด ได้ดำเนินการเก็บคืนภายใน ๑ สัปดาห์ที่เก็บรวบรวมแบบสอบถามความคิดเห็นที่ได้รับคืนทั้งหมดอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์จำนวนครบ ๗๐ ชุด คิดเป็นแบบสอบถามที่ได้รับคืนคิดเป็นร้อยละ ๑๐๐ ของจำนวนครบทั้งหมด ๗๐ ชุด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อกระบวนการเรียนการสอน วิชาพระพุทธศาสนา และประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัญบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับคืนมา ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางของการวิจัยเชิง ปริมาณ คือการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์และวิเคราะห์ค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามของนักเรียน ส่วนที่ ๑ การวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยค่าร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล

วิเคราะห์แบบสอบถาม ส่วนที่ ๒ ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัญบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ประกอบไปด้วย คือ ๑. ด้านการวางแผนการสอน ๒. ด้านกระบวนการสอน ๓. ด้านวิธีการสอน ๔. ด้านประเมินผลการสอน แบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ สถิติค่าเฉลี่ยเลขคณิต (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอในรูปตารางประกอบการ บรรยาย โดยกำหนดเกณฑ์ในการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์แปลความหมาย

๕.๑ สรุปผล

๕.๑.๑ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับศึกษาประสิทธิภาพของการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัญบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นสำคัญดังนี้

๑) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบ แบบสอบถามเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ ๔๒.๘๕ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๑๕ อายุ พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีอายุ ๑๐ - ๑๒ ปี จำนวน ๓๖ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๕๑.๔๒) รองลงมา คือ อายุ ๑๓ - ๑๕ ปี จำนวน ๓๔ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๔๘.๕๘) และระดับการศึกษา พบว่าส่วนใหญ่ กำลังอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ จำนวน ๓๖ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๕๒) รองลงมาชั้น ประถมศึกษาปีที่ ๖ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๒๑.๑๔) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ จำนวน ๑๕ คน คิดเป็น (ร้อยละ ๒๑.๔๒) ตามลำดับ

๒). ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรัญบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดย ภาพรวมและรายด้าน มีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน แสดงว่า อยู่ใน ระดับมากอยู่ ๔ ด้าน และระดับปานกลาง อยู่ ๑ ด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ

คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ด้านการเรียนการสอน ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี และด้านการวัดและประเมินผล และ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตามลำดับปรากฏดังนี้

(๑) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

นักเรียนมีระดับการปฏิบัติต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่เร้าความสนใจ รองลงมา คือ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในระหว่างเรียน และ มีการชี้แจงให้เข้าใจถึงแนวทางในการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีการทบทวนความรู้ที่สอนในคาบก่อนเรียนตามลำดับ

(๒) ด้านการเรียนการสอน

นักเรียนมีระดับการปฏิบัติต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้ รองลงมา คือ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ ตามลำดับ

(๓) ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี

นักเรียนมีระดับการปฏิบัติต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการใช้สื่อการเรียนที่ทันสมัย รองลงมา คือ มีการแนะนำแหล่งการเรียนรู้เพื่อประกอบการเรียนการสอนเช่นหนังสืออ่านประกอบ และ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีการใช้สื่อที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน ตามลำดับ

(๔) ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

นักเรียนมีระดับการปฏิบัติต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยภาพรวมและรายข้อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการ

เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนในการจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนา รongลงมา คือ มีการร่วมมือกับผู้ปกครองวัดและชุมชนผู้นำชุมชนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา และมีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมสำคัญทางศาสนา ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีการจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับธรรมะตามลำดับ

(๕) ด้านการวัดและประเมินผล

นักเรียนมีระดับการปฏิบัติต่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมและรายชื่อ ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ แสดงว่า ข้อที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด คือ มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายสอดคล้องกับสภาพจริง รongลงมา คือ มีการวัดและประเมินผลทั้งภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี และมีการวัดและประเมินผลโดยการตรวจการปฏิบัติงาน ส่วนข้อที่มีระดับการปฏิบัติต่ำสุด คือ มีการวัดและประเมินผลจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ตามลำดับ

๕.๑.๒ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

๑) ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

ประสิทธิภาพเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา เมื่อนิมนต์พระเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยาทำให้เด็กมีความประพฤติเปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น คือเด็กมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เด็กมีการผิดระเบียบวินัยน้อยลง เด็กตั้งใจศึกษาเล่าเรียน เชื่อฟังผู้หลักผู้ใหญ่ เด็กมีความอ่อนน้อมถ่อมตนต่อครูบาอาจารย์

๒) ด้านการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอน ที่มีประสิทธิภาพนั้นคือการจัดการเรียนการสอนที่นำเอาหลักพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

๓) ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี

ประสิทธิภาพการใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีในการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา คือ พระเป็นผู้ที่ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนที่ทันสมัย และพระท่านเป็นผู้ที่มีความชำนาญในการผลิตสื่อและอุปกรณ์ประกอบการสอน

๔) ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กิจกรรมเสริมหลักสูตร ถือได้ว่าเป็นสิ่งหนึ่งที่บ่งบอกถึงการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา เป็นพระที่เก่งในการจัดกิจกรรม เป็นผู้นำพา

คณะครูจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรและพระยังเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับครูอื่นๆ ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

๕) ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผลประเมินผลของพระสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ถือว่ามี การวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ครบวงจร และเป็น การวัดผลประเมินผลที่มีประสิทธิภาพสูง

๕.๒ อภิปรายผล

จากการวิจัยเกี่ยวกับศึกษาประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

๕.๒.๑ ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นครูพระที่มีความรู้ความสามารถในด้านหลักธรรม และสามารถอธิบายหัวข้อหลักธรรมได้อย่างชัดเจนถูกต้อง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับเด็ก ที่เกิดจากการสอนศีลธรรมในโรงเรียนทำให้เด็กเยาวชนรู้จักพระพุทธศานานำสิ่งที่พระสอนไปใช้ในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐาน มีพฤติกรรม การแสดงออกที่ดีงามมีกิริยา มารยาทเพื่อพัฒนาจิตใจเด็กนักเรียนนำไปใช้ในการชีวิตประจำวันได้ เช่น ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พระครูควรจะมีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและรายวิชาที่ทำการสอนนักเรียนเพื่อความเข้าใจของนักเรียน พระสอนศีลธรรมควรมีการ ทบทวนความรู้ที่สอนในคาบก่อนเรียนเพื่อทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่กำลังเรียนอยู่ มีการชี้แจงให้ เข้าใจถึงแนวทางในการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่เร้าความสนใจ และการ เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในระหว่างเรียนเพื่อพัฒนาด้านความคิด และการ แสดงออก ด้านการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรมที่ทำหน้าที่ในการสอนนักเรียนควรเปิดโอกาส ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มทักษะในการเรียน พร้อมทั้ง พระสอนศีลธรรมที่ทำการสอนควรมีการจัดเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ในการชีวิตประจำวันได้ เช่น การ ช่วยเหลือบิดามารดาในเรื่องของการทำงานบ้าน และงานที่นักเรียนสามารถทำได้ พระสอน ศีลธรรม และ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา เช่น กระบวนการในการฝึกฝน อบรม ฝึกหัดเพื่อพัฒนาคนใน ๓ ด้านคือ ด้านพฤติกรรม เรียกว่า สิล ด้านจิตใจ เรียกว่า สมาธิ และด้านปัญญา เรียกว่า ปัญญา และพระสอนศีลธรรม ที่สอนวิชา พระพุทธศาสนามีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม และมีการสอดแทรก

ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี พระครู หรือ ครูผู้สอนในโรงเรียน ควรมีการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา สื่อที่ทันสมัยต่อการเรียนการสอน และเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการเรียน เพื่อการเพิ่มทักษะด้านความคิด และความเข้าใจในการเรียน และมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร พระสอนศีลธรรม และครูผู้สอน ควรมีการจัดหาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับธรรมะ เพื่อให้นักเรียนสามารถทำกิจกรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้ พร้อมทั้งมีการจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนา เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนา และด้านการวัดและประเมินผล พระสอนศีลธรรม และครูผู้สอน ได้มีการบอกผลการประเมินล่วงหน้าในการเข้าสอนในรายวิชาแรก เพื่อให้นักเรียนได้ทราบการประเมินล่วงหน้า และมีการวัดผลการประเมินตามสภาพความเป็นจริงของการประเมินนักเรียน

ดังนั้นข้อดี ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเป็นครูพระที่มีความรู้ความสามารถในด้านหลักธรรม และสามารถอธิบายหัวข้อหลักธรรมได้อย่างชัดเจนถูกต้อง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมกับเด็ก ที่เกิดจากการสอนศีลธรรมในโรงเรียนทำให้เด็กเยาวชนรู้จักพระพุทธศาสนานำสิ่งที่พระสอนไปใช้ในการดำเนินชีวิตขั้นพื้นฐาน มีพฤติกรรมแสดงออกที่ดีงามมีกิริยามารยาทเพื่อพัฒนาจิตใจแก่นักเรียนนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ข้อเสีย ปัญหาครูพระสอนศีลธรรมไม่ควรสอนพวคนอกพระเณร การสอนนั้นควรพูดเรื่องหลักธรรมมากกว่า ไม่ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาและไม่จัดหาสื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกัน ปัญหาของพระสอนศีลธรรม คือการวัดผลประเมินผลไม่เป็นไปตามหลักการ โดยอาศัยครูพี่เลี้ยงประเมินผลให้และไม่เกิดประโยชน์ต่อตนเองหนึ่ง พระสอนศีลธรรม ไม่ได้เข้าไปสอนเด็กในเรื่องวิชาการเป็นหลัก แต่จะเข้าไปเสริมในเรื่องคุณธรรมจริยธรรม โดยมีครูอาจารย์คอยกำกับดูแลอยู่ด้วย

สรุปว่าที่ผ่านมาพระสอนศีลธรรมยังประสบปัญหาในเรื่องของเทคนิคการสอนและสื่อการเรียนการสอนอยู่มาก ควรปรับปรุงแก้ไขสื่อการเรียนการสอนของโครงการนี้โดยเฉพาะสื่อที่เน้นในหลักธรรมคำศัพท์บาลีที่มีจำนวนมากให้หันมาสอนเรื่องใกล้ตัวนักเรียน เช่น การทำความดีมีความอดทนเป็นอย่างไร การเป็นคนที่มีรู้จักการให้ควรปฏิบัติตนเช่นไร เป็นต้น ควรให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าอบรมสัมมนาวัดผลประเมินผลควรมีสื่อการเรียนการสอนมาสอนด้วย ควรเน้นนักเรียนในภาคปฏิบัติเช่นการสวดมนต์สวดภาวนา นั่งสมาธิเข้าอบรม และให้พระสอนศีลธรรมช่วยสอนเด็กนักเรียนให้มีคุณภาพด้านปลูกฝังมารยาทที่ดีจะเป็นเยาวชนที่ดีของสังคมต่อไป

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่องศึกษาประสิทธิภาพของเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด ดังนี้

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลวิจัยไปปฏิบัติ

ผู้วิจัยพบว่า การนำผลวิจัยไปปฏิบัติของพระสอนศีลธรรม ๔ ด้าน ดังนี้

๑. จากผลของการวิจัย ด้านการวางแผนการสอน ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า การวางแผนการสอนทำให้นักเรียน เรียนเข้าใจเนื้อหาตามวัตถุประสงค์กำหนดการวางแผนก่อนเข้ามาสอน เอกสารประกอบเรียนการสอนมาด้วยสอนตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ รายวิชาพระพุทธศาสนา

๒. จากผลของการวิจัย ด้านกระบวนการสอน ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า มีกระบวนการสอนมากกว่าการส่งใบงานให้นักเรียน มีความสนใจในการเรียน รายวิชาพระพุทธศาสนา มีการตอบปัญหาได้อย่างชัดเจน และอธิบายเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้อง

๓. จากผลของการวิจัย ด้านวิธีการสอน ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนพบว่า มีการกล้าแสดงออก เช่น สวดสรภัญญะ มีประสบการณ์เล่นนิทานมากมาย มีลีลาการสอนสนุกสนานทำให้นักเรียนไม่เครียด

๔. จากผลของการวิจัย ด้านการประเมินผลการสอน ของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน พบว่า ทำให้นักเรียนมีสมาธิการเรียนมีการประเมินในกิจกรรมต่าง ในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การประเมินส่วนใบงานและนอกสถานที่การประเมินด้านการจัดบอร์ดและทำป้ายนิเทศในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ของครูพระสอนศีลธรรมตามในโรงเรียน คุณธรรมและจริยธรรม

๒. ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาความคิดเห็นบทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนและครูประจำการต่อกระบวนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย :

ก. ข้อมูลปฐมภูมิ

พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๑๕.

ข. ข้อมูลทุติยภูมิ

(๑) หนังสือ :

กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔.

กรุงเทพมหานคร: องค์การรับส่งและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.), ๒๕๔๔.

_____ . คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในชั้นเรียนรวม (ระดับช่วงชั้นที่๑-๒).

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๔๖.

_____ . พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. ๒๕๔๒และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่๒) พ.ศ.

๒๕๔๕. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๔๕.

_____ . แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา, ๒๕๔๖.

_____ . การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา

ลาดพร้าว, ๒๕๔๕.

_____ . หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑. กรุงเทพมหานคร: กรม

วิชาการกระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๕๑.

คณะกรรมการจัดทำรายละเอียดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม

_____ ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม. การจัดสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนา : กลุ่มสาระ

การเรียนรู้สังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน

_____ พุทธศักราช ๒๕๔๔. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการ, ๒๕๔๖.

จิตทิพย์ เข็มรัตน์พงษ์. การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร:

_____ สำนักพิมพ์สายส่งสุขภาพใจ, ๒๕๓๕.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการพัฒนาเด็กพฤติกรรมเด็ก.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, ๒๕๑๗.

ชารี มณีศรี. หลักการนิเทศการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, ๒๕๔๒.

ธวัชชัย ชิวจิรฉายากุล. “การศึกษาคุณสมบัตินิเทศของค่านิยมพื้นฐานทางจริยธรรมของคนไทย”.

_____ ในคู่มือพัฒนาจริยศึกษาระดับประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

ทินพันธ์ นาคะตะ. พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๒๕.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจจนึก. จริยธรรมของเยาวชนไทย.

_____ กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประสานมิตร, ๒๕๒๐.

ประไพ ขว้างไชย. รายงานการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนตาม

_____ แนวทางโรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนนาช่างวิทยาอำเภอเสนาบรบจังหวัดลำปาง.

ลำปาง : โรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนนาช่างวิทยา, ๒๕๕๐.

พุทธทาสภิกขุ. การดำรงชีวิตที่ถูกต้อง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มิตรนรากรธรรมทาน

_____ มูลนิธิสวนโมกขพลาราม, ๒๕๔๔.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). โรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณ

ราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). บทบาทสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา,

_____ กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๔๖.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). จะพัฒนาคนกันได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม,

, ๒๕๓๕.

_____ . การศึกษาเพื่อสร้างบัณฑิตหรือการศึกษาเพื่อเพิ่มผลผลิต. พิมพ์ครั้งที่ ๒.

กรุงเทพมหานคร:

มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๒.

_____ . พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____ . พจนานุกรมพุทธศาสตร์ฉบับประมวลธรรมพิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๓.

_____ . พุทธธรรม. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

๒๕๔๓.

_____ . ธรรมกับการศึกษาของไทย. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๘.

_____ . ปรัชญาการศึกษาไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

๒๕๒๕ .

_____ รุ่งอรุณของการศึกษาเบิกฟ้าแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน. พิมพ์ครั้งที่ ๓. กรุงเทพมหานคร :
มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๔๖.

_____ . **คู่มือการศึกษาแนวพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์, ๒๕๔๗.

พระเทพโสภณ (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต). **โรงเรียนวิถีพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). **ธรรมกับการศึกษาของไทยเอกสารทางวิชาการ.**

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

_____ . **ทำไมคนไทยจึงเรียนพระพุทธศาสนา.** กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๑.

_____ . **ทางสายอิสราภาพของการศึกษาไทย.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.

พระราชวรมุณี (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต). **ขอบฟ้าแห่งความรู้.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, ๒๕๔๑.

ภัทรานิค มานนท์. **การประเมินผลการเรียน.** กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษราพัฒนา, ๒๕๔๐.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **โรงเรียนวิถีพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย : วิทยาเขตขอนแก่น. **คู่มือปฏิบัติงานโครงการพระ
สอนศีลธรรมในโรงเรียน.** ขอนแก่น : โรงพิมพ์แอนนาออฟเซตขอนแก่น, ๒๕๕๒.

วิชัย ไชยสง และคณะ. “รายงานการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้น
พื้นฐานรอบ ๒ (พ.ศ. ๒๕๔๘-๒๕๕๓) โรงเรียนบ้านโนนม่วงตำบลศิลาอำเภ
เมืองจังหวัดขอนแก่นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต ๑ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ”. กรุงเทพมหานคร:

_____ เอกสารรายงานสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การ
มหาชน), ๒๕๔๘.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ. **ยุทธศาสตร์การพัฒนา
โรงเรียนวิถีพุทธ.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อุษาการพิมพ์, ๒๕๔๗.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **การวัดและประเมินผู้เรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม.**
กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๔.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต ๑ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
กระทรวงศึกษาธิการ. **แผนปฏิบัติการโรงเรียนบ้านโนนม่วง.** ขอนแก่น : โรงเรียนบ้าน
โนนม่วง, ๒๕๕๒.

สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์บริษัทออนป้า จำกัด, ๒๕๔๘.

สุปราณี ไกรวัตนุสรณ์. “ปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ ๔ โรงเรียนวัดราชบพิตร”. ในคู่มือพัฒนาจริยศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ. ๒๐ วิธีการจัดการเรียนรู้ : เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมตามนิยามการจัดการเรียนรู้โดยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ภาพพิมพ์, ๒๕๔๖.

สมิต สัจฉกร. การจัดการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๑.

โสภา สิทธิสรวง. “ความคิดเห็นของครูสังคมศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในวิทยาลัยเทคนิคสังกัดกรมอาชีวศึกษา.” ในคู่มือพัฒนาจริยศึกษาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๓๕.

อังคณา ราชสีห์. การประเมินโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีเฉพาะโรงเรียนเคหะชุมชนลาดกระบัง. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๔๘.

อดิศร จันทรสข. การปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรมสำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้ (องค์การมหาชน), ๒๕๔๕.

(๒) บทความ/วารสาร:

กาญจนา นาคสกุล. “ปฏิรูปการศึกษากับปัญหาจริยธรรมในสังคมไทย”. วารสารวิชาการ. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๗ (กรกฎาคม ๒๕๔๖) : ๕.

เต็มใจ ศรีนวล. “โรงเรียนวิถีพุทธโรงเรียนแห่งความหวังของสังคมไทย”. วารสารวิทยากรปีที่ ๔ ฉบับที่ ๑๐๔ (มกราคม-มีนาคม) : ๑๕.

สาทร แก่นมณีและคณะ. “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดแพร่”. โครงการวิจัยจากสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๑.

(๓) วิทยานิพนธ์ :

เกษกกาญจน์ จินะกานนท์. “การใช้ข่าวและเหตุการณ์เพื่อการเรียนรู้เรื่องหลักธรรมเบญจศีล สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๘.

กรวณ ศิริประยงค์. “วิเคราะห์ปัญหาการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในระดับมัธยมศึกษาปีที่ ๒ ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

จรัญ ฉิมพาลี. “การประเมินโครงการ โรงเรียนวิถีพุทธ โรงเรียนวัดธรรมศาลา (หลวงพ่อน้อย อุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต ๑”. การศึกษาค้นคว้าอิสระ การศึกษามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐.

ณรงค์ กันทอินทร์. “ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาของครูและนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๖ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่วาง จังหวัด เชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัย เชียงใหม่, ๒๕๔๒.

ปกรณ์ บุญตำราญ. “การศึกษากลวิธีการสอนจริยศึกษาของครูผู้สอนจริยศึกษาดีเด่นใน โรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดลำปาง”. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัยมหาวิทยาลัย : เชียงใหม่, ๒๕๓๒.

พระครูปัญญาวัดนกิจ (พึงสูงเนิน). “สภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน วิชาพระพุทธศาสนาช่วงชั้นที่ ๓ ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๔”. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย:ราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๔๘.

พระประยูรอุปสอด (กิตติคุณ). “วิเคราะห์หลักพุทธธรรมที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาคุณภาพในโรงเรียนวิถีพุทธ” วิทยานิพนธ์ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย:เชียงใหม่, ๒๕๕๐.

พระครูธรรมศาสน โฆสิต (อนาลโย). “ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๔๔ ของครู ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษาอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัย:มหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

- พระธีรชาติธีรวัโส (ธรรมวงศ์). “การศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๔ สาระที่ ๑ ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม (วิชาพระพุทธศาสนา) ของ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมาเขต ๑”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, ๒๕๕๘.
- พระนิพนธ์เทวธมฺโม (แก้วแหวน). “การประเมินผลการสอนวิชาพระพุทธศาสนาใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากทมมหานครเขต๒”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.
- พระสวรงค์ยมสิดา. “ปัจจัยเชิงเหตุแบบบูรณาการบ้านวัด โรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การดำรงชีวิตแบบพุทธของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นในโครงการโรงเรียนวิถี พุทธ”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๘.
- พระพิรุณวุฒธิธมฺโม (ตะเนาวี). “การพัฒนามุคสิกภาพในพระพุทธศาสนา”. **วิทยานิพนธ์ พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทาลัย:มหาจุฬาลงกรณราช วิทาลัย, ๒๕๕๖.
- พระมหาทวนนวลสาย. “ปัญหาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของครูระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นสังกัดกรมสามัญศึกษาจังหวัดนครพนม”. **รายงานการศึกษา ค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทาลัย:มหาสารคาม, ๒๕๕๔.
- พระมหาสุชนวงศ์แดง. “การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๓ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาเขต กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐.
- เพ็ญจันทร์ กู้ประเสริฐ. “การสอนศีลธรรมในโรงเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัด พระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย:จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑.

(๔) บทสัมภาษณ์ :**ก. กลุ่มผู้บริหาร/ครูผู้สอน**

สัมภาษณ์ กฤษดา มังคะตา. ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านโนนม่วง. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ ภิญโญ พงศ์พิมล. รองผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านโนนม่วง. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ วิเชียร ทองโชติ. ครูสายผู้สอน. ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

ข. กลุ่มคณะกรรมการสถานศึกษา

สัมภาษณ์ พระครูสังฆรักษ์สมพรยโสธโร. คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานฝ่ายสงฆ์.

๑๓ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ ชูสิทธิ์ กาบบัวลอย. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา. ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

ค. กลุ่มผู้ปกครอง

สัมภาษณ์ สมภาพ โคกอุ้น. ผู้ปกครองนักเรียน. ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ สากร ศรีคลัง. ผู้ปกครองนักเรียน. ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ สมภาพ โฉมเฉลา. ผู้ปกครองนักเรียน. ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ เวฬุวรรณ วงศ์โพธิสาร. ผู้ปกครองนักเรียน. ๒๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

ง. กลุ่มนักเรียน

สัมภาษณ์ วิทวัช เฟ็งตะโก. นักเรียนบ้านโนนม่วง. ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ ศิรินทร์ ยาสภารี. นักเรียนบ้านโนนม่วง. ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ วรัญศญา กิตติวงษ์สะอาด. นักเรียนบ้านโนนม่วง. ๑๑ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ ธนโชติ พิมพ์ชายน้อย. นักเรียนบ้านโนนม่วง. ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

สัมภาษณ์ พัฒนวดิ สงสะอาด. นักเรียนบ้านโนนม่วง. ๑๒ กรกฎาคม ๒๕๕๓.



แบบสอบถามเพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง

ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวัน
วิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอวังนบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

๑. แบบสอบถามนี้มี ๒ ตอนประกอบด้วย
ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นสำหรับครูผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔
ชั้นปีที่ ๖ ต่อสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรม
๒. ขอให้ท่านพิจารณาทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีการตอบและขอความกรุณาตอบให้ครบ
ทุกข้อเพื่อจะทำให้ข้อมูลชุดนี้มีความสมบูรณ์
๓. สิ่งที่ท่านตอบถือว่าเป็นความลับในการวิจัยและจะนำไปประมวลผลเพื่อนำเสนอใน
ภาพรวมฉะนั้นทุกคำตอบจึงไม่มีผลกระทบใดๆต่อท่านหากแต่จะเป็นข้อมูลสำหรับการวิจัยและ
การพัฒนาการศึกษาต่อไป

ขอขอบคุณในความร่วมมือนี้ออกแบบสอบถาม

เจริญพร

(พระครูวัชอินทวงศ์)

ผู้วิจัย

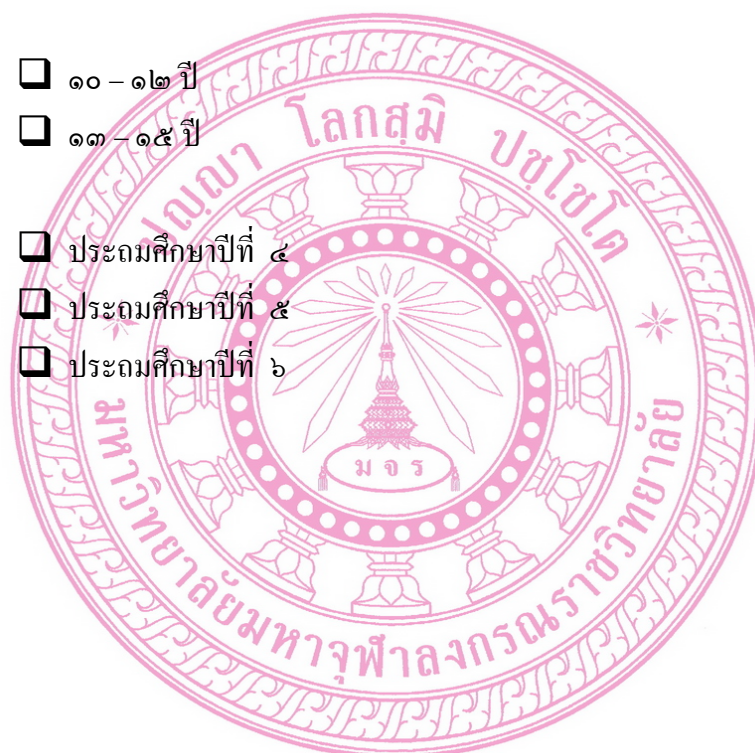
ตอนที่ ๑ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงใน ที่อยู่ข้างหน้าข้อความพร้อมทั้งเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านมากที่สุด

๑. เพศ ชาย
 หญิง

๒. อายุ ๑๐-๑๒ ปี
 ๑๓-๑๕ ปี

๓. ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ ๔
 ประถมศึกษาปีที่ ๕
 ประถมศึกษาปีที่ ๖



ตอนที่ ๒ แบบสอบถามเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียนเวฬุวันวิทยา โดยแยกออกเป็น ๕ ด้านประกอบด้วย

๑. ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา
๒. ด้านการเรียนการสอน
๓. ด้านใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี
๔. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร
๕. ด้านการวัดและประเมินผล

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาตามแนววิถีพุทธว่ามีการเรียน
การสอนเป็นอย่างไร โดยทำเครื่องหมาย ลง ในช่องน้ำหนักของตารางซึ่งให้เลือกตอบเพียง
ระดับเดียว

- ๕ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
- ๔ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
- ๓ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
- ๒ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
- ๑ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของพระสอนศีลธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๑. ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา					
๑.๑ มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร และรายวิชา					
๑.๒ มีการชี้แจงให้เข้าใจถึงแนวทางในการ เรียนการสอน					
๑.๓ มีการบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ที่จะ เรียนในคาบนั้น					
๑.๔ มีการทบทวนความรู้ที่สอนในคาบ ก่อนเรียน					
๑.๕ มีการจัดกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนที่เร้า ความสนใจ					

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๑.๖ มีการใช้วิธีการสอนหลากหลาย					
๑.๗ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นในระหว่างเรียน					
๒. ด้านการเรียนการสอน					
๒.๑ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน					
๒.๒ มีการจัดเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้					
๒.๓ มีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อกำหนด สัดส่วนการสอนระหว่างภาคทฤษฎีและ ปฏิบัติ					
๒.๔ มีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ ความรู้					
๒.๕ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความ เข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลัก ไตรสิกขา					
๒.๖ พระอาจารย์ที่สอนวิชา พระพุทธศาสนามีความประพฤติกวามรู้ และความสามารถเหมาะสม					
๒.๗ พระอาจารย์ที่สอนวิชา พระพุทธศาสนามีความสามารถในการ จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม					
๒.๘ มีการจัดเนื้อหาการสอนสอดคล้องกับ สถานการณ์สังคม					
๒.๙ มีการสอนครบถ้วนตามเนื้อหา					
๒.๑๐ มีการให้ขวัญกำลังใจในการเรียน					

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๒.๑๑ มีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้					
๒.๑๒ มีการสอดแทรกปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม					
๒.๑๓ มีการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในการเรียนในขณะที่เรียน					
๓. การใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี					
๓.๑ มีการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้องกับเนื้อหา					
๓.๒ มีการใช้สื่อการสอนที่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน					
๓.๓ มีเอกสารประกอบการเรียนการสอน					
๓.๔ มีการใช้สื่อการสอนหลายประเภท					
๓.๕ มีการใช้สื่อที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน					
๓.๖ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน					
๓.๗ มีการแนะนำแหล่งการเรียนรู้เพื่อประกอบการเรียนการสอนเช่นหนังสืออ่านประกอบ					
๓.๘ มีการใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน					
๓.๙ มีการใช้สื่อที่หาง่ายเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวนักเรียน					
๓.๑๐ มีการใช้สื่อการเรียนที่ทันสมัย					
๓.๑๑ มีการใช้สื่อการเรียนที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้					

การเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๔. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร					
๔.๑ มีการจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับธรรมะ					
๔.๒ มีการจัดป้ายนิเทศในวันสำคัญทางศาสนา					
๔.๓ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา					
๔.๔ มีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา					
๔.๕ มีการให้นักเรียนศึกษาดูงานที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา					
๔.๖ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมวางแผนในการจัดกิจกรรมสำคัญทางศาสนา					
๔.๗ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมสำคัญทางศาสนา					
๔.๘ มีการร่วมมือกับผู้ปกครองวัดและชุมชนผู้นำชุมชนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา					
๕. การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง					
๕.๑ มีการบอกวิธีการวัดและประเมินผลให้ทราบล่วงหน้า					
๕.๒ มีการวัดและประเมินผลอย่างหลากหลายสอดคล้องกับสภาพจริง					
๕.๓ มีการวัดและประเมินผลที่ครอบคลุมเนื้อหา					

การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ พระสอนศีลธรรม	ระดับการปฏิบัติ				
	ดีมาก	ดี	ปานกลาง	น้อย	น้อยมาก
๕.๔ มีการทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัดความรู้ พื้นฐาน					
๕.๕ มีการวัดและประเมินผลทั้งภาคปฏิบัติ และภาคทฤษฎี					
๕.๖ มีการวัดและประเมินผลโดยการตรวจ การปฏิบัติงาน					
๕.๗ มีการวัดและประเมินผลที่ตรงกับ จุดประสงค์					
๕.๘ มีการวัดและประเมินผลจากการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม					
๕.๙ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ในการวัดและประเมินผล					
๕.๑๐ มีการชี้แจงผลการวัดและประเมินผล ให้ทราบ					

แบบสัมภาษณ์เพื่อการศึกษาวิจัย

เรื่อง

ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน
เวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มี ๓ ตอนประกอบด้วย

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ ๒ ความเป็นมาและสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

ตอนที่ ๓ ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอน
ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

ขอขอบคุณในความร่วมมือตอบแบบสอบถาม

ขอเจริญพร

(พระครูวัชรอินทวงศ์)

ผู้วิจัย

ตอนที่ ๑ สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

๑. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี
๒. ที่อยู่.....บ้าน.....ตำบล.....
อำเภอ.....จังหวัด.....
๓. เพศ.....
๔. การศึกษา.....
๕. อาชีพ.....
๖. สัมภาษณ์วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ตอนที่ ๒ ความเป็นมาและสภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๒.๑ ความเป็นมาของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ

.....

.....

๒.๒ สภาพการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ

.....

.....

๒.๓ การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ

.....

.....

ตอนที่ ๓ ประสิทธิภาพของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน
โรงเรียนเวฬุวันวิทยา

๑. การจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา มีประสิทธิภาพอย่างไร

.....
.....

๒. การจัดการเรียนการสอน มีประสิทธิภาพอย่างไร

.....
.....

๓. วัสดุและนวัตกรรมเทคโนโลยี มีประสิทธิภาพอย่างไร

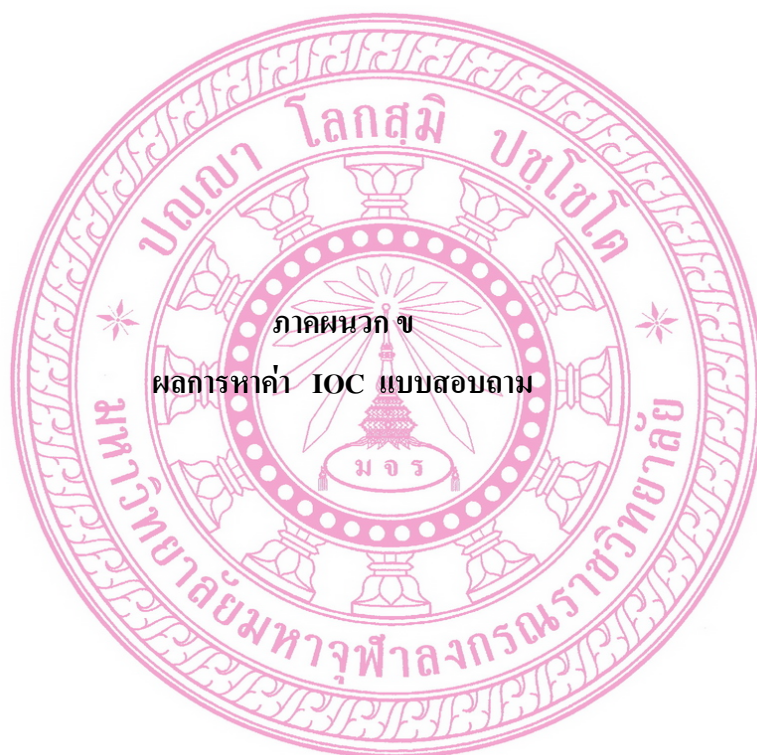
.....
.....

๔. กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีประสิทธิภาพอย่างไร

.....
.....

๕. การวัดและประเมินผล มีประสิทธิภาพอย่างไร

.....
.....



ภาคผนวก ข
ผลการทาค่า IOC แบบสอบถาม

ตารางแสดงการหาค่า IOC ของแบบสอบถามอย่างต่ำ

การเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่	คนที่	คนที่				
	๑	๒	๓				
๑. ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา							
๑.๑ มีการชี้แจงวัตถุประสงค์ของ หลักสูตรและรายวิชา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑.๒ มีการชี้แจงให้เข้าใจถึงแนวทาง ในการเรียนการสอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑.๓ มีการบอกจุดประสงค์การเรียนรู้ ที่จะเรียนในคาบนั้น	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑.๔ มีการทบทวนความรู้ที่สอนใน คาบก่อนเรียน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑.๕ มีการจัดกิจกรรมนำเข้าสู่ บทเรียนที่เร้าความสนใจ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑.๖ มีการใช้วิธีการสอนหลากหลาย	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๑.๗ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียน แสดงความคิดเห็นในระหว่างเรียน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒. ด้านการเรียนการสอน							
๒.๑ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมี ส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๒ มีการจัดเนื้อหาที่สามารถ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๓ มีการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อ กำหนดสัดส่วนการสอนระหว่าง ภาคทฤษฎีและปฏิบัติ	+๑	-๑	+๑	๒	๐.๖	/	

การเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓				
๒.๔ มีการเชิญวิทยากรในท้องถิ่นมาให้ความรู้	-๑	+๑	+๑	๒	๐.๓	/	
๒.๕ ครูผู้สอนในโรงเรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักการพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๖ พระอาจารย์ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนามีความประพฤติความรู้และความสามารถเหมาะสม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๗ พระอาจารย์ที่สอนวิชาพระพุทธศาสนามีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๘ มีการจัดเนื้อหาการสอนสอดคล้องกับสถานการณ์สังคม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๙ มีการสอนครบถ้วนตามเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๑๐ มีการให้ขวัญกำลังใจในการเรียน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๑๑ มีการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๑๒ มีการสอดแทรกปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๒.๑๓ มีการให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในการเรียนในขณะที่เรียน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
การเรียนการสอนวิชา	ความคิดเห็นของ						

พระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓				
๓. การใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี							
๓.๑ มีการใช้สื่อการสอนที่สอดคล้อง กับเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๒ มีการใช้สื่อการสอนที่เพียงพอ กับจำนวนผู้เรียน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๓ มีเอกสารประกอบการเรียนการ สอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑		
๓.๔ มีการใช้สื่อการสอนหลาย ประเภท	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๕ มีการใช้สื่อที่เข้าใจง่ายไม่ ซับซ้อน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๖ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมี ส่วนร่วมในการใช้สื่อการสอน	+๑	+๑	+๑	๓	๑		
๓.๗ มีการแนะนำแหล่งการเรียนรู้ เพื่อประกอบการเรียนการสอนเช่น หนังสืออ่านประกอบ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๘ มีการใช้สื่อที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๙ มีการใช้สื่อที่หาง่ายเป็นสิ่งที่ใกล้ ตัวนักเรียน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๑๐ มีการใช้สื่อการเรียนที่ทันสมัย	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๓.๑๑ มีการใช้สื่อการเรียนที่กระตุ้น ให้เกิดความสนใจใฝ่รู้	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร							
๔.๑ มีการจัดกิจกรรมอบรมเกี่ยวกับ ธรรมะ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	

การเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่	คนที่	คนที่				
	๑	๒	๓				
๔.๒ มีการจัดป้ายนิเทศในวันสำคัญ ทางศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔.๓ มีการจัดกิจกรรมในวันสำคัญ ทางศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔.๔ มีการส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมในวันสำคัญทางศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔.๕ มีการให้นักเรียนศึกษาคูงานที่ เกี่ยวกับพุทธศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔.๖ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ ร่วมวางแผนในการจัดกิจกรรมสำคัญ ทางศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔.๗ มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนมี ส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมสำคัญ ทางศาสนา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๔.๘ มีการร่วมมือกับผู้ปกครองวัด และชุมชนผู้นำชุมชนองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาผู้เรียนและ บุคลากรตามระบบไตรสิกขา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕. การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง							
๕.๑ มีการบอกวิธีการวัดและ ประเมินผลให้ทราบล่วงหน้า	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๒ มีการวัดและประเมินผลอย่าง หลากหลายสอดคล้องกับสภาพจริง	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๓ มีการวัดและประเมินผลที่ ครอบคลุมเนื้อหา	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	

การเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนาของพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา	ความคิดเห็นของ ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	ใช้ได้	ใช้ ไม่ได้
	คนที่ ๑	คนที่ ๒	คนที่ ๓				
๕.๔ มีการทดสอบก่อนเรียนเพื่อวัด ความรู้พื้นฐาน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๕ มีการวัดและประเมินผลทั้ง ภาคปฏิบัติและภาคทฤษฎี	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๖ มีการวัดและประเมินผลโดยการ ตรวจการปฏิบัติงาน	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๗ มีการวัดและประเมินผลที่ตรง กับจุดประสงค์	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๘ มีการวัดและประเมินผลจากการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๙ มีการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วน ร่วมในการวัดและประเมินผล	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	
๕.๑๐ มีการชี้แจงผลการวัดและ ประเมินผลให้ทราบ	+๑	+๑	+๑	๓	๑	/	



ภาคผนวก ค
คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายชื่อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับ ศึกษาประสิทธิภาพของ
 การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเวฬุวันวิทยา
 ตำบลหนองไผ่ อำเภอรวิชัยบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนกคะแนน รายชื่อกับรายการรวม	ค่าความเชื่อมั่นทั้ง ฉบับ
๑. ด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา		
๑	.๓๘๕๕	.๘๓๗๕
๒	.๓๓๕๐	.๘๓๖๕
๓	.๘๓๐๖	.๘๓๗๕
๔	.๘๓๓๑	.๘๓๘๖
๕	.๘๕๔๒	.๘๓๕๐
๖	.๘๑๕๑	.๘๓๗๒
๗	.๖๕๕๗	.๘๓๔๕
๒. ด้านการเรียนการสอน		
๘	.๖๔๕๓	.๘๓๕๕
๙	.๓๖๖๘	.๘๓๓๑
๑๐	.๖๘๑๐	.๘๓๒๘
๑๑	.๓๗๑๗	.๘๓๒๕
๑๒	.๓๖๐๘	.๘๓๑๗
๑๓	.๓๑๕๐	.๘๓๑๖
๑๔	.๓๐๑๔	.๘๓๑๑
๑๕	.๓๗๐๗	.๘๓๑๓
๑๖	.๖๖๘๕	.๘๓๑๘
๑๗	.๓๕๓๕	.๘๖๕๕
๑๘	.๘๖๓๘	.๘๖๓๐
๑๙	๑.๐๓๑๗	.๘๖๔๕
๒๐	.๓๒๐๐	.๘๓๑๕

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก คะแนนรายข้อกับ รายการรวม	ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
๓. การใช้สื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยี		
๒๑	.๓๒๑๓	.๘๓๐๑
๒๒	.๘๓๒๑	.๘๖๖๐
๒๓	.๓๘๐๕	.๘๖๖๘
๒๔	.๓๒๕๓	.๘๖๓๖
๒๕	.๓๘๕๖	.๘๖๖๕
๒๖	.๖๖๒๓	.๘๓๒๒
๒๗	.๖๘๐๔	.๘๓๐๕
๒๘	.๕๔๐๕	.๘๖๓๓
๒๙	.๖๖๒๓	.๘๓๒๒
๓๐	.๖๘๐๔	.๘๓๐๕
๓๑	.๕๔๐๕	.๘๖๓๓
๔. การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร		
๓๒	.๖๔๔๓	.๘๓๘๑
๓๓	.๓๔๒๘	.๘๓๗๕
๓๔	.๘๑๔๖	.๘๓๖๔
๓๕	.๓๓๑๐	.๘๓๓๖
๓๖	.๘๔๓๔	.๘๓๕๘
๓๗	.๘๓๓๐	.๘๓๕๓
๓๘	.๘๖๓๕	.๘๓๕๐
๓๙	.๕๘๕๑	.๘๓๘๕

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก คะแนนรายข้อกับ รายรวม	ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ
๕. การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง		
๔๐	.๘๑๐๐	.๘๖๒๕
๔๑	.๕๘๕๑	.๘๖๘๑
๔๒	.๕๕๑๕	.๘๖๗๕
๔๓	.๕๖๒๑	.๘๖๖๕
๔๔	.๖๔๕๕	.๘๖๓๖
๔๕	.๘๐๔๕	.๘๖๕๘
๔๖	.๕๐๑๘	.๘๖๕๓
๔๗	.๔๔๗๕	.๘๖๕๐
๔๘	.๖๖๒๕	.๘๖๘๕
๔๙	.๖๑๔๖	.๘๖๘๕

ค่าความเชื่อมั่น (Alpha coefficient) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ ๐.๘๖



ภาคผนวก ง
หนังสือขอความอนุเคราะห์แต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญ



บันทึกข้อความ

๑๐๓

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/๓๓๒

วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕

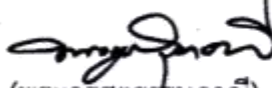
เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน พระมหามิตร ชูตปญญา,ดร.

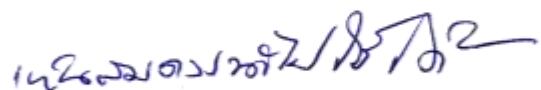
ด้วย พระครูวัชอินทวงศ์(สกล อินทวิโส) รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๐๓๐ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา พระพุทธศาสนา ภาคปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ศึกษามลสัมฤทธิ์ของการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไม้ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด" โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปญญา,ดร. ๒) ดร.ไพฑูรย์ สวณมะไฟ และ ๓) ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น


เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้


(พระครูสุตธรรมภาณี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ




(พระครูสุตธรรมภาณี รหัส ๖๑๒๓.๔/๓๓๒)

๑๒ ๕.๑ ๕๖



บันทึกข้อความ

๑๐๘

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/๓๓๖๘

วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เรียน พระมหามิตร วชิรปณฺโญ,ดร.

ด้วย พระครูธวัชอินทวงศ์(สกล อินทวิไล) รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๐๓๐ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา พระพุทธศาสนา ภาควิชา ศูนฺย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง "ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไม้ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด" โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปณฺโญ,ดร. ๒) ดร.ไพฑูรย์สวนมะไฟ และ ๓) ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนฺย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูสุตธรรมภามี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

(พระครูสุตธรรมภามี รหัส ๕๔๐๕๔๐๕๐๓๐)

๑๘ ธ.ค ๕๕



บันทึกข้อความ

ส่วนงาน ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น

ที่ ศธ ๖๑๒๓.๔/๓๓๘

วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๕๕

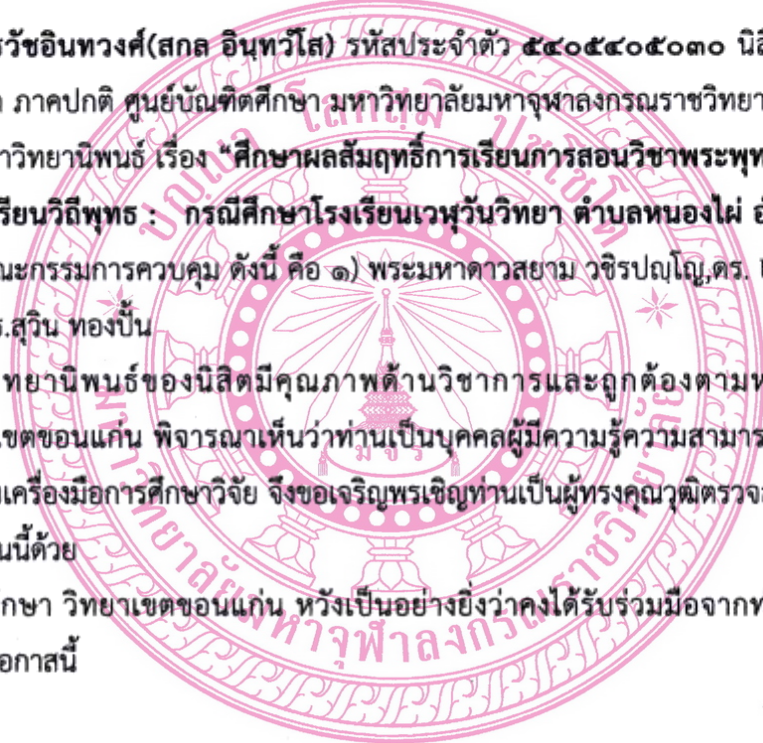
เรื่อง ขอความร่วมมือเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย

เจริญพร ดร.ประยูร แสงใส

ด้วย พระครูวัชรอินทวงศ์(สกล อินทวิไล) รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๐๓๐ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา พระพุทธศาสนา ภาคปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ : กรณีศึกษาโรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไม้ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด” โดยมีคณะกรรมการควบคุม ดังนี้ คือ ๑) พระมหาดาวสยาม วชิรปัญญา,ดร. ๒) ดร.ไพฑูรย์สวนมะไฟ และ ๓) ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น

เพื่อให้งานวิทยานิพนธ์ของนิสิตมีคุณภาพด้านวิชาการและถูกต้องตามหลักการวิจัย ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นบุคคลผู้มีความรู้ความสามารถและมีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัย จึงขอเจริญพรเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการศึกษาวิจัยของนิสิตท่านนี้ด้วย

ศูนย์บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตขอนแก่น หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี ขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้



(Handwritten signature)
(พระครูสุตธรรมภานี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

*ได้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย
ขอ พระครูวัชรอินทวงศ์ หรือ
ผู้ทรงคุณวุฒิ
๒๑ ธ.ค. ๕๕*





084/56
๒๒ ๖๑๑ 56

ที่ ศธ.๖๑๒๓.๔/๑๒๘

ศูนย์บัณฑิตศึกษา
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตขอนแก่น ต.โคกสี
อ.เมือง จ.ขอนแก่น ๔๐๐๐๐

๑๔ มกราคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขออนุญาตแจกและเก็บแบบสอบถาม

เจริญพร ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา

ด้วย พระครูวิชอนทวงศ์ รหัสประจำตัว ๕๔๐๕๔๐๕๐๓๐ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชา
พระพุทธศาสนา ภาคปกติ ศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต
ขอนแก่น ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนาของ
พระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนเวฬุวันวิทยา ตำบลหนองไผ่ อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด"
โดยมีคณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้ คือ ๑) พระมหาตวาสยาม วชิรปัญญา,ดร.
๒) ผศ.ดร.สุวิน ทองปั้น ๓) ดร.ไพฑูริย์ สวนมะไฟ

ดังนั้น จึงเจริญพรมหาเพื่อขอความร่วมมือจากท่านได้อนุญาตให้ผลิตได้แจกแบบสอบถามและ
จัดเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ด้วย โดยข้อมูลที่ได้จักใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อ
ท่านหรือหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงได้รับร่วมมือจากท่านด้วยดี

ผู้อำนวยการ
เพื่อโปรดทราบ
การมอบ อ.อ.ค.ว
การแจ้ง
[Signature]
๒๒ ๖๑๑ 56

เจริญพร

[Signature]
(พระครูสุตธรรมภาณี)

ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

- ททว
- 11๖๑๑/๑๒๓ ๕๖
[Signature]
๒๒ ๖๑๑ 56



ภาคผนวก ฉ
ภาพการสัมภาษณ์



ภาพสถานศึกษา โรงเรียนเวฬุวันวิทยา



ภาพสถานศึกษา โรงเรียนเวฬุวันวิทยา



สัมภาษณ์ พระครูเวฬุวนาภิบาล คณะกรรมการสถานศึกษา



สัมภาษณ์ นายจำเริญ วารสิทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเวฬุวันวิทยา



สัมภาษณ์ นางรติยา วิเศษโหวาร ครูประจำกลุ่มสาระสังคมฯ



สัมภาษณ์ นางจิราพร นิสัยนต์ ครูประจำกลุ่มสาระสังคมฯ



ภาพสัมภาษณ์ผู้ปกครอง



ภาพสัมภาษณ์ นางเวช วิไลศิลป์ คณะกรรมการสถานศึกษา



ภาพกิจกรรม นักเรียนทำกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์



ภาพกิจกรรม นักเรียนทำกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์



ภาพกิจกรรม นักเรียนทำกิจกรรมไหว้พระสวดมนต์



ภาพกิจกรรม นักเรียนนั่งสมาธิ



ภาพกิจกรรม นักเรียนนั่งสมาธิ



ภาพกิจกรรม นักเรียนเดินจงกรม



ภาพกิจกรรม นักเรียนจิตอาสา



ภาพกิจกรรม การรับโล่ประกาศเกียรติคุณ

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ** : พระครูวัชรอินทวงศ์ (สกล อินทวโโส / ตรีกุล)
- เกิด** : วันที่ ๑๕ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๔๑๔
- สถานที่เกิด** : บ้านเลขที่ ๑๒๐ หมู่ ๔ บ้านอุดม ต. หนองไผ่ อ. ชำบุรี จ. ร้อยเอ็ด
รหัสไปรษณีย์ ๔๕๑๓๐
- การศึกษา** : ประถมศึกษาปีที่ ๖ โรงเรียนบ้านตาอุด ต. หนองไผ่ อ. ชำบุรี จ. ร้อยเอ็ด
- มัธยมศึกษาปีที่** : กศน. อ. ชำบุรี จ. ร้อยเอ็ด
นักรธรรมชั้นเอก, พุทธศาสตร์บัณฑิต (พธ.บ)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- อุปสมบท** : ณ พัทธสีมา วัดหนองไผ่ ต. หนองไผ่ อ. ชำบุรี จ. ร้อยเอ็ด
วันที่ ๒๕ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๖
โดยมี พระครูสุนทรธรรมรัช เป็นพระอุปัชฌาย์
- ที่อยู่ปัจจุบัน** : วัดหนองไผ่ บ้านหนองไผ่ ต. หนองไผ่ อ. ชำบุรี จ. ร้อยเอ็ด
รหัสไปรษณีย์ ๔๕๑๓๐
- เข้าศึกษา** : ต่ระดับปริญญาโท บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น
เมื่อวันที่ - มิถุนายน ๒๕๕๔
- เบอร์โทรศัพท์** : ๐๘๕-๕๓๐๘๕๓๘
- E-mail** : phrakhruthawatintawong@gmail.com